

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ VE KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNİ ETKİLEYEN ENGELLER VE FIRSATLAR
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

**İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Tena ERDEMİR**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ŞAHİN**

İSTANBUL – 2018

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Tena ERDEMİR
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller ve Fırsatlar Üzerine Bir Araştırma
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : İşletme
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 25 /05/ 2018
- SAYFA SAYISI** : 96
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ŞAHİN
- DİZİN TERİMLERİ** : Girişimcilik, Girişim, Kadın Girişimciliği, Engeller ve Fırsatlar
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu tez, kadın girişimcilerin iş hayatlarında karşılarına çıkan engeller ve fırsatlar üzerine alan uygulamalı bir çalışmadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Tena ERDEMİR

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ VE KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNİ ETKİLEYEN ENGELLER VE FIRSATLAR
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Tena ERDEMİR

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ŞAHİN

İSTANBUL – 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Tena ERDEMİR

/ / 2018

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tena ERDEMİR 'in "Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller ve Fırsatlar Üzerine Bir Araştırma" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Üye _____

Üye _____

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 2018

Prof. Dr. Nezir KÖSE

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bir ülkenin kalkınmasında girişimciliğin artması, girişimci özellikleri ve niteliğinin geliştirilmesinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Başarılı girişimcilik faaliyetlerinin ülkelerde istihdam yaratılması, ekonomik büyümenin hızlandırılması, yeni endüstrilerin ortaya çıkması, toplumun gelişim ve değişim sürecinde oldukça işlevsel olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle gelişmiş ve gelişme sürecindeki ülkelerde girişimciliğin önemli bir yeri vardır. Avrupa Birliği'nde küçük işletmelerin geliştirilerek, rekabet gücünü arttırmak, uluslararasılaştırılma ve girişimciliğin özendirilmesi için çeşitli destekleme programlarının geliştirildiği görülmektedir. Aynı biçimde Türkiye'de son dönemlerde girişimcilik kültürünün bireysel ve kurumsal ölçekte gelişmesi, yaygınlaşması ve teşvik edilmesi söz konusudur. Teknolojik gelişim ve ekonomik beklentilerle birlikte girişimciliğin daha fazla güç kazandığını söylemek mümkündür.

Bu araştırmada girişimcilik ve kadın girişimciliği konularında literatür taraması yapılmış ve genel tarama modelinde kullanılmıştır. Kadın Girişimciliği Ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller Ve Fırsatların neler olduğu ve etkilendiği faktörleri belirlemek amacı ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini 2017 yılında İstanbul ilindeki kadın girişimcilerin tamamını oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma için anket uygulamasında İstanbul ilinde tesadüfi olarak belirlenen 155 kadın girişimcinin görüşleri değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırma sonucunda, girişimci kadınların girişimcilik özelliklerine yüksek oranda sahip oldukları, girişimciliğe giriş nedenlerinde en çok kendi işinin patronu olmak, aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik bağımsızlığını kazanmak isteğinin yer aldığı, işletmelerini kurarken en çok aile bireyleri ve eşlerinden destek gördükleri ve bu desteğin kendilerine önemli katkılar sağladığı, işlerini yürütürken en fazla finansal konular ve bürokratik işlemlerde zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Kadın girişimciliğinin son yıllarda daha fazla gelişme gösterdiği, kadın girişimcilere yönelik finansmana erişimin kolaylaştırılması, bürokratik engellerin azaltılması ve sosyal imkânların artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Kadın Girişimciliği.

SUMMARY

The increase in entrepreneurship in the development of an country seems to be crucial to the development of entrepreneurial features and qualities. It should be noted that successful entrepreneurial activities are very functional in the creation of employment in countries, the acceleration of economic growth, the emergence of new industries, and the process of community development and change. For this reason, your entrepreneurship has an important place in the developed and developing countries. Various support programs have been developed in the European Union to develop small businesses, to increase competitive power, to promote internationalization and entrepreneurship. Likewise individual and corporate scale development of entrepreneurial culture in Turkey in recent years, is intended to support widespread and issues. It is possible to say that entrepreneurship gains more power with technological development and economic expectations.

In this study, literature search was done on entrepreneurship and women entrepreneurship and used in the general screening model. Women's entrepreneurship and women's entrepreneurship and what are the obstacles and opportunities that affect the factors that affect and determine the purpose and data collected. The universe of the research constitutes the entirety of female entrepreneurs in Istanbul in 2017. The sample of the study was determined by simple random sampling technique. Therefore, the opinions of 155 women entrepreneurs randomly determined in the province of Istanbul were taken into consideration in the questionnaire application for the research.

As a result of the research, it is found that entrepreneurial women have high entrepreneurial characteristics, entrepreneurship is the most dominant cause of entrepreneurship, most family members and their spouses receive support from their family members and their spouses while they are establishing businesses that meet the needs of their family members and want to gain their economic independence. the most financial issues and bureaucratic procedures were found to be encountered when conducting their business.

It has been achieved that women's entrepreneurship has improved in recent years, facilitating access to financing for women entrepreneurs, reducing bureaucratic obstacles and increasing social opportunities.

Key words: Entrepreneur, Entrepreneurship, Women Entrepreneurship.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET.....	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ.....	4
1.1. GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI VE GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR 4	
1.1.1. Girişim Kavramı.....	4
1.1.2. Girişimci Kavramı.....	5
1.2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI	9
1.2.1. Girişimcilik Tanımları.....	10
1.2.2. Girişimcilerin Temel Özellikleri	12
1.2.3. Girişimcilik Türleri.....	13
1.3. GİRİŞİMCİLİĞE ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	15
1.3.1. İçsel/Kişisel Faktörler.....	16
1.3.2. Demografik Faktörler.....	17
1.3.3. Dışsal/Sosyal Faktörler.....	18
1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	20
1.4.1. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	20
1.4.2. Türkiye'de Girişimcilik.....	21
İKİNCİ BÖLÜM.....	24
KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	24
2.1. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KAVRAMI	24
2.1.1. Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri ve Kadın Girişimciliğinin Gelişimi....	26
2.1.2. Kadınları Girişimciliğinde İtme ve Çekme Faktörleri	28
2.1.3. Kadın Girişimciliğinin Boyutları	29
2.1.4. Kadın Girişimcilerin Özellikleri ve Nitelikleri.....	31
2.1.4.1. Kadın ve Erkek Girişimciler.....	32
2.1.4.2. Kadın Girişimcilerin Özellikleri.....	33
2.1.5. Kadınları Girişimci Olmaya Motive Eden Temel Faktörler	33

2.1.6. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller ve Yaşadıkları Sorunlar	37
2.1.6.1. Mikro Sorunlar.....	37
2.1.6.2. Makro Sorunlar.....	37
2.2. TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	38
2.2.1. Türk Girişimcilerin Temel Özellikleri	39
2.2.2. Türkiye'de Girişimci Kadınlar	40
2.2.3. Türkiye'de Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Geliştirme Çalışmaları ...	41
2.2.4. Türkiye'de Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45
YÖNTEM, BULGULAR VE YORUM.....	46
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI ve ÖNEMİ	46
3.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ.....	47
3.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	49
3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	49
3.5. ARAŞTIRMANIN MODELİ	49
3.6. EVREN VE ÖRNEKLEM	50
3.7. VERİ TOPLAMA ARACI VE TEKNİKLERİ.....	50
3.8. VERİLERİN ANALİZİ.....	50
3.9. GÜVENİLİRLİK ANALİZİ.....	51
3.10. FREKANS TABLOLARININ YORUMLANMASI.....	51
3.10.1. Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri Ve İşletmelerine İlişkin Bilgiler	511
3.10.2. Kadın Girişimcilerin İş Hayatına Başlamalarına İlişkin Bilgiler	56
3.10.3. Kadın Girişimcilerin İşletme Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bilgiler	66
3.10.4. Kadın Girişimcilerin Aile, Sosyal Yaşam Ve Gelecek Planlarına İlişkin Bilgiler	699
3.11. T TEST VE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ANOVA) SONUÇLARI VE YORUMLARI.....	74
SONUÇ	88
KAYNAKÇA.....	911
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: AVRUPA BİRLİĞİ
ÇATOM	: ÇOK AMAÇLI TOPLUM MERKEZLERİ
ÇSGB	: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
DPT	: DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
GAP	: GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
GİB	: GAP İDARESİ BAŞKANLIĞI
GİDEM	: GİRİŞİMCİ DESTEKLEME MERKEZLERİ
İŞKUR	: TÜRKİYE İŞ KURUMU
KADAV	: KADIN DAYANIŞMA VAKFI
KAMER	: KADIN MERKEZİ
KAGİDER	: TÜRKİYE KADIN GİRİŞİMCİLERİ DERNEĞİ
KEDV	: KADIN EMEĞİ DEĞERLENDİRME VAKFI
KOBİ	: KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETME
KOSGEB	: KÜÇÜK ve ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME ve DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI
KSGM	: KADIN STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MEB	: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
OECD	: EKONOMİK KALKINMA ve İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ
SGK	: SOSYAL GÜVENLİK KURUMU
SRAP	: SOSYAL RİSK AZALTMA PROJESİ
STK	: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
T.C.	: TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİSVA	: TÜRKİYE İSRAFI ÖNLEME VAKFI
TKV	: TÜRKİYE KALKINMA VAKFI
TOBB	: TÜRKİYE ODALAR ve BORSALAR BİRLİĞİ
TÜİK	: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
TÜGİAD	: TÜRKİYE GENÇ İŞ ADAMLARI DERNEĞİ

TABLolar LİSTESİ**SAYFA**

Tablo 1: Girişimci Tanımındaki Vurgular.....	7
Tablo 2: Girişimcilerin Temel Özellikleri.....	8
Tablo 3: Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişimi.....	11
Tablo 4: Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Ekonomik Yapılanmalar	22
Tablo 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı	42
Tablo 6: Güvenilirlik Analizi	51
Tablo 7: Yaş Dağılımı.....	52
Tablo 8: Eğitim Durumu Dağılımı	52
Tablo 9: Medeni Durum Dağılımı.....	53
Tablo 10: Çocuk Sayısı Dağılımı	53
Tablo 11: İşletmenin Kuruluş Yılı Dağılımı.....	54
Tablo 12: İşletmenin Hukuki Yapısı Dağılımı	54
Tablo 13: İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Sektör Dağılımı	54
Tablo 14: İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Dağılımı	55
Tablo 15: Aylık Gelir Dağılımı.....	55
Tablo 16: İş Kurmadan Önceki Uğraş Dağılımı	56
Tablo 17: Ailede Girişimci Olma Durumu Dağılımı.....	56
Tablo 18: Anne Çalışma Durumu Dağılımı	57
Tablo 19: Mesleki Deneyim Dağılımı	57
Tablo 20: Mesleki Bilgi Ve Becerilerinizi Nasıl Kazandınız Dağılımı	58
Tablo 21: Girişimcilik Özelliklerine Ait Dağılım.....	58
Tablo 22: “Kendi İşinizi Kurup Çalışmak İçin Eşinizi Ve/Veya Ailenizi İkna Etmek Zorunda Kaldınız Mı?” Değişkenine Ait Dağılım	60
Tablo 23: “İşletmenizi Kurarken Kimlerden Destek Gördünüz?” Değişkenine Ait Dağılım.....	60
Tablo 24: “İş Kurma Nedenleri” Değişkenine Ait Dağılım.....	61
Tablo 25: “İşletmenizi Kurarken Sermaye Teminini Nasıl Sağladınız?” Değişkenine Ait Dağılım.....	63
Tablo 26: “İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım.....	64
Tablo 27: “İşinizi Yürütürken Sorunlarla Karşılaşıyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım.....	66
Tablo 28: “Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım.....	67
Tablo 29: “Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım.....	69
Tablo 30: “Ev İşlerini Yürütmek Ve/Veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alıyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım	70
Tablo 31: “Girişimci Olmanızın Size Sağlamış Olduğu Avantajlar Nelerdir?” Değişkenine Ait Dağılım	71
Tablo 32: “Girişimciliğin Alternatifi Sizin İçin Nedir? Bu İş Yapmasaydınız Ne İş Yapıyor Olurdunuz?” Değişkenine Ait Dağılım.....	72
Tablo 33: “İşinizle İlgili Gelecek Planınız Nedir?” Değişkenine Ait Dağılım	72
Tablo 34: “Ülkemizde Kadın Girişimciliğinin Gelişmesi İçin Devletten Beklentiniz Nelerdir?” Değişkenine Ait Dağılım	73
Tablo 35: “Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Misiniz?” Değişkenine Ait Dağılım	73
Tablo 36: “Kadın Girişimci Olarak Eskiye Oranla (Girişimcilikten Önce) Kişisel İmajınız Ve Kendinize Olan Güveninizin İyi Yönde Geliştiğini Düşünüyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım	74

Tablo 37: “Girişimci Olmayı Başka Kadınlara Da Tavsiye Eder Misiniz?” Değişkenine Ait Dağılım	74
Tablo 38: Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi	75
Tablo 39: İşletme Kuruluş Yılına Göre Farklılık Analizi	76
Tablo 40: İşletme Hukuki Yapısına Göre Farklılık Analizi	78
Tablo 41: Çalışan Sayısına Göre Farklılık Analizi.....	79
Tablo 42: Aylık Gelire Göre Farklılık Analizi	80
Tablo 43: İş Kurmadan Önceki Uğraşa Göre Farklılık Analizi	82
Tablo 44: Ailede Girişimci Olma Durumuna Göre Farklılık Analizi	84
Tablo 45: Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	85
Tablo 46: Deneyime Sahip Olma Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	86

Şekil 1: Kadın Girişimciliğinin Boyutları30

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim süresince değerli katkılarından dolayı İstanbul Gelişim Üniversitesi hocalarıma; deneyimlerini, desteklerini ve katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ŞAHİN'e şükranlarımı sunuyorum.

Tena ERDEMİR

GİRİŞ

Bir ülkenin kalkınmasında girişimciliğin artması, girişimci özellikleri ve niteliğinin geliştirilmesinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Başarılı girişimcilik faaliyetlerinin ülkelerde istihdam yaratılması, ekonomik büyümenin hızlandırılması, yeni endüstrilerin ortaya çıkması, toplumun gelişim ve değişim sürecinde oldukça işlevsel olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle gelişmiş ve gelişme sürecindeki ülkelerde girişimciliğin önemli bir yeri vardır. Avrupa Birliği'nde küçük işletmelerin geliştirilerek, rekabet gücünü arttırmak, uluslararasılaştırılma ve girişimciliğin özendirilmesi için çeşitli destekleme programlarının geliştirildiği görülmektedir. Aynı biçimde Türkiye'de son dönemlerde girişimcilik kültürünün bireysel ve kurumsal ölçekte gelişmesi, yaygınlaşması ve teşvik edilmesi söz konusudur. Teknolojik gelişim ve ekonomik beklentilerle birlikte girişimciliğin daha fazla güç kazandığını söylemek mümkündür.

Girişimcilik kavram olarak çok boyutludur. Psikolojik, ekonomik ve işletme yönetimi gibi açılardan ve her çeşit organizasyon kapsamında gerçekleşmektedir. Günümüzdeki girişimcilik, geleneksel ve modern bütün sektörlerdeki işletmelerde, büyük ve küçük ölçekli işletmelerde ve farklı mülkiyet yapıları içerisinde geçerli bir durumdur. Girişimcilik kavramının daha ziyade girişimci birey bakış açısından ele alınarak değerlendirilmelidir. Girişimcilerin esas görevi eşsiz ve yeni iş fikirlerini fırsata çevirmektir. Kısacası, girişimcinin görevi öncelikle, yeni iş fikirlerin ticari bir değere dönüşmesi ve ardından tatmin olarak; kaynakların bu fırsat etrafında organize edilmesini sağlamaktır.

Bunun yanında kadınların iş hayatına ekonomik olarak giderek artan oranlarda yerlerini alması, yöneticilik ve girişimcilik alanlarında kadınlar ile ilgili yapılan araştırmaların da artmasını sağlamıştır. Ülkemizdeki girişimciliğin sermaye bulma, toplumsal gelişim, eğitim ve risk alma gibi sorunlar, günümüz kadınının kendi işletmesini kurma ve işletme sahibi olan kadın sayılarının artmasını engelleyememiştir. Bu çalışmanın problemi Türkiye'de kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini etkileyen engeller ve fırsatlar olarak belirlenmiştir.

Girişimcilik insanların doğasında olan bazı bireysel özellik ve çevresinin de etkisi ile edinilen bir nitelik olduğu dolayısıyla öğretilemeyeceği düşüncesinin son dönemlerde değişiklik göstererek, girişimciliği bir disiplin şeklinde diğer disiplinler gibi öğretilebileceği görüşünün yaygınlaşması söz konusudur. Kadınların işgücüne katılımlarının artırılmasına yönelik politikaların genel olarak mikro kredi yolu ile girişimciliği geliştirme yönünde olduğu görülse de salt ekonomik politikalar kadınların

girişimcilik eğilimlerini geliştirilmesinde pek mümkün görülmemiştir. Bu sebeple dünyada genelindeki gibi Türkiye’de de girişimcilik eğitimleri yöntemiyle girişimcilik davranışlarını geliştirmeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Günümüzde kadınlar, girişimcilik çalışmalarını destekleyen proje ve politikalara öncelik verilmesiyle onların sosyal ve ekonomik gelişimlere önemli katkı sağladığı görölmektedir. Kadınların girişimcilik konusunda erkeklere özgü olduğu inancını taşıyan işlerde başarılı olması, daha iyi örgütlenerek olayların karşısında daha sakin, duyarlı ve daha yoğun insan ilişkilerine sahip bir tavırla yaklaşımlarının bu görüşleri desteklediği görölmektedir. Kadınların girişimci olarak, işleriyle ilgili uzun ve kısa vadeli planlar yapmak, kaynakları en iyi şekilde kullanmak, beşeri ilişkiler kurabilme ve sürdürmek, işlerinde edindiği tecrübeleri verimli kanallara aktarmak gibi bir çok olumlu özelliği bulunmaktadır.

Günümüzde kadınların çalışma hayatında, her geçen zamanda etkinliğinin arttırılması, hem kendi hem de toplum bakımından önemlidir. Özellikle kadınların daha azimli, eğitilmiş, kararlı ve hırslı duruşu onları, erkeğe bağımlılıktan kurtararak ekonomik olarak bağımsızlığını ve toplum içindeki konumunu güçlendirmesine fırsat sağlamaktadır. Kadınlara bu gücü veren en önemli olguysa onun girişimcilik özelliği olarak görölmektedir. Girişimcilik faaliyetiyle kadınlar, bir yandan maddi - manevi kazanımlar elde ederlerken, bir yandan da bağımsızlık, toplumsal hizmet, finansal fırsatlar, aile istihdamı, iş güvenliği ve meydan okuyuculuk gibi özelliklerle de cinsiyet ayrımcılığıyla ilgili yargıları kadınların lehine çevirebilme şansını da elde etmiş olduklarını belirtmek gerekir.

Kadınların girişimci olarak çalışma hayatına katılması, kadınlar bakımından getirdiği zorluklarla engellerin bu süreç içinde dikkate alınıp; değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü kadınlar, gerek kadın olmalarından kaynaklı, gerekse toplumsal ve iş hayatının erkek egemen düzeninde zor şartlarda girişimcilik faaliyetlerini sürdürme çabasındadırlar. Ancak kadınların iş hayatında varlığını kısıtlayan uygulama ve düşüncelerin, kadınları ekonomik yaşamda pasifleştirme anlayışına ittiği söylenebilir. Çünkü son dönemlerde, kadınların çalışma hayatında, karşı cinse oranla başarılı oldukları görölmektedir. Bunun temel nedeniyse daha önceden erkeklere özgü olduğu düşünölen işlerde başarı göstermeleri, erkeklerle aralarında girişimcilikle ilgili deneyim ve bilgi farklarının gittikçe azalması, daha iyi örgütlenir duruma gelmeleri ve olayların karşısında duyarlı, sakin ve yoğun insan ilişkilerine sahip olmaları olarak gösterilmektedir.

Bu kapsamda bu çalışmayla Türkiye’de kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini etkileyen engeller ve fırsatlar ile ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul ilinde bulunan kadın girişimcileri kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

1.1. GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI VE GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Girişimcilik; insan faktörü, ekonomik ve sosyal büyüme ile yenilikçi tutumun oluşturduğu olumlu sonuçların meydana gelmesi konusu üstünde daha detaylı durulmasına ve incelenmesine olanak sağlamaktadır.

Girişimcilik ayrıca sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş döneminde düşünce bazında emek faktörünün ekonomik değere dönüşmesini de ifade etmekte olup emek, sermaye, doğal kaynaklar ve teknoloji gibi üretim faktörlerini kapsamaktadır. Günümüzde sıkça gündeme gelen kavramların başında girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları kullanılmakta olup bu kavramlarla ilgili bir çok tanım yapılmaktadır. Bu bölümde girişimcilikle ilgili temel kavramlara yer verilmekte ve bu kavramlar detaylı olarak incelenmektedir.

1.1.1. Girişim Kavramı

Girişim kavramında insan incelenmesi gereken sosyal bir varlıktır ve karşılanması gereken birçok ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaçları karşılayabilmesi ancak bir toplum üyesi olması durumunda karşılanabilmektedir. Bu nedenle toplum insan ihtiyaçlarını öncelikli ekonomik özellikli kurumlar olmak üzere çeşitli kurumlarla karşılamaktadır. Bireylerin para ile ölçülebilen ve para ile karşılanabilen ihtiyaçlarını tatmin etmek ekonomik özellikli kurumların amaçları arasında yer almaktadır. İnsan ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan ürün ve hizmetler ekonomik kurumlar aracılığıyla üretilmekte ve ihtiyaç sahibi insanlara sunulmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınma için oluşturulan kurumlarda doğal kaynaklar, sermaye ve emek faktörünün bir arada kullanılması gerekmektedir.

İnsan ihtiyaçlarının karşılanması için doğal kaynak, sermaye, emek ve diğer faktörleri bir araya getirerek mal ve hizmet üretmek amacıyla kurulan ekonomik birimler girişim olarak değerlendirilebilmektedir.

Girişim kavramını emek, sermaye ve diğer üretim faktörlerini planlı, sistemli ve bilinçli bir biçimde kullanarak mal ve hizmet üretimine yönelten, bu amaç doğrultusunda sonuca ulaşmak

için üretim kaynakları kullanımında ekonomik ve rasyonel kararlar alan toplumsal, teknik ve ekonomik bir yapı olarak tanımlamakta mümkün olmaktadır¹.

Kar ya da yarar sağlamak için, belirli bir ücret karşılığında satmak amacıyla mal ve hizmet üretmek ve fon sağlamak için kurulan hukuki, finansal kişiliğe sahip devam nitelikli örgüt olarak tanımlanan girişimin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir²:

- Amaç kar ya da fayda sağlamaktır.
- Belirli bir ücret karşılığında satmak amacıyla mal veya hizmet üretir ya da fon sağlar. Girişim için olmazsa olmaz unsurunun başında gelmektedir.
- Üretim, satış ve bunların yerine getirilmesi için fon sağlanan finansman girişimin üç temel görevini oluşturmaktadır.
- Hukuki bir kavram olup tüzel kişiliğe sahip olan girişim sahiplerinden ayrı bir tüzel kişiliğe daha sahiptir.
- Finansal bir kavramdır, kendisine ait varlıkları ile bunları karşılayabileceği öz ve yabancı kaynakları mevcuttur.

Girişim kavramı ile ilgili tanımlara bakıldığında iki farklı bakış açısı ortaya çıkmaktadır. İlk bakış üretim faktörlerinin oluşturduğu ekonomik, toplumsal ve teknik birimi tanımlarken ikinci bakış açısında girişimcinin emekleri ve bu emeklerin sonuçları görülmektedir.

1.1.2. Girişimci Kavramı

18. yüzyıldan itibaren ekonomistler tarafından girişimcinin bir çok tanımı yapılmış olup 20. yüzyılda Schumpeter tarafından girişimcinin modern bir tanımı yapılmıştır. Yapılan tanım ile girişimcinin dinamik ve yenilikçi olma özellikleri ekonomik kalkınmada, insan kaynaklarının ana yapı taşı olarak vurgulayan ve gündeme getiren kişi Schumpeter olarak geçmektedir. Girişimcilik ile ilgili çalışmalara katkı sağlayan ve teknoloji ile girişim kavramını bütünleştiren Schumpeter; girişimciyi ayıran en belirgin özelliği yenilikçilik (inovasyon) kavramı olduğunu vurgulamış, girişimciyi toplumsal değişimi sağlayacak kişi ve kurum olarak tanımlamıştır³.

Girişimci kavramı 1980'li yıllardan itibaren büyük bir gelişim ve değişim göstererek teknolojik ve ekonomik ilerlemeler sayesinde de büyük bir ivme kazanmıştır. Girişimciyi,

¹ Şerif Şimşek, *İşletme Bilimlerine Giriş*, Nobel Yayıncılık, 5. Basım, Ankara, 1998, s. 31.

² Hasan Tutar ve Orhan Küçük, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 161.

³ Yeşim Gürol ve Yasemin Bal, "Türkiyede Girişimciliğin Evrimi ve Gelişimi İçin Girişimcilik Eğitiminin Önemi", Yıldız Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü, *Working Papers*, Sayı 19, 2009.

kaynaklar ve gelecek konusunda öngöründe bulunan, yapılacak işi planlayan ve tasarlayan, insan kaynaklarını örgütleyip girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı karlılık sağlayacak biçimde tüketicinin hizmetine ve kullanımına sunan kişi olarak tanımlamak mümkündür.

İşletme kurmak için girişim faaliyetinde bulunmak, girişim faaliyetinde bulunmak için ise bir girişimcinin (müteşebbis) bulunması gerekmektedir. Üretim faktörlerinin bir araya getirilmesi tek başına yeterli olmayıp faktörlerin bir girişimci tarafından planlanması, uygulanması, fırsatların değerlendirilmesi ve risk alarak kazanç ya da yarar sağlama amacının bulunması gerekmektedir.

Girişimcinin bir insan olduğunu unutmamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için bir takım ekonomik ve sosyal ilişkilerde bulunduğunu bilmek gerekmektedir. Girişimci bazen tüketici bazen de üretici pozisyonunda olabilmektedir. Bu nedenle girişimcinin yaşadığı sosyo ekonomik ortamın ürünü olduğu söylenebilmektedir. Girişimcilik, bireyin kişisel yetenekleri ve eğitim düzeyiyle ilgili olsa da bu iki faktör tek başına yeterli olmamaktadır. Bireysel yeteneklerden çok toplumsal çevre girişimciliğin boyutunu ve niteliklerini belirlemede etkili olmaktadır. Özellikle toplumsal (geleneksel) değer yargılarının fazla ve belirleyici olduğu ataerkil aile yapısının yaygın olduğu ülkemizde bu nokta önemli bir yer oluşturmaktadır⁴. Girişimcinin farklılık unsurlarına yapılan değinmeler literatürdeki yazarlar tarafından Tablo 1 de özet olarak belirtilmiştir.

Tablo 1. Girişimci Tanımındaki Vurgular⁵

Yazarlar	Girişimci Tanımındaki Vurgular
-Schumpeter	Yenilik Yapan
- Marshall, Say	Yönetici
- Menger, Kynnes, Mises	Karar Verici
- Cole, Cantillon, Say	İş Organize Eden
- Smith	Kapitalist
- Kırzner, Kirchoff , Leibenstain	Piyasada Fırsat Yaratan
- Knight, Cantillon	Belirsizlikten Fırsat Yaratan
- Mil, Knight, Cantillon	Risk Alan

⁴ Necla Arat, *Türkiyede Kadın Girişimcilik*, TES-AR Yayınları, Ankara, 1993, s. 212.

⁵ Seyfi Top, *Girişimcilik Keşif Süreci*, 1.Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 6.

Giriřimciyi kendi dūřüncelerine göre tanımlayan yazarların hepsinde ortak noktalar bulunmaktadır. Giriřimcinin sürekli başkalarının baktığı ancak göremediğı fırsatları görmesi, bunları değerlendirerek iř fikrine dönüştüre bilme yeteneğine sahip olması ve risk alma yatkınlığı gösterebilmesi ortak noktaları oluşturmaktadır.

Giriřimci olmak girişimin sadece başlangıç aşamasında değil her aşamasında farklı özellikler taşımmasını gerektirir. İř kurmaya hevesli olmak, başarısızlığa rağmen vazgeçmemek, güven, kararlılık, yaratıcılık, risk yönetimi, değişimi fırsata çevirmek, belirsizlik karşısında toleranslı olmak, ayrıntılara önem vermek, mükemmeliyetçilik, önyak olma ve başarı ihtiyacını karşılamak Lambing ve Kuehl için girişimcide bulunması gereken özellikleri oluřturmaktadır⁶. Yazarların girişimciler için kronolojik olarak sıraladıkları özellikler Tablo 2 de oluşturulmuştur. Yazarlar girişimciyi kendi görüş ve dūřüncelerine göre tanımlamakta olup hemen hepsinde başarma güdüsü ve risk alabilme gibi ortak noktalar bulunduğu tespit edilmiştir.

⁶ Peggy R. Lambing and Chars R. Kuehl, *Entrepreneurship*, 2nd Edition, New York, 2000, p.18.

Tablo 2. Girişimcilerin Temel Özellikleri⁷.

Tarih	Yazar	Özellikler
1848	Mill	Risk alma
1917	Weber	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1934	Schumpeter	Yenilik, önyak olma
1954	Sutton	Sorumluluğa istek duyma
1959	Hartman	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1961	McClelland	Risk alma, başarı güdüsü
1963	Davids	Hırslı olma, bağımsızlık isteği, sorumluluk, özgüven
1964	Pickle	İnsan ilişkileri, iletişim becerisi, teknik bilgi
1965	Litzinger	Riski tercih etme, bağımsızlık, tanınma, babacanlık, liderlik
1971	Palmer	Risk ölçme
1971	Hornadey ve Aboud	Başarı güdüsü, özerklik; saldırganlık; güç; tanınma
1973	Winter	Güç ihtiyacı
1974	Borland	İçsel güç odağı
1974	Liles	Başarı ihtiyacı
1977	Gasse	Kişisel değerlere dönüklük
1978	Timmons	Güdü/özgüven, amaca dönüklük; orta düzeyde risk alma; kontrol odağı, yaratıcılık/ yenilikçilik
1980	Brockhaus	Risk üstlenme eğilimi
1980	Sexton	Enerjik olma/ hırs; olumlu terslikler
1981	Mescon, Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
1981	Welsh- White	Kontrol ihtiyacı, sorumluluk isteği, öz güven/ güdü; mücadele etme, orta düzeyde risk alma
1982	Dunkelberg-Cooper Welsh- Young	Büyümeye dönüklük, bağımsızlığa dönüklük, zanaatkarlığa dönüklük, kontrol kaynağı, öz güven

⁷ Semra Arıkan, *Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, 2. Baskı, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2004, s. 25.

Girişimciler genel özellikleri bakımından yaşları, dilleri, ırkları, eğitim düzeyleri, kültürleri ve deneyimleri açısından birbirinden farklı olsalar da başarıya ulaşmaları için sahip olmaları gereken özellikleri řu şekilde sıralanabilir⁸.

- Yaratıcılık, işe atılmak için yeni ürünlerin geliştirilmesini sağlayan yeniliğin ve gelişmenin ilk adımıdır. Duruma dışarıdan bakarak devamlı bir öğrenme ve sorgulama sürecidir.
- İşine kendini adanma ve her türlü çabayı gösterme. Girişimliğe ilk başlama aşamasında başarılı olabilmek için devamlı çalışması girişimciyi motive eden ve başarılı olmasını sağlayan bir güdüdür.
- Kararlılık başarıya ulaşmada önemli bir noktadır. Ayrıca zor zamanlarda tekrar ayağa kalkmak için kendini toplama yeteneğidir. Gerçek girişimcinin asıl başarı kaynağı elde ettiği para değil kazandığı başarıdır.
- Esneklik, yenilenen teknoloji ve ihtiyaçlara anında cevap verebilme yeteneğidir. Gerçekle hayali birbirine karıştırmayacak kadar geniş görüşlülüğe sahip olma becerisidir.
- Liderlik, kurallara sadık kalarak hedeflere ulaşma çabasıdır.
- Tutku, girişimciliğe başlangıcın ilk kıvılcımıdır. Girişimciye kendisine inanmasını, başkalarına da bu inancın iknasını sağlayan olgudur.
- Kendine güven, girişimcinin aklını karıştırmadan, gözü korkmadan belirsizlik ve riskten kurtularak uzmanlaşma olgusudur.

1.2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Latince intare kelimesinden gelen girişimci kavramının, İngilizce’de enter (giriş ve pre (ilk) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Entrepreneur kısacası ilk girişen ve başlayan anlamını taşımaktadır⁹. Girişim, pazarlardaki ihtiyaçları devamlı olarak karşılayabilmek için hizmet ve malları ortaya koyma ve sahibine getiri sağlayabilmek amacını güden faaliyetlere verilen isimdir¹⁰. Girişim ve girişimcilik kavramlarına bakıldığında kaynaklara yapılan birçok tanıma rastlanmaktadır. Girişimcilik yeni şeyler ortaya koyma çabası ile riskleri üstlenme konularının sürekli üzerinde durulduğu bir kavramdır. Bununla birlikte girişimcilik kavramının fırsatları

⁸ Mehmet Başar, *Girişimcilik İçinde Ünite 1: Girişimcilik ve Girişimcilik Süreçleri*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2013, s. 5.

⁹ Hakan Başar ve Büber, Recep, “İş Kurma Amacı Olan Adayların Girişimcilik Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İli’nde Bir Uygulama”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2012, s. 137.

¹⁰ Ömür Kızılgöl ve Burcu İşgüden, “Bandırma’nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *Balıkesir Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, Balıkesir, 2008, s. 258.

değerlendirmek, bireysel fayda ve kar istekleri, yönetme yetenekleri, strateji ve değer oluşturma gibi faktörlerle şekillendiğini söylemek mümkündür¹¹.

Girişimcilik konusunun genel olarak sanayi toplumlarından bilgi toplumuna geçişle beraber ulusal ve uluslararası boyutlarda, gelişmiş ve gelişme sürecindeki ülkelerde dikkat çekmeye başlamıştır. Konunun toplumsal ve ekonomik boyutlarda, bir çok sektör için önemli hale gelmesi fazla zaman almamıştır¹². Bu süreç içinde girişimcilik, insanların düşünsel verilerinin, ekonomik değerlere dönüşme durumu şeklinde ifade edilmiş ve üretim faktörlerinin arasında yerini almıştır.

Girişimcilik var olan şartların dışına çıkmayı gerektiren, yaratıcılık, değişim, ve yenilikçilik gibi kavramlar ile yakından ilgili bir kavramdır. Girişimcilik ortaya çıkan fırsatlardan faydalanma ya da yeni fırsatlar oluşturma amacını taşımaktadır. Buradan hareketle girişimciliğin, kaynakların kontrolünden bağımsız bir şekilde, fırsatların yaratılışı ve takibine dönük bir süreç olduğunu söylemek mümkündür¹³. Aşağıda girişimcilik kavramı ile ilgili yapılan çeşitli tanımlara yer verilmiştir:

1.2.1. Girişimcilik Tanımları

Girişimcilik kavramının, toplumsal ve bireysel olarak bir refah yaratması, uzun dönemlerde çeşitli grupların dikkatini çektiği ve inceleme konuları arasında yerini aldığı görülmüştür. Girişimcilik, gerek akademisyenler gerekse de özel sektör açısından ilgi çekici bir konu olmuştur. Girişimcilik konusunda yapılan araştırmaların çoğunda, “Neden bazı insanlar yeni fırsatları görme ya da yaratma yeteneğine sahip iken diğerleri bu tür bir özelliğe sahip değildir? Neden bazı kişiler iş fikirlerini ya da hayallerini gerçek bir işletmeye dönüştürürken diğerleri bunu başaramazlar? Neden bazı girişimciler başarılı iken diğerleri başarısız olmaktadır?” gibi sorulara cevap arandığı görülmektedir¹⁴.

Girişimcilik yeterince zaman ve çaba tahsis edilip fiziksel, finansal ve sosyal risklerle birlikte parasal ödül, kişisel bağımsızlık ve tatmin kazanarak yeni değerler yaratma sürecine verilen isimdir¹⁵. Girişimcilik, faaliyet yapılan iş sahası ya da bunların dışındaki bir konuyla ilgili fırsatların yakalanması sureti ile değer yaratma teşebbüsüne; fırsatlarla birlikte alınacak olan

¹¹ Hasan Fehmi Kinay, Girişimcilik Kalkınma ve Rekabet İlişkisi, Anadolu Üniversitesi, 2006, s. 4.

(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

¹² Deniz Börü, *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 4.

¹³ Başar, a.g.e. , s. 4.

¹⁴ Semra Arıkan, *Girişimcilik*, Siyasal Kitapevi, 2. Baskı, Ankara, 2004, s. 45.

¹⁵ Uğur Dolgun, *Girişimcilik*, Alfa Basım, 1. Baskı, İstanbul, 2003, s. 12.

risklerin yönetilmesi ve bir projeyi yaşama geçirmek için var olan bütün finansal, beşeri ve diğer malzeme kaynaklarını harekete geçirebilmek için yönetsel ve iletişimsel becerilerin kullanılma sürecine verilen isimdir¹⁶. Girişimcilik kavramının farklı dönemlerde çeşitli açılardan incelendiği daha önceden belirtilmişti. Girişimcilik kavramının kullanımı Tablo 3'de ifade edilmiştir:

Tablo 3. Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişimi¹⁷

DÖNEM	GİRİŞİMCİLİK KAVRAMININ KULLANIMI
Ortaçağ Dönemi	Bu dönemde girişimcilik, büyük ölçekli üretim projelerini yöneten bir aktör ya da yönetici olarak benimsenmiştir. Bu türden büyük ölçekli üretim projelerinde girişimci, herhangi bir risk almamakta, sadece tahsis edilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişidir.
17. yüzyıl	Girişimcilik kavramı ile risk arasında ilk kez bu dönemde ilişki kurulmuştur. Girişimci kâr ya da zarar etme riskini üstlenerek, devletle anlaşma imzalamak suretiyle mal ya da hizmet tedarikinde bulunan kişidir
1725:Richard Cantillon	Girişimci, sermayeyi tedarik eden kişiden farklı olarak risk üstlenen kişidir. Girişimci belirli bir fiyattan satın alan, ancak belirsiz bir fiyattan ürününü satan, bu nedenle de riskle faaliyetlerini sürdüren kişidir.
1797: Beaudeau	Girişimci, risk üstlenen, planlayan, idare eden, organize eden ve sahip olan kişidir.
1803: Jean Baptiste Say	Sermaye kârından, girişimcinin kârını ayırt etmiştir.
1876:Francis Walker	Fonları tedarik edip faiz alanlarla, yönetsel becerilerinden dolayı kâr elde edenleri ayırt etmiştir.
1921: Frank H. Knight	Amerikalı ekonomist Frank H. Knight, risk ile belirsizliği (uncertainty) birbirinden ayırmıştır.
1934:Joseph Schumpeter	Girişimci, inovasyon yapan ve denenmemiş teknolojileri geliştiren kişidir
1961:David McClelland	Girişimci, faal, orta düzeyde risk alan kişidir
1964: Peter Drucker	Girişimci fırsatları maksimize eden kişidir.
1975:Albert Shapero	Girişimci, teşebbüs eden, inisiyatif alan, bazı sosyal ve ekonomik mekanizmaları organize eden ve iflas riskini göze alan kişidir.
1980: Karl Vesper	Girişimciler, ekonomistler, psikologlar, iş adamları ve politikacılar tarafından farklı değerlendirilmektedir.
1983: Giffort Pinchot	İç girişimcilik (intrapreneurship): işletme içerisinde çalışan bireylerin girişimciliğidir.
1985: Robert Hisrich	Girişimcilik, finansal, sosyal, psikolojik risklerle birlikte parasal ve kişisel tatmin elde etme; Bu amaçla, gerekli zaman ve çabayı harcayarak farklı bir değere sahip bir şey yaratma sürecidir.

¹⁶ Börü, a.g.e. , s. 3.

¹⁷ Özlem Çetinkaya Bozkurt, *Dünyada Ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 6.

Girişimcilik, bireyin ya da bireylerin oluşturduğu ortaklıkların hizmet ve malların üretimi ya da dağıtımını içine alan, kar amaçlı iş ünitesinin oluşturulması, sürdürülerek, büyütülme sorumluluklarının alınmasını kapsayan faaliyetler bütünüdür. Girişimciyse, üretim faktörlerini toplayarak ekonomik hizmet ve mal üretilmesi için gereken girişimi başlatmanın yanında üretim için gereken ekonomik kaynaklarla üretimin değerlendirildiği pazarları bulan birey olarak ifade edilebilir¹⁸.

1.2.2. Girişimcilerin Temel Özellikleri

Girişimciler ekonomideki en önemli aktörlerdendir. Bunun en önemli nedeni onların toplumu ve ekonomiyi yeniden canlandırmasını sağlayan yeni işleri, yeni yatırımları, yeni ürün keşifleri ile yeni hizmet alanları oluşturmalarıdır. Girişimcilerin motive unsurları, özellikleri, erkek ve kadın girişimcilerin farklılıkları hangi nitelik ve yeteneklerinden kaynaklandığı, girişimciliğin çıkış noktaları, başarının onlar için önemi gibi birçok sorunun cevabı önemlidir. İnsanların nasıl ve neden girişimci olduğuna dair çok az bilginin olduğunu da belirtmek gerekir¹⁹. Başarılı bir girişimcide bulunması gereken kişisel faktörler aşağıdaki gibidir²⁰;

- Üretimi yapılacak ürün ya da sunulacak hizmetle ilgili bilgisinin olması ve kurulacak işletme için gereken yasal yükümlülük ve prosedürlere bilgisel anlamda sahip olunmak gerekir.
- İşletme çalışanlar ve tepe yönetim kadrosuyla pozitif güdülenme ve etkili iletişimin sağlandığı yönetme kabiliyetlerinin olması gerekir,
- Çalışanlarla girişimin ortak bir hedefe yönlendirebilme ve süreç içinde yaşanabilecek motivasyon aksaklıklarına çözüm üretebilmelidir. Bunun nedeni bir girişimin beklenen başarıyı yakalaması, çalışanların işletme amaçlarını gerçekleştirebilecek şekilde çalışmalarda bulunmalarıyla mümkün olmaktadır.
- Bir girişimde başarılı olabilmek için amacın gerçekleştirilmesinde en önemli etkenlerden birinin amaca ulaştırabilecek amaçların ölçülebilir ve belirgin olması ile doğru sırlanmasıyla mümkün olmaktadır. Hedefe ulaşma ve hedefi gerçekleştirme konusunda, sistematik bir anlayış kapsamında sürecin her aşamasının planlanarak, hangi zamanda, hangi aşamalarda olduğunu bilmek ve başarı için gerekenlerin tespit edilmesinde doğru değerlendirme yapılmalıdır.

¹⁸ Hatun Ufuk ve Özlen Özgen, *Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği)*, Mavi Ofset, Ankara, 2000, s. 118.

¹⁹ Pınar Ersarı, "Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri Ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 2015, s. 8 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

²⁰ İbrahim Öztürk, *Girişimcilik Raporu*, İgiad Yayınları, İstanbul, 2008, s. 24.

- Hedef ve amaçlar, stratejileri gerçekleştirme bakımından devamlı özgün özellikleri olmalı ve sektördeki gelişim ve yenilikleri sürekli takip etmelidir.
- Girişimcinin, herkesin kolaylıkla erişemeyeceği fikir, bilgi ve düşüncelere kolaylıkla ulaşabilecek bir yapısının olması gerekir. Girişim yapacağı sektörle ilgili kurumsal ve bireysel iletişim ağının olması gerekir.
- Girişimci zamanını verimli bir şekilde kullanma bakımından iyi planlama yapmalıdır.
- Girişimcinin, mesuliyet alabilmesi ve risk almaktan kaçınmaması gerekir.
- Risk dağıtımlarının etkin yapabilmemesi ve girişimin amaçlarına ulaşması için ilişkide olunan kurum ve kişileri ikna etme becerileri gerekmektedir.
- Girişimci, devamlı kendisini geliştirme arzusunda olması gelişim ve yeniliğin takipçisi olmalıdır.
- Bir girişim yapmanın esas amacı kar etmek olmalıdır ancak kar etmek için riskten kaçınmamak gerekmektedir. Bu kapsamda girişimcilik risk alabilme yeteneğini beraberinde getirir.
- Bir girişimde sürece başlamadan önce o sektörün geleceğiyle ilgili analiz yapılmalıdır. Arz ve talep açısından iniş ve çıkışlarının doğru tespit edilip hesaplanması gerekir.
 - Girişimcinin ulaşmayı istediği gelir, iş için ayrıldığı görülen mali kaynağa bağlı farklılıklar gösterir.

1.2.3. Girişimcilik Türleri

Girişimciliğin ortaya çıkma, orijinallik, şekillenme, organize ve icra edilme biçimlerine göre sınıflandırıldığı görülmektedir. Literatürde daha ziyade eylemsel, düşünsel ve organize olma biçimlerine bakılarak incelendiğini belirtmek gerekir²¹:

Orijinal Girişimcilik: Girişimcilerin öncelikli olarak kendi yetenek, güç, algı beceri, sezgi, ustalık, bilgi ve deneyim gibi özelliklerine dayanıp düşlerini ve hayallerini gerçekleştirebilmek için eyleme geçmeleri ve ilk kez sıfırdan başlayıp kurdukları girişimleri ifade etmektedir. Orijinal ve ilk defa olma özelliği bu girişimciliği tanımlama konusunda ayırıcı ve belirleyici etmen olduğu görülmektedir²².

Girişimci Girişimciliği: Genel olarak İş birliğine dayanan, iyi proje, fikrileri olan ve önemli ölçüde yenilik geliştiren ve bunu eylemlere dökmeye ilgili güçlükler yaşayan girişimcilerde

²¹ Mehmet Marangoz, *Girişimcilik*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2016, s. 75.

²² Seyfi Top, *Girişimcilik Keşif Süreci*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 8.

tecrübeli girişimciler ile çalışmayı ifade etmektedir. İyi bir finansör, yeni bir organizatör ve yeni bir motivasyonla profesyonelce geliştirilen girişimciliği kapsamaktadır²³.

Kurumsal Girişimcilik: Genel olarak büyük işletmeler ya da küçük işletmeler aralarındaki küçük girişimlerin organize edildiği üst girişimciliği ifade etmektedir. Daha ziyade olağan üstü şartların gerekli kıldığı model şeklinde ortaya çıktığı görülse de iki temel ekonomik amacın gerçekleştirilmesi konusunda teşvik edildiği görülmektedir. İlk amaç; ekonomik şartlar nedeniyle zorlandığı görülen KOBİ'lere destek olma ve onların ayakta kalmalarını sağlama, ikinci amaçsa; ülkenin ekonomik çıkarlarını uzun vade de garanti altına alan yeni girişimlerin kurulmasını kolaylaştırmaktır. Bu anlamda girişimcilerin her şeyi kendilerinin tek başına üretebilecek entegre tesislerin kurmadan ziyade, daha küçük set, parça ve diğer işler için bağımsız olan küçük girişimcileri teşvik edip, koruyup, yönlendirmekte ve teknolojik destekler verip iş birliğiyle birlikte çalışan, riski azaltarak faydayı maksimize edilmeye çalışılan girişimcilik türüdür²⁴.

Teknik Girişimcilik: Özellikle Ar-Ge çalışmalarına dayalı, uzmanlık gerektiren, ileri teknoloji konularının, teknik bilginin yoğun olduğu, yüksek eğitim düzeyine sahip olan, tecrübeli ve bilgili girişimcilerinin projelerine yönelik yapılan yatırımları kapsamaktadır. Teknik ortaklıkların yapıldığı karşılıklı çıkarların garanti altına alındığı girişimcilik türüdür²⁵.

Profesyonel Girişimcilik (Yönetici Girişimcilik): İster kötü yönetim, ister kriz, isterse girişimcinin ölümü ve miras paylaşımı gibi sebepleriyle olsun girişimin, örgüt içinden ya da işletme dışından birine devredilme durumu veya satılma durumdur. Bu çeşit girişimcilikte daha ziyade risk sermaye işletmelerinin dışsal finansman ve kredileriyle desteklendiği görülmektedir. Risk sermayedarlarının girişimcilik fırsatlarına uygun şekilde katıldıklarını belirtmek gerekir. Daha ziyade yönetim kademelerindeki deneyimli, etkin, becerikli ve girişimcilik özellikleri yüksek olan kişilere uygun olduğu görülmektedir²⁶.

Çevreci (Eko) Girişimcilik: Müşteri beklentilerinin zaman içinde kalite anlayışlarından çevreye karşı duyarlı ürünlere doğru kaydığı görülmektedir. Girişimcilerin kişisel karakteristikleriyle yetenekleri çevresel etkilerin arasında güçlü ilişki kurulmaktadır. Bu ilişkinin,

²³ Marangoz, a.g.e. , s. 78 - 79.

²⁴ Top, a.g.e. , s. 8.

²⁵ Marangoz, a.g.e. , s. 78.

²⁶ Top, a.g.e., s. 8.

çevreye duyarlı süreç ve ürünler oluşturmak, işletmelerde politika, araç kurmaları, geliştirme ve fırsatlara olanak sağlayacak biçimde faaliyetleri yapılandırırılar²⁷.

Fırsat Girişimciliği: Girişimcilik türleri içinde en yaygınıdır. Bunun nedeni de girişimci fırsat ve pazarda görülen ihtiyaçların doğru bir şekilde tespit edilip kar sağlayabilecek alanlara yatırım yapılmaktadır. Fırsat girişimciliği, pazarlardaki fırsatların yakalanması ve oluşabilecek olan fırsatların iyi gözlemlenip var olan hizmet ve ürünlerini pazara sunma şeklinde tanımlanmaktadır²⁸.

Yaratıcı (Özgün) Girişimcilik: Bir girişimde yaratıcı girişimcilik olup olmadığı üretilen hizmet veya mallardan ziyade yeni, farklı ve işlevselliğine bağlıdır. Diğer bir deyişle yeni bir buluşu veya fikri ya da mevcut bir hizmet veya malı dizayn ederek, kalite ve fiyat gibi özellikleri iyileştirip kar edebilecek biçimde pazara sunulmasıyla yapılan girişimciliğe verilen isimdir²⁹. Başka bir deyişle, mevcut olan ürünlerde kullanım veya tasarım itibarıyla kimi değişikliklerin yapılması, hatta örgütlerin tüketici beklentilerinin ötesine geçip var olmayan ürünlerde yeni bir buluş veya fikirlerin pazara sürülmesi biçiminde üretip, müşterilerin kullanıma sunulmasıdır³⁰.

1.3. GİRİŞİMCİLİĞE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

1.3.1. İçsel/Kişisel Faktörler

Sosyo-ekonomik bir fenomen olduğu görülen girişimciliğin oluşmasını etkileyen ve bireysel faktörler şeklinde tanımlandığı görülen; bağımsızlık duygusu, başarı güdüsü, liderlik yeteneği, yaratıcılık, risk alabilme, doğru algılama, fırsatları görme ve hızlı kararlar alabilme yeteneği, geniş hayal gücü, esneklik ve vizyon sahibi olmak gibi girişimci kişiliğiyle ilgili tanımsal bir çerçevenin oluşturulmasında esas alınan niteliklerin, girişimciliği etkileyen kişisel/içsel unsurlardır. Girişimci kişiliği oluşturan yapıcı öğelerin, girişimci bireyleri diğerlerinden farklı kılan temel özelliklerdir. Dolayısıyla, bireylerin tamamının değil, sadece bir bölümünün girişimci olabilmesinin açıklanması konusunda temel standartları oluşturur.

İnsanların harekete geçmesine yol açan güdülerde şiddet ve çeşitlilik açısından farklılık gösterebilmektedir. Örneğin bazıları fazla risk ve sorumluluk almaktan çekinirken ve fazla hırslı olmadıkları görülebilir. Bu sebeple bu tarz bireylerin işlerinde geldikleri belirli mevkilerle

²⁷ Mahmut Özdevecioğlu ve Mahmut Akın, "Yöneticilerin Örgüt Kültürü ve Örgütlerarası Vatandaşlık Davranışları Algılamaları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Çankırı, 2013, s. 38-39.

²⁸ Osman Küçük, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 34.

²⁹ Mahmut Tekin, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Detay Yayınları, Ankara, 2004, s. 12.

³⁰ Küçük, a.g.e., s. 34-35.

yetindikleri, daha fazlası için de sorumluluk almak istemedikleri görülebilmektedir. Bunun tersine risk alabilen ve yüksek sorumluluğu olan bireylerin, iş hayatında yüksek statüye sahip olmak ve kendi işlerini kurma eğilimi göstermektedirler³¹.

Genel olarak girişimciliğin herhangi bir safhasında kendisine ve yeteneklerine güvenen kişilerin, kendi gibi olan girişimcileri tanımaları muhtemeldir. Bununla birlikte bu kişilerin yeni fırsatları keşfetme hususunda daha etkin ve başarısız olma ihtimalleri de düşünerek risk almamak zordur³². Girişimcinin başarılı olma çabası, maddi varlık, bilgi, istek ve deneyim gibi etkenlerle bağlantılı olduğu görülmektedir. Girişimci olan bireyler, başka birinin otoritesini kabul etmeksizin ve bir şeye ve/veya bir kuruma bağlanmaktan rahatsız olmaktadır. Durumundan memnun olmadıklarından yeni alanlara açılabilme, maceracı tavırlar takınmak ve şanslarını kontrol altına almayla ilgili davranışlar sergilemektedirler³³.

1.3.2. Demografik Faktörler

Cinsiyet, yaş, gelir durumu, medeni hal ve eğitim gibi özellikler demografik faktörleri kapsamaktadır. Aile içinde ilk çocuk olanlar, erkekler, eğitim düzeyleri yüksek olanlar ve girişimci yapısının olduğu ailelerde doğanlarda girişimci olma olasılıklarının yüksek olduğu görülmektedir³⁴.

Bu anlamda özellikle eğitimin rolüne bakıldığında girişimciliğin gelişiminde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Girişimci kişilerin özellikleri genel olarak doğuştan gelmemesi sebebiyle eğitim aracılığıyla geliştirilerek kazanılmaktadır. Girişimcilik eğitiminin, girişimciliği bir kariyer olmasıyla kişileri etkileyip kendi işlerini kurma konusunda beceri ve görüşleri sağlayabilmekte ve onları cesaretlendirebilmektedir³⁵. Kişilere verilen eğitimler ile girişimci nasıl olunur, bu konuda beceri ve bilgiler nasıl artırılır ve o zamana kadar farkında olmadıkları konulara duyarlılık nasıl gösterilir gibi hususları öğrenirler. Özellikle üniversitelerde verilen eğitim, gençlere girişimcilikle ilgili farklı bir bakış açısı geliştirildiği görülmektedir³⁶. Eğitimle amaçlanan bireyde mevcut olan ve ortaya çıkarılmamış özelliklerin ortaya çıkarılmasıdır. Bununla beraber girişimcilerin yanlış

³¹ Asuman Uluçınar Türkel, *İşletme Yöneticilerinin Davranışlarına Yön Veren Hakim Kişilik Faktörleri İle Yönetmel Davranış Arasındaki İlişkiler ve Uygulama*, İstanbul, 1992; aktaran Öznur Bozkurt, "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Ocak 2007, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 98.

³² Sadık Gözek, Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2006, s. 42 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

³³ Kübra Alaybeyoğlu, Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi; "Abant İzzet Baysal Üniversitesi" Örneği, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, 2014, s. 54 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

³⁴ Seylan Mungan, Kadın Girişimcilik Değerleri İle Kadın Girişimcilik Algısı Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 2013, s. 8 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

³⁵ Alaybeyoğlu, a.g.e., s. 58.

³⁶ Özlem Çetinkaya Bozkurt, *Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Detay Yayınları, 2011, s. 21.

olan tarafa yönelmelerinin önlenmesi, üretim kaynaklarının boş yere tüketilmesinin engellenmesidir³⁷.

Son zamanlarda girişimcilikle ilgili önemli olan konulardan birinin de cinsiyet olduğu görülmektedir. Cinsiyet farklılığının, bireylerin özellikleri açısından farklılıklar oluşturmakta ve bireysel algıları değiştirmektedir. Cinsiyetin, girişimcilik eğilimini bilişsel bakımdan da etkilediği bilinmektedir³⁸. Yapılan araştırmalarda, genel olarak erkeklerin kadınlara göre risk almaya daha yatkın olduğu görülmektedir. Toplumların cinsiyetle ilgili algı ve önyargıları, onların cinsiyete yüklemiş olduğu anlamları da belirler. Kadın girişimciliğinin, özel bir ilgi alanı şeklinde görüldüğünü ve bu konuda önemli araştırmalar yapılmaya başlandığını da belirtmek gerekir. Bu araştırmalarda dikkat çeken konuda, kadınların farklı kişisel özelliklerine bağlı bir şekilde farklı girişimcilik uygulamaları sergilemeleridir³⁹. Bu konu aşağıdaki başlıklarda daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1.3.3. Dışsal/Sosyal Faktörler

Kişilerin aile yapılarının girişimci kişilik oluşmalarında etkili olduğu görülmektedir. Ailenin girişimciliğe olan etkisine bakıldığında teşvik edici, kısıtlayıcı ve kararsızlık yaratan etkiler şeklinde üç grupta incelenmektedir. Teşvik edici etkilerde aile, çocuğun yaşamını serbest kazanma, kendine ait bir iş kurmaya teşvik edildiği görülmektedir. Ailede girişimci kişi veya kişiler varsa, bu kişilerin çocuğa örnek olarak gösterilmesi, çocuğun onun gibi olma ve hatta girişimci bireyleri geçmesi istenebilmektedir. Kısıtlayıcı etkinin olduğu ailelerde, maddi imkansızlıklardan kaynaklanan etki ya da tarıma dayanan hayatın sürdürülmesi sonucunda çocuğun girişimciliğinin engellendiği görülmektedir. Bu tarz ailelerde çocukların horlanarak, tek başına başarıya isteklerinin köreltilmesi de muhtemeldir. Kararsızlık yaratıcı etki gibi durumunda aile, modern toplumlarda çocuğun toplumsallaştırılmasının yerine formel ve eğitimin toplumsallaştırma rolünün üzerine alındığı görülmektedir. Okula uzun süre devam etmesi beklenen ve başarılması zor olan işler yapmaya itilen bu çocukların ailede almış oldukları eğitimin yeterli olmadığı için de ikilemde kaldıkları görülmektedir⁴⁰.

³⁷ Emine Cansız, Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007, s. 42 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

³⁸ Ferda Erdem, Girişimcilikte Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Bakış, 2001, Sayı 2, s.43-61; **aktaran** Mustafa Avcı, "Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama", Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, 2007, s. 65 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

³⁹ Rana Özen Kutunis ve Ayşegül Hancı, "Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları", **3. Ulusal Bilgi Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, İİBF, 25-26 Kasım 2004, s. 458.

⁴⁰ Rifat İraz, **Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve Kobiler**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2005, s. 176-177.

Burada rol modeller de önemlidir. Öyle ki girişimcilerin kariyerlerini etkileyen en önemli unsur rol modelleridir. Rol modelleri, kardeş, aile veya diğer başarılı akrabalar ya da ulusal olarak çalışan diğer girişimciler de olabilmektedir. Rol modellerinin hem işe başlama süreci içinde hem de işe başladıktan sonra bir destek sistemi oluşturduklarını söylemek mümkündür.

Girişimciliği etkileyen sosyal ve dışsal faktörler arasında kültürün de önemli yeri vardır. Kültür, kişilik özelliklerinin ve insan davranışlarının doğrudan etkilenmesine neden olan bir sistemdir. Üyelerin davranışlarının toplamı şeklinde kabul gören grup davranışları, grubun kültürüne göre şekillenmektedir. Bu şekillenme konusunda grubu temsil edenlerin kişiliklerinin önemli derecede etkilemektedir. Ancak esas önemli olan, gruptaki kültürel kimliktir. Kimliklere göre oluşan bu davranışların, zaman içerisinde bireylerin ve ait olunan grubun kişilikleri haline dönüşmektedirler⁴¹.

Toplumların dışil ve eril özellikleri de girişimciliğin belirlenmesinde önemlidir. Eril kültürler saldırgan, girişken, kararlı kişilikleri olan, dışil kültürler ise içe dönük, uyumlu, fazla öne çıkmayan karakterlere açıklık göstermektedirler. Eril kültürün olduğu toplumlardaki kişiler daha hırslı, daha iddialı, daha rekabetçi ve para kazanmanın önemli olduğu, büyümeyi ve performansı ön plana çıkan özellikleri vardır⁴². Dışil kültürse geleneksel anlamda dışilikle bağdaştırılan merhamet, şefkat, sadakat, nezaket ve uyum gibi özellikleri vardır. Eril kültürlerde insanların kendisine güveni daha yüksektir. Çocuklar girişken, hırslı, rekabetçi ve atak tarzda yetiştirilmektedirler. Bu kültürel farklılıkların, girişimci kişiliklerin oluşmasını önemli derecede belirlemektedir. Başka bir ifadeyle, eril kültürlerin, girişimci kişiliklerin oluşmasında dışil kültürlere göre daha etken oldukları görülmektedir⁴³. Yüksek seviyelerde girişimci toplumlar incelendiğinde, başarı ihtiyaç düzeyleri yüksek kişilere, bireylerin arasındaki ilişkilerdeki güven yüksektir, belirsizlikten az kaçınan, erilliği düşük ve yüksek güç mesafesi özellikleri olan bir kültüre sahip toplumlar olduğu görülmektedir⁴⁴.

⁴¹ İrfan Çağlar, "Yönetim Kültür Bağlamında Türk Yönetim Modelinin Saptanmasına Yönelik Kavramsal Bir Çalışma", **Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, 2012, Cilt: 3 Sayı: 3, s. 132.

⁴² Yeloğlu Hakkı Okan, "Türk Toplumsal Kültürünün Örgüt Yapılarına Olan Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma", **Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Aralık 2011, Cilt: 2 Sayı: 4, s. 166.

⁴³ Ömer Aytaç, "Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Ağustos 2006, Sayı: 15, s. 155.

⁴⁴ Semra Güney, Öykü Yalçın ve Aysun Çetin, "Girişimcilik ve Kültür", **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Ocak 2007, Cilt: 1 Sayı: 2, s. 65.

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanlığın ilk dönemlerinde temelleri atılan girişimcilik kavramı avcılık, çiftçilik, hayvancılık gibi basit işlerle başlamış olup zamanla ilerlemiş ve sanayileşme süreciyle birlikte hak ettiği yere ve öneme ulaşmaya başlamıştır.

1.4.1. Dünyada Girişimcilik

Çok eski zamanlara dayanan girişimcilik kavramı tarihte çok önemli bir rol oynamıştır. Girişimcilik kavramı, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için ilk çağlardan bu yana üretim faaliyetlerine sürekli devam etmektedir. Tarihsel süreçte girişimcilik sürekli gelişmiş ve önemli bir yere gelmiştir. 17. Yüzyıl'da girişimcilik kavramı mal ya da hizmet üretmek üzere hükümetle anlaşılan kişiydi ve bu anlaşmada ki kazanç ya da zarar girişimcinin sorumluluğundayken, 18. Yüzyılda girişimcinin tanımı gelirlerin belirsiz, harcamaların belirli olduğu ve riski üstlenen kişi olarak tanımlanmıştır⁴⁵. 19. Yüzyıl'da sanayileşme ve makineleşmenin artmasıyla girişimcilik iyice gelişmiş ve yükselmeye başlamıştır. 19. Yüzyıl'da ekonomist Jean Baptiste Say girişimcilik konusunda önemli çalışmalar yapmıştır. Say 'e göre sermaye sahibi, para verip finansal riski üstüne alan kişiyken girişimci, üretim faktörlerini bir araya getiren kişidir. Sermayedar'ın girişimci olma zorunluluğu yokken girişimci hem risk alıp hem de yönetici vasfına sahip olması gereken kişidir⁴⁶. 20. Yüzyıl'da Avusturyalı ekonomist Joseph Schumpeter'in "The Theory Of Economic Development" eseri girişimcilik adına önemli bir kaynak olmuştur⁴⁷. Schumpeter' in bu eserinde asıl değiştiği nokta 'Yenilik' olgusudur. Schumpeter' in yenilik anlayışının temelini yeniliği iktisadi oluşumun temel prensibi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır⁴⁸. 20. Yüzyıl'da girişimcilikle ilgili diğer önemli iki isim Krizner ve Drucker'dır. Krizner girişimciyi başkalarının göremediği fırsatları gören kişi olarak, Drucker ise en üst düzeyde fırsatları açığa çıkaran kişi olarak tanımlamışlardır⁴⁹.

1.4.2. Türkiye'de Girişimcilik

Türkiye'de girişimcilik kavramı Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelmeleri ve yerleşik düzene geçmeleriyle başlamıştır. Halk çiftçilik, ticaret ve zanaatlık işleriyle aktif olarak uğraşmıştır. Selçuklular dönemi ve Osmanlı İmparatorluğunun ilk kuruluş aşamalarında esnaf ve

⁴⁵ Semra Güney, *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2008, s. 4.

⁴⁶ Arıkan, a.g.e. , s. 5.

⁴⁷ İraz, a.g.e. , s. 154.

⁴⁸ Arıkan, a.g.e. , s. 7.

⁴⁹ İraz, a.g.e. , s. 154.

zanaatkarların aktif yer aldığı Ahilik teşkilatının oldukça faal ve başarılı olduğu bir gerçektir⁵⁰. İşe ve emeğe, çalışkanlık, kul hakkı bilme, üretkenlik, dürüstlük, güvenilirlik, zanaat ve meslek sahibi olma gibi özellikler ahilik teşkilatının esasları arasında yer almaktadır.

Ahilik bütün esnaf, tüccar, işçi ve sanatkarların kendi meslekleri etrafında birleştiği, hepsinin kendi alanlarında bir iş disiplini ve ahlaki oluşturdukları ve bunu korudukları bir sistemdir. Bugünkü işveren sendikalarının, esnaf-ticaret ve sanayi odalarının, eğitim kuruluşları Bağ-Kur, TSE ve belediyeler gibi kurum ve kuruluşların temelini ahilik teşkilatı oluşturmaktadır⁵¹. Müslümanlara özgü bir kurum olan ahilik teşkilatı 17. Yüzyıla kadar devam etmiş olup, Osmanlı döneminde bu durum değişerek ticaret işini Yahudi, Rum ve Ermeniler üstlenmiş, Türkler ise genellikle hayvancılık, çiftçilik, ulemalık, askerlik, bürokratik gibi işlerle ilgilenecek ticaretin dışında kalmışlardır. Ticaretin alt yapısı uzun yıllar istenilen seviyelere ulaşamamış olup Türklerin ticaret yapma gayreti ve girişimcilik kavramı 17 Şubat 1923'de Atatürk 'ün önderliğinde İzmir İktisat Kongresi ile atılmıştır. Bu kongrede alınan kararlar;

- Özel teşebbüs, krediler ve devletin yapacağı alt yapı hizmetleriyle desteklenecektir.
- Özel sektörün yapamadığı yatırımları devlet yapmalıdır.
- Ekonomik açıdan da 'bağımsızlık' anlayışı sağlanacaktır.

İzmir İktisat Kongresinde alınan bu kararlar ile ülkede girişimcilik ve ticaretin daha da sağlamlaşması ve gelişmesi için çalışmalar yapılmıştır. Türkiye'de girişimciliğin gelişimi ve girişimciliği etkileyen faktörler Tablo 4 'te 5 ayrı bölümde incelenmiştir.

Tablo 4. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Ekonomik Yapılanmalar⁵².

1923-1930	Ulusal Ekonominin Kurulması
1930-1950	Devletçilik Dönemi
1950-1970	Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem
1970-1980	İthal İkamesi Dönemi
1980 ve Sonrası	Dışa Açık Büyüme

⁵⁰ İlter, a.g.e. , s. 26.

⁵¹ Nurettin Öztürk, "Ahilik Teşkilatı ve Günümüz Ekonomisi, Çalışma Hayatı ve İş Ahlakı Açısından Değerlendirilmesi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2002, s. 45.

⁵² İlter, a.g.e. , s. 27.

1923-1930 ulusal ekonominin kuruluşu ile birlikte yabancıların elinde olan girişimcilik ve ticaretin tek elde toplanmasını engellemek ve Türk girişimciliğini teşvik etmek adına birçok çalışma yapılmıştır. Ancak maddi yetersizlikler ve devam eden savaşın etkisiyle girişimciliğe gerekli önem verilememiştir⁵³. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde yatırım için sermaye ve yeterli miktarların olmaması nedeniyle ticaret ve iktisadi yapının gelişmesi için devlet tarafından özel girişime destek olmak amacıyla 1924 yılında İş Bankası sonrasında 1925 yılında kamu ve özel kesimin ortaklığını teşvik eden Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. 1927 senesinde özel girişime endüstrileşmede öncelik veren Teşvik-i sanayi kanunu çıkarılmıştır. Bu düzenlemeyle vergi muafiyeti, özel kesime karşılıksız arazi verilmesi gibi değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca New York borsasında 1929 yılında çıkan ekonomik kriz hem sanayileşme politikalarının değişmesine hem de devletin sanayileşmede daha baskıcı bir tutum sergilemesine neden olmuştur⁵⁴. Bu durum devletçi yapı anlayışını ortaya çıkartmıştır.

1930-1950 Devletçilik dönemi; özel teşebbüslerin gelişmemesindeki en etkili unsurlar maddi imkansızlıklar, teknolojik yetersizlikler, donanımlı işgörene ulaşamama durumudur. Bu dönemde ticaret aktifliği azalmış, devletin ticari, faaliyetlere müdahaleleri ve yoğun baskısı ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. 1930'lu yılların başında ekonomideki bu gidişatın düzelmesi adına önemli çalışmalar yapılmış ve kalkınmada özel sektöre, devlet desteğinin katkı sağlaması gerektiği görüşü önem kazanmıştır. Bu sayede devletçilik politikası yaygınlaşmaya başlamış ve özel teşebbüslerin yetemediği durumlarda devlet desteğiyle gerekli yatırımların yapılmasını sağlanarak hem özel teşebbüslerin gelişmesi hem de ekonominin canlanması hedeflenmiştir. Devletçilik politikasının asıl amacı özel teşebbüslerin çalışmasını engellemek değil aksine onları destekleyerek hem ekonominin hem de ülke kalkınmasının ilerlemesini sağlamaktır. Ülkemizde devletçilik anlayışının önem kazanmasında özel sektörün yeterli sermayeye sahip olmaması, teknik eleman yetersizliği, 1929 dünya ekonomik bunalımı ve Teşvik-i Sanayi Kanunundan istenen sonuçların alınamaması gibi durumlar etkili olmuştur.

- Ülkemizde devletçilik politikasıyla ilgili ;
- 1930 yılında Türk parasını koruma kanunu çıkarıldı.
- 1930 yılında Türk ekonomisinin para işlerini düzenlemek için Merkez Bankasının kuruldu.
- 1933 yılında Sümerbank kuruldu.
- 1935 yılında yer altı kaynaklarının işletilmesi amacıyla Etibank kuruldu.

⁵³ TÜGİAD, a.g.e. , s. 21.

⁵⁴ Gencay Şaylan, *Türkiye'de Kapitalizm Bürokrasi ve Siyasal İdeoloji*, 1. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974, s. 78-79.

- 1935 yılında maden kaynaklarının araştırılıp bulunabilmesi için Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.
- 1933 yılında Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmıştır.

Birinci beş yıllık kalkınma planı 1933 yılında hazırlanmış ve 1934'te uygulamaya konulmuştur. Bu plan ile devletçilik politikası anlayışı benimsenmiş ve demir-çelik, deri, ipek, cam, dokuma, şeker ve halı gibi birçok fabrika açılmış ve özel teşebbüsler desteklenmiştir. Devletçilik politikasının benimsendiği bu kalkınma planı başarı ile uygulanmış ve ülkemizde önemli sanayi işletmeleri ve fabrikaları kurulmuştur. II. Dünya Savaşının başlaması nedeniyle devletin savunmaya büyük bir kaynak aktarmak zorunda olması, kamu yatırımlarında çok büyük ölçüde kısıntıya gidilmesi, dış ticaretin giderek durma noktasına gelmesi, kaynak yaratmak amacıyla yeni vergilerin uygulamaya konulması ve savaş tehlikesi nedeniyle çok sayıda yetişmiş iş gücünün askere alınmasından dolayı tarımsal üretimde meydana gelen düşüşler gibi birçok etken 1940'lı yıllarda ekonomiyi olumsuz bir şekilde etkilemiştir.

1950-1970 liberal ve planlı ekonomi dönemi; 1950 yılında Türkiye ekonomisi Demokratik Parti ile ekonomik ve politik açıdan yeni bir başlangıç yapmıştır. Devletçilik kavramının ön planda olduğu ekonomik anlayıştan vazgeçilerek liberal görüşün hakim olduğu liberal iktisat politikası önem kazanmıştır. Bu dönemde özel sermayeye ve özel sektöre önem verilmiş ve teşvik edilmiştir. Bu teşviklerden biride 1950 yılında kurulan Türkiye Sınai Kalkınma Bankasıdır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının amacı özel sektöre destek sağlayıp, düşük faizle proje bazında kredi imkanı sağlayarak özel sektörün gelişmesi ve kalkınmasına destek olmaktır.

1950'li yıllarda liman, karayolu, elektrik santralleri gibi büyük yatırımlara destek olunmuş, tarım ve çiftçiliğin gelişmesi için önemli çalışmalara imza atılmıştır. 1960 yılı askeri darbesinden sonra siyasi yapı değişmiş olup bu yapı ekonomi politikasında da önemli değişmelere sebep olmuştur. 1950 döneminde ülkenin yaşadığı ekonomik kriz ve sıkıntıların nedeninin düzensiz ve plansız ekonomi politikasının olduğu düşünüldüğünden 1960'lı yıllarda düzenli ve planlı ekonomi görüşü hakim olmuştur. Bu amaca yönelik olarak 1961 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur. Planlı dönemde özel sektöre ağırlık verilmiş ve özel sektör yatırımlarının artış gösterdiği gözlemlenmiş ve özel girişimin sanayideki payı %70'lere yükselmiştir⁵⁵. Özel sektöre verilen önem hem ekonominin canlanmasını sağlamış hem de planlı ekonomi anlayışı ile ülkedeki girişimci sayısı önemli ölçüde artmıştır.

⁵⁵ İter, a.g.e. , s. 28.

1970-1980 ithal ikamesi dönemi; daha çok yurtdışında üretilen ürünlerin teşvik edilerek ve özendirilerek ülkemizde üretilmesinin amaçlandığı ekonomi dönemidir. Bu dönemde kamuya yapılan yatırımlar azalmış olup, sanayileşme ve girişimciliğin önemi artmıştır⁵⁶. İleri teknolojiyle üretilen ürünlerin ithal edilmesi ciddi bir döviz gerektirdiğinden ülke kaynaklarının azalmasını engellemek ve ithalatın ivmesini düşürmek için ülkenin mevcut kaynakları ile üretim yapması ve bunun teşvik edilmesi ekonominin büyümesi açısından büyük önem kazanmıştır. 1970 dönemlerinde dayanıklı tüketim mallarının üretimi hız kazanmış televizyon, çamaşır makinesi, buzdolabı gibi ürünlerin yanında otomobil üretimine de başlanmıştır. Devlet ağır sanayiye destekleyerek ara malların üretiminin sağlanması için küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin oluşmasını teşvik etmiş ve desteklemiştir. İthal ikamesi anlayışıyla dışa olan bağılılığın azaltılarak daha çok iç pazarın büyümesi, sanayileşmenin gelişmesi, dayanıklı tüketim mallarının üretiminin artması gibi çalışmalar yapılmış ancak ihracatın gelişmesi için yeterli imkan ve çalışmalar sağlanamadığından ülkeye giren dövizin artması sağlanamamıştır. Ülke içindeki ekonomik darboğaz ve grev-lokavt olaylarının artması ve Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasındaki ekonomik ambargo, petrol şokları, yüksek enflasyon, siyasal ekonomik istikrarsızlık, ithal ikamesi politikasının tıkanması, döviz sıkıntısı, dışa açık olamama girişimcilik üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır⁵⁷. Ülkeyi ve ülke ekonomisini derinden etkileyen bu olumsuz hava 1980'li yıllara kadar devam etmiş ve 1980 yılları başlarında farklı bir ekonomi anlayışının benimsenmesinde etkili olmuştur.

1980 ve sonrası dışa açık büyüme dönemi; Türkiye'de 1980 dönemi girişimciliğin tam anlamıyla ilerlemeye başladığı dönem olmuştur. İthal ikameci sanayileşme politikasının ön planda olduğu dönem geride kalmış olup, ihracatın güç kazandığı ve ekonomik açıdan dış dünyaya açılma politikasının benimsendiği dönemdir. 1980-1988 döneminde Turgut ÖZAL' ın önderliğinde ihracata dayalı büyüme süreci başlamış ve düşük maliyetle yüksek gelir elde etme amacıyla dünya ekonomisinde yer alma çalışmaları önem kazanmıştır. 1980'li yıllar Türk girişimciliğinde ihracatın ilerlediği ve serbest piyasa ekonomisinin benimsendiği dönemler olmuştur. Serbest piyasa ekonomisinin benimsenmesi girişimcilik kavramının ülke içinde daha da gelişmesi ve büyümesi açısından önemli bir dönem olmuştur. Bu stratejiyle birlikte girişimcilerin dünyaya açılması ve ihracatın hız kazanması sağlanmış olup Türkiye artık ithal ikameci politikasından kurtulmuş ihracatta büyük adımlar attığı önemli bir döneme girmiştir. Piyasaya daha çok girişimci kazandırılmış yeni ve güçlü girişimciler ihracatta önemli rol oynamışlardır. Serbest piyasa ekonomisinin istikrarlı ilerleyişiyle 1994 yılı ekonomik krizi

⁵⁶ TÜGİAD,a.g.e. , s. 20.

⁵⁷ TÜGİAD,a.g.e. , s. 23.

atlatılmıştır. 1998 yılında Asya 'da başlayıp Rusya da ve ardından neredeyse dünyanın büyük bölümünü etkileyen ekonomik kriz ve piyasalardaki durgunluk Türk ekonomisini de büyük ölçüde etkilemiş ancak krizi fırsata dönüştürebilen Türk girişimciler bu krizden daha da güçlenerek çıkmışlardır⁵⁸. Ancak Kasım 2000 ekonomik krizinde Türkiye döviz yönüne yoğun spekülasyon saldırısı, çok yüksek faizle IMF 'den aldığı krediler ile atlatmaya çalışırken, 3 ay sonra 21 Şubat 2001 'de "Kara Çarşamba " olarak bilinen döviz krizini yaşadı. Merkez bankasının döviz kurlarının hızlı değişimi ve ülkedeki spekülasyon saldırılarla Türk ekonomisinin büyük ölçüde etkilendiği krizden ekonominin toparlanması uzun zaman almıştır.

⁵⁸ İlter, a.g.e. , s. 28-29.

İKİNCİ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

2.1. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KAVRAMI

Kadın girişimciler, evin dışındaki bir yerde, kendi ismine kurmuş olduğu bir iş ortamında tek başına ya da istihdam etmiş olduğu diğer kişilerle beraber çalışan veya işin sahibi olma sıfatıyla ortaklık kuran, herhangi bir ürün/mal veya servisin üretilmesiyle ilgili faaliyetlerde bulunan, bu ürün/mal veya servisin dağıtılması, pazarlanması ve satışını yapan ve/veya yaptıran, işle ilgili ilişki kurulan örgüt, kişi ve kurum/kuruluşlarla kendi ismine ilişki içine giren, iş sürecinin örgütlenme, ürün/mal ve hizmet üretimlerinin planlanma, iş yerinin işletilme, kapatılma veya geliştirilme durumu kendisi karar verebilen ve işinden kazandığı yatırım ve kullanım alanlarıyla ilgili söz sahibi olan kadınlara verilen isimdir⁵⁹.

Kadınların iş yeri açma ve yönetme gibi aşamalarda, erkeklere göre, kadın olmalarından kaynaklı daha çok sayıda ve zorlu olarak engellerle karşılaştıkları kabul edilmiştir. Bu nedenle kadın girişimciliği kavramı ayrıca tanımlanmış ve bu konuda çalışmalar yapılmıştır⁶⁰. Kadın girişimciliği tam anlamıyla ifade etmek pek mümkün değildir. Kadın girişimci kavramı, farklı yazarlar tarafından farklı anlamlar yüklenmiştir. Genel olarak iş kadını ve kadın girişimci kavramlarının birbiriyle eş anlamlı kullanıldığını belirtmek gerekir. Ancak kadın girişimciler, kendi adlarına özel iş yapmaktadırlar. Oysa iş kadını kavramı bir işletmede çalışan bütün kadınları kapsamaktadır. Kadın girişimcilerin, daha çok risk üstlenmeye eğilimli oldukları gerçeğiyle diğer kadınlardan daha farklı, fazla dayanıklı ve kararlı olup, kendi kaderlerini kontrol etme konusunda daha çok istekli olan kadınları ifade etmektedir⁶¹.

Kaynaklarda kadın girişimciliğiyle ilgili farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Kadın girişimciler ile ilgili aşağıdaki ortak noktalar dikkat çekmektedir⁶²:

- “Ev dışı bir mekânda, kendi adına kurduğu bir işletmesi olan”,
- “Bir işletmede tek başına veya çalıştığı diğer kişilerle birlikte çalışan veya sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran”,

⁵⁹ Yıldız Ecevit, *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar*, Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi, Ankara, 1993, s. 19-20.

⁶⁰ Şemsa Özar, *GAP Bölgesi’nde Kadın Girişimciliği*, GAP-GİDEM Yayınları, Ankara, 2005, s. 13.

⁶¹ Sevtap Keskin, Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2014, s. 74.

⁶² Ecevit, a.g.e. , s. 17.

- “İş ile ilgili olarak çeşitli kamu ve özel kuruluşlarla temasa geçen”,
- “İşletmenin geleceği ile ilgili planlar yapan”,
- “İşletmeden elde ettiği kazancı, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan”,
- - “İşletmesi adına tüm riski üstlenen kadınların faaliyetleridir”.

2.1.1. Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri ve Kadın Girişimciliğinin Gelişimi

Kadınların işgücüne katılmalarında görülen artış genel olarak 20.yüzyılın en önemli ekonomik ve sosyal gelişimi olarak algılanmaktadır. 1980’li yılların ardından girişimcilik anlayışındaki hızlı artış ekonomik alanda üretim faktörleri olarak yerini almıştır. Dünyada genel olarak çalışanların demografik özelliklerine bakıldığında birçok değişime sebep olduğu görülmektedir. Bu değişimlerden kadınların önemli oranda etkilendiği görülmüştür. Sanayi Devrimi’ne gelene kadar kadınların görevi ev işleriyle aile bakımından ibaret olarak görülürken, yaşanan gelişmelerin sonucunda kadınlar iş hayatına girmiştir. Böylece çalışan kadın ve erkek sayısı artmıştır; ailenin geçimi için tek başına çabalayan anne sayısında da artış olmuştur⁶³.

Kadının çalışma hayatındaki esas rolü, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları il olmuştur. Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla beraber çok sayıda kadının hatta evli ve çocuklu kadınların savaşmak için ayrılan erkeklerden kalan yerleri doldurabilmek için işgücüne katılmaya başlamıştır. Ancak savaşın ardından çoğunluğunun evlerine döndüğü görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı’nda İngiltere, ABD ve Fransa gibi ülkelerde çok sayıda kadının, silah altına alınan erkelerin yerine silah fabrikalarında işe alındıkları görülmüştür. Bunun yanında, ekonomik düzenin sağlanması için erkeklerin çalıştığı işleri üstlenen kadınlar iş yaşamına resmen girmişlerdir⁶⁴.

Endüstriyel gelişmeler beraberinde üretiminde farklılaşmaya neden olmuştur ve uzmanlaşmış işgücüne ihtiyaç arttırmıştır. Her nitelikte çalışana ihtiyaç duyulmaya başlandığı için kadınlar da önemli roller üstlenmiştir. Ekonomik bağımsızlığı kazanan kadınların üretime katılımlarının hem ülke ekonomisi hem de kadının konumu bakımından önemlidir. Kadınların, iş hayatında yaklaşık olarak yarım yüzyıl öncesine göre belirgin değişimler sergilediği aşikardır. Elli yıl öncesinde kadınların sadece küçük oranlarla kendi işlerinin sahibi ve işletmecisi durumunda oldukları görülmekteydi. Çalışan kadınların yapmış oldukları işler genel olarak, eşi veya

⁶³ Kahraman Arslan ve Demet Toksoy, “Türkiye’de Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözümleri”, *Istanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, Yıl:1 Sayı:1 Bahar 2017, 123-148, s. 124.

⁶⁴ KAGİDER, “Bazı İstatistikler”, 23 Ekim 2005.

erkeklerle göre ikincil nitelikte ve düşük ücretlerle istihdam edilen insanların çalıştığı yarı zamanlı işlerdi⁶⁵.

Ülkemizde 1990'lardan bugüne bütün siyasi iktidarların, kadın istihdamını arttırabilmek için, kadın girişimciliğini farklı programlar ile destekledikleri görülmüştür. 1970'lerde yaşanan ekonomik krizler ve emeğin esnekleşme süreci ile beraber birçok ülkedeki gibi, 94 kriziyle birlikte Türkiye'de, kadınların ekonomik süreç ve istihdama daha çok katılmalarıyla kalkınmaya katkı sağlamaları beklenmiştir. Bu kapsamda kadın girişimciliği de desteklenmiştir. Kadınların işgücüne ve ekonomiye katkı sağlamalarının, ülkeler adına bir kazanç olması açısından kalkınmanın hızlanması ve büyümede kurulması gereken dengeli yapıya ulaşılabilmesi için önemlidir. Bunun yanında büyümenin ve kalkınmanın anahtar gelişmelerinden biri şeklinde kabul edildiğini de belirtmek gerekir⁶⁶.

1980'li yıllardan sonra bir çok ülkede uygulandığı görülen yeni liberal ekonomik politikaların, sosyal devletten uzaklaşma, kamu harcamalarının kısılması ve kamusal anlamda istihdamın azaltılmasını öngörmüştür. İşsizliğin artışının önlenmesi için, girişimci eğitimlerinin yanı sıra yeni girişimci kredileriyle vergi indirimleri ve/veya muafiyetleri artırılmıştır. Kadınların girişimciliğinin artması için yeni yöntem ve modellerin denendiği ve kamusal desteklerle birlikte gönüllü kadın kurum/kuruluşları ve uluslararası kuruluşların da devreye girdiği görülmektedir⁶⁷. Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) ve Dünya Bankası (DB) gibi uluslararası kurum/kuruluşların kadın girişimciliğiyle ilgili özendirici politikaların başlatıldığı görülmektedir.

2000'lere doğru gelişme sürecindeki ülkelere bakıldığında kadınların geleneksel rollerden kaynaklı yaşadıkları sorunlar çözülmüş ve toplum içerisinde yönetici, lider ve girişimci gibi üst düzey rol arayışına girmişlerdir. Çalışma hayatında yaşanan bütün risk ve zorlukların karşısında günümüzdeki kadınlar kendi iş yerini kurma konusunda karar vermişlerdir. Her gün daha fazla kadının, girişimci olarak iş hayatına katıldığı görülmektedir. Kadın girişimcilerin birçok alanda faaliyetlerinin olduğunu da belirtmek gerekir. Eskiden bu yana başarılı oldukları görülen hizmet sektörünün yanında erkeklerin hakim olduğu sahalarda da faaliyetleri zamanla artmaktadır.

⁶⁵ Hülya Şekerler, Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 95. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁶⁶ Songül Sallan Gül e Yonca Altındal, "Türkiye'de Kadın Girişimciliğinin Serüveni: Başarı Mümkün Mü?", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2016, Cilt: 21, Sayı: 4, 1361-1377, s. 1363.

⁶⁷ Ufuk ve Özgen, a.g.e., s. 36.

Sosyal bilimlerde eğitimi tercih eden kadınların danışmanlık, halkla ilişkiler, öğretmenlik ve satış gibi bazı meslek guruplarında ve iş alanlarında girişimcilik gösterdiklerini belirtmek gerekir⁶⁸.

Günümüze bakıldığında çok sayıda kadının, bağımsız çalışma, kendi işinin patronu olmak, risk almaya yatkınlık, değişiklik ve yenilik arzusunun tatmin edilmesi gibi ifade edilebilecek sebeplerden dolayı girişimcilik mesleğini tercih etmektedirler. Kadın girişimlerinin giderek artmasını çeşitli sebeplere bağlamak mümkündür:

- Sosyo-kültürel altyapıda yaşanan değişimler sonucunda günümüzde bir çok kadının iş hayatına girişi ve öğretim düzeylerindeki artış.
- Yönetimdeki orta kadrolardaki kadınların çalıştıkları işletmelerde bir gün işlerini kaybetme düşüncesiyle kendi kendilerinin patronu olmak istemeleri,
- Başarılı kadın girişimcilerindeki sayının artmasıyla örnek alınacak kişilerin çoğalması,
- Birçok örgütte cam tavan şeklinde isimlendirilen ve kadınların iş yerlerinde ancak belirli bir yere kadar yükselecekleri düşüncesinin olması, yani iş hayatının halen daha erkeklerin egemenliğinde bulunmasıdır⁶⁹.

Siyaset ve iş hayatında gerek dünyada gerekse de Türkiye' de erkeklerin egemen olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye için bunun sebebinin ataerkil bir toplum olarak görülmektedir. Ancak bu durum zamanla değişim göstermiş ve kadınların yeni düşüncelere bilgi, açık ve yeteneklerini ekonomik anlamda kazanca dönüştürme konusunda eğilimli olduklarını söylemek mümkündür⁷⁰.

2.1.2. Kadınları Girişimciliğinde İtme ve Çekme Faktörleri

Kadın girişimciliğinin etkilendiği çeşitli etkenlerin olduğu görülmektedir. Bunlar şartlarla ilgili olabileceği gibi bazen de kişilere özgü sebepler olabilmektedir. Bütün bu faktörlerin genel anlamda çekme olarak sınıflandırılmaktadır. İtme faktörü, kadın girişimcilerin iş fikirleri ve düşüncelerini zorlayan çevresel şartlar, çekme faktörü de bu fikirlerin desteklendiği olumlu gelişmeleri ifade etmektedir. Kadınların iş kurmasının altında yatan sebeplere bakıldığında çekme ve itme faktörlerinin önemli olduğu görülmektedir. Kadınları iş kurmaya iten faktörlerin arasında, ülkenin ekonomik şartlarından kaynaklı işsizlik problemleri, kadınlara uygun olmadığı

⁶⁸İsmet Emre Gökalp, Türkiye'de Kadın Girişimciler ve Kadın Yöneticiler, Kırıkkale Üniversitesi, 2008, s. 26. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

⁶⁹Ali Gürol, *Türkiye'de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler*, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2000, s. 242.

⁷⁰ Aliye Kavaf, "Avrupa'da Kadın Girişimciliğinin Teşvik Edilmesi" Konulu Konferans Konuşması. http://www.selmaaliyekavaf.com.tr/habericerik.asp?hb=288&keepThis=true&TB_iframe=true&height=500&width=850 ,s. 1. (Erişim Tarihi: 30. 05. 2017),

görülen iş şartları ve kadınların ücretli olan işlerde cinsiyet ayrımcılığının yapılması olarak ifade edilebilir. Bağımsızlık istemeleri, kendisini gerçekleştirme, kendi işlerinin patronu olma, iş ve aile sorumluluğu arasında bulunan dengenin kurulma isteği gibi çeşitli çekme faktörlerinin de kadınları iş kurmaya yönlendiren faktörlerin arasında saymak mümkündür.

İtme faktörü; iş memnuniyetsizliği, düşük gelir, iş fırsatlarının az olması, gelişme imkanlarındaki yetersizlik, esnek çalışma saatlerine ihtiyaç duyulması ve sıkı çalışma ortamının kişilere verdiği sıkıntılar gibi ihtiyaçlara dayalı problemleri ifade eder. Kamu veya özel alanlarda yaşanan hayal kırıklıkları kadınların kendi işlerini kurmalarına neden olan itme faktörleri arasındadır. “Küresel Girişimcilik Monitörü” bunu *ihtiyaç girişimciliği* şeklinde tanımlamaktadır. Yani girişimciliğin yetersiz olması ve olmayan seçeneklere tepki şeklinde ortaya çıktığı savunulmaktadır⁷¹.

Çekme faktörü, kendine yetme, özgürlük, gelir etme, güç, özerklik, girişimci ruhu, sosyal statü ve arzusu gibi kendisini gerçekleştirme ihtiyaçlarının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bazı çalışmalarda kadın girişimciliğindeki temel sebep hayat ile iş dengesinin iyi bir biçimde sağlama isteği olarak ifade edilmektedir. Küresel Girişimcilik Monitörü bunu durumu fırsat girişimciliği şeklinde tanımlamaktadır⁷².

2.1.3. Kadın Girişimciliğinin Boyutları

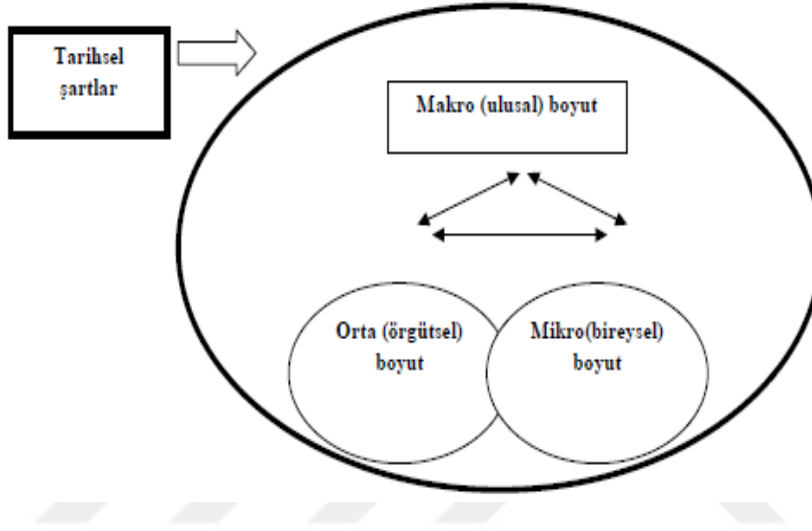
Kadın girişimciliği konusunda daha önceden yapıldığı görülen sistematik çalışmaların dikkate alınmadığı görülmesine karşın; mikro, makro ve orta değişkenlerden etkilenebilen karmaşık bir konu olduğunu söylemek mümkündür. Kadın girişimciliğinin tek boyutta kavramsallaştırmadan ziyade ilişkisel boyutta değerlendirilmeye alınması gerekliliğinden söz edilmeye başlandığı görülmektedir. Aşağıdaki şekle bakıldığında, analizin mikro (bireysel), orta (örgütsel) ve makro (ulusal) boyutlarının arasındaki ilişki köprülerinin gösterildiği görülmektedir. Boyutlarla tarihsel gelişim içerisinde kadın girişimciliğini ve ifade ettiklerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Makro düzeydeki sosyal değerlerin de dahil olduğu yapısal şartlar, toplumsal tabakalaşma, aile, hukuk ve iş anlayışlarını içermektedir. Diğer bütün katmanlarının da etkisinin olduğu görülmektedir. Mikro düzey bireysel temsilci, kimlik, motivasyon, bireysel yetenek ve fırsatları etkileyen beşeri sermayenin bazı formlarını içermektedir. Orta düzey kişisel yetenek ve bağlamsal şartlarına göre istihdam fırsatları sağlayan örgütsel süreçleri kapsamaktadır. Yapılan bazı incelemeler neticesinde analizlerin çeşitli düzeylerinin etkileşimlerinin fark edildiği

⁷¹ Pınar Ersarı, Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 2015, s. 17. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

⁷² Ersarı, a.g.e., s. 18.

görülmüştür. Çalışmaların belli toplumsal inanç ve tarihi geleneklerin rolleriyle tamamlanmaya başladığını da belirtmek gerekir.

Şekil 1: Kadın Girişimciliğinin Boyutları⁷³

Etkileşimsel sistemde yerel anlamda çoklu seviyeli unsurlara bağlı bir şekilde girişimcilik çalışmalarının anlaşılmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Bu durumda ekonomik ve sosyal değişimlerin yönleri kapsamında cinsiyet ilişkilerinin, yasal ve kurumsal gelişmelerin ideoloji entegrasyonu çerçevesinde belli bir sosyo-ekonomik bağlam içerisinde girişimcilik araştırmalarının yapılması gerekmektedir. Bunun yanında nesnel yapı ve ölçülebilir nitelikleri uzlaştırmak için kişisel tecrübe ve yorumlarla temsili ve yapısal seviyelerin etkileşimlerini anlama ve geliştirmeye fayda sağlamaktadır. Birbirlerine bağlı ve birbirlerinden bağımsız analizlere bakıldığında; farklı düzeylerin girişimciliğin yalnızca tarihi ve sosyal tabanında yer almamakta ve birbirlerine bağlı hatta birbirlerinin içinde gömülüdürler.

⁷³ Ersarı, a.g.e., s. 22.

2.1.4. Kadın Girişimcilerin Özellikleri ve Nitelikleri

2.1.4.1. Kadın ve Erkek Girişimciler

Kadın girişimcilerin erkek girişimcilerden ayrılmasının en önemli nedenleri arasında tarafların toplum içinde üstlenilen roller, görenek ve gelenekler veya insan yaşamının bazı evrelerindeki ihtiyaç ve gereksinimlerin değişimi gibi faktörler önemli bir yeri vardır. Önemli diğer bir ayırım da erkek girişimcileri ekonomik anlamdaki beklentilerinin, kadın girişimcilerin de bireysel beklentilerin ön planda olması, buna bağlı bir şekilde kadın girişimcilerin erkeklere göre daha çok sosyal desteğe gereksinim duydukları görülmüştür⁷⁴.

Kadınların, erkek girişimciler ile karşılaştırılması halinde kardan ziyade sosyal anlamdaki itibara önem verdikleri, risk alma konusunda erkek girişimcilere göre daha temkinli davrandıkları ve özgüvenlerinin daha az olduğu görülmüştür⁷⁵. Girişimci bir kadının işletme kurma aşamasında ya da kendilerinin işe başladıkları dönemde işle ilgili beklentilerinin düşük seviyelerde olduğu ve bu yöntemle hayal kırıklığına uğramadığı gibi tatmin duygusuna dahi ulaşabildikleri görülmüştür⁷⁶. Kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre girişimci olma potansiyellerinin 35 ile 45 yaş olduğu ve bu oranların erkeklerde daha erken başladığı yani 25 ile 35 yaş aralığında değiştiği görülmüştür⁷⁷.

“Birleşmiş Milletler Global Girişimciliği İzleme” programı çerçevesinde yapılan bir araştırmada kadın ve erkeklerin her ikisi içinde girişimcilik faaliyetlerinin yoğun olarak yaşandığı yaş grubunun 25 ile 34 yaş olduğu, bunları 35 ile 44 ve 19 ile 24 yaş grubunu izlediği tespit edilmiştir. 55 yaş ve üzerinse girişimciliğin en düşük seviyelerde gerçekleştiği yaş grubu şeklinde belirlenmiştir⁷⁸. Yine bu araştırmada, erkeklerin yeni işe başlama oranının yüzde 13.9 olduğu görülürken, kadınlardaki bu oranın yüzde 8.9 olduğu tespit edilmiştir. Erkek girişimciler, ilk işlerini genel olarak inşaat ve imalat sektörlerinde kurmalarının karşısında, kadın girişimcilerin, hizmet sektörü, danışmanlık, eğitim, halkla ilişkiler ve sağlık alanlarındaki ilk işlerini kurdukları görülmüştür⁷⁹. Kadınların cinsiyet rollerinin esas alınıp, erkeğe ve kadına özgü olarak tanımlanan işler konusunda ayrılaşmaların olduğu görülmüştür. Buna karşılık sektöre girişte

⁷⁴ Rana Kutanis ve Sümeyra Alparslan, “Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklı Mıdır?”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 2006, Cilt: 8, Sayı: 2, 139-153, s. 147.

⁷⁵ Nalan Yetim, “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği,” <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877182.pdf>, s. 82. (Erişim Tarihi: 04.11.2017).

⁷⁶ Kutanis. ve Alparslan a.g.e., s. 144.

⁷⁷ Yetim, a.g.e., s. 83.

⁷⁸ Maria Minniti ve Pia Arenius, “Women In Entrepreneurship”, *The Entrepreneurial Advantage Of Nations: First Annual Global Entrepreneurship Symposium*, United Nations Headquarters, April, 2003, p. 5.

⁷⁹ Federic Delmar, *The Psychology of the Entrepreneur*, In S. Carter, &D. Jones- Evans (Der.), *Enterprise and Small Business: Principles, Practice and Policy*, Harlow-England: Pearson Education Ltd: 2000, p:132-154.

kolaylık ve daha az donanım ve sermaye gerektirmesi gibi sebeplerle girişimci kadınların genel olarak gıda, turizm, hazır giyim, sağlık, temizlik ve sigortacılık sektörlerinde yoğunlaştıklarını söylemek mümkündür⁸⁰.

2.1.4.2. Kadın Girişimcilerin Özellikleri

Günümüzdeki kadınların çalışma hayatında etkinliklerinin gittikçe artırılması hem toplum hem de kendileri için önem arz etmektedir. Özellikle de kadının azimli, eğitilmiş, kararlı ve hırslı durması, onu erkeğe bağımlı olmaktan kurtarmaktadır. Ekonomik bağımsızlığı ve toplumda konumunu güçlendirmeye olanak sağlar. Kadınlara bu gücü veren en önemli olgunun onun girişimcilik özelliği olduğunu söylemek mümkündür. Girişimcilik faaliyetiyle kadınların, bir taraftan manevi ve maddi kazanımlar elde ederlerken, diğer taraftan finansal fırsatlar, bağımsızlık, toplumsal hizmet, aile istihdamı, iş güvenliği ve meydan okuyuculuk gibi özelliklerle cinsiyet ayrımcılığıyla ilgili yargıları kadınlar lehine çevirme şansını da elde etmiş olurlar.

Türkiye'deki araştırmalara bakıldığında kadın girişimciler ile ilgili ortaya çıktığı görülen ortak sorunların en başında, kültürel ve sosyal ortamda kadın rollerinin kalıplaştığının görülmesi, kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, ailelerin verdiği tepkiler, iş yükünün fazla olması, finansal anlamda sıkıntı güçlüğü ile güven sağlama hususunda kadınların erkeklerden daha çok çaba harcama ihtiyacı gelir⁸¹. Kentsel ve kırsal ayrımına gitmeksizin kadın girişimcilerin özelliklerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür⁸²:

- Ev dışındaki bir ortamda, kendi ismine kurmuş olduğu bir veya birkaç işyeri bulunan,
- Bu iş ortamında tek başına ve/veya istihdam edilen diğer kişiler ile çalışan yada işin sahibi olma sıfatlarıyla ortaklık kurabilen,
- Herhangi bir ürün/mal veya hizmetin üretimiyle ilgili faaliyetleri yürütebilen, bu ürün/mal veya hizmet dağıtım, pazarlama ve satışını yapan ve/veya yaptıran,
- İşle ilgili ilişki kurulması gereken örgüt, kişi, kurum/kuruluşlar ile kendi adına ilişki kurabilen,
- İş süreçlerinin örgütlenmesi, mal/ürün ve hizmet üretimlerinin planlanması, işletmenin işletilmesi, kapatılma veya işlerin geliştirilmesiyle ilgili konularda kendisinin karar verdiği;

⁸⁰ Cemile Çelik ve Mahmut Özdevecioğlu (2001), "Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma", 1. Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir, 487-498, s: 488.

⁸¹ Hasan Memiş, Mustafa Paksoy ve Sadettin Paksoy, "Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: GAP Bölgesinde Bir Araştırma" [Elektronik Versiyon], *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 2 Sayı:2, Aralık 2007, s. 141.

⁸² Ecevit, a.g.e., s. 21.

- İşlerinden elde ettiği kazançların yatırım ve kullanım alanlarının üzerinde söz sahibi olabilen kadınlardır.

Yapılan bazı araştırmalara bakıldığında kadın girişimcilerin genel olarak ileri yaşta ve eğitilmiş oldukları görülmektedir. Ayrıca onları destekleyen babaları veya eşleri vardır. Girişimci bir kadının, orta tabakaya mensup olan ailenin ilk çocuğu olarak doğduğu da yine yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu kadınların ilk işlerinin hizmet alanında ve 35 yaşının ardından, çocuklarını yetiştirdikten sonra kurdukları görülmektedir. Kadın girişimcilerin çoğunluğunun teknik eğitimi yoktur, bunun dışında iş tecrübelerine sahiptirler. Etkili iletişim yeteneği olan ve uzun vadede planlama yapmayı bilen kişilerdir. Kadınların başarıya duyguları, bağımsızlık istekleri, ekonomik zorluklar ve iş tatmini nedeniyle çalışmaktadır. Ayrıca, otokritik yönetim anlayışını benimsemişlerdir. Kadın girişimcilerin genellikle gıda, sağlık ve giyim, hizmet ve turizm alanlarına yoğunlaşmaktadır. Çoğunlukla da kendi birikimlerini küçük ölçekli işletmelerde değerlendirdikleri görülmektedir⁸³.

TÜİK kapsamında yapılan araştırma verilerine göre çalışanlardan nüfusun dörtte birinin kadın olduğu, girişimcilik rakamları içinde bu oranın kadınların aleyhine daha kötüleşerek her yüz girişimciden sadece yedisinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Kısacası ülkemizdeki girişimcilerin sadece yüzde 6'sının kadın olduğu görülmektedir⁸⁴.

2.1.5. Kadınları Girişimci Olmaya Motive Eden Temel Faktörler

İş örgütleri insan faktörünü ön plana çıkartılmasıyla birlikte gündem oluşturmaya başladığı görülen motivasyonun, günümüz dünyasında modern yönetimin oluşumunu etkileyen etmenlerden olarak kabul gördüğünü belirtmek gerekir. Girişimciler, girişimcilik ruhunun oluşumunda veya bazı girişimlerde bulunma güdülerinin önemli rolünün olduğu gerçeğinin, yönetim alanında motivasyonun önemini net bir şekilde ortaya koyar. Girişimcilik kültürü kapsamında motivasyon, "girişimcilerin bir takım amaçları gerçekleştirmeleri için çeşitli güdülerle teşvik edilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımda bahsedilen güdünün, istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtü ve ilgilerini kapsayan genel bir kavramdır. Kişiyi belirli bir amaca iten güdüleyici durumlar, hedefe ulaşabilmek için yapılan davranışlarla hedefe ulaşmaksızın oluşan üçlü bir döngüyü içerir⁸⁵.

⁸³ Hülya Şekerler, Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri, , Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 110. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

⁸⁴ Aşkım Nurdan Tümbek Tekeoğlu, "Bütünleşik Pazarlama İletişimi ile Kadın Girişimciliği ve KAGİDER'in İncelenmesi", **Öneri Dergisi**, Cilt:10 Sayı:39, Ocak 2013, 55-58., s. 56.

⁸⁵ Doğan Cüceloğlu, **İnsan ve Davranışı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1996, s. 229.

Kadınları girişimciliğe, kendi örgütlerini oluşturmaya yönlendiren şeylere bakıldığında itici gücü sağladığı görülen tek başına faktörün yerine kombinasyon ya da faktörler dizini olduğu görülmektedir. Örneğin, bağımsızlık, başarı ve kontrol odağı gibi psikolojik motivasyonları, maddi bağımsızlık ve ekonomik gereklilikler için bir yol gibi ekonomik motivasyonlarının, buna ek bir şekilde kariyerde hayal kırıklığı, cam tavan sendromu ve kariyer fırsatı eksikliği gibi içinde yaşanan çalışma koşullarından memnuniyetsizlik ve/veya esnek çalışma modelinin oluşturulması gibi bir dizi faktör sayılabilmektedir. Kadın girişimciliği çalışmalarına bakıldığında, istihdam yetersizliklerini de kapsayan dışsal motiflerle bağımsızlık isteğini ve aile ile iş sorumluluklarının dengelenme yeteneğini kapsayan içsel motifler olarak iki tematik boyutta kadınların girişimciliğe yönelmesini sağlayan sebepleri açıklar. Genel anlamda psikolojik ve finansal beş temel sebep sayılabilir⁸⁶:

- “Para kazanma ve belli varlık elde etme arzusu”
- “Sahip oldukları iş fikrini hayata geçirme isteği”
- “İş kurma düşüncesinin çekiciliği”
- “Kendi işini kurma hayalini uzun zamandır kuruyor olma”
- “Başkalarının işinde çalışmanın cazip gelmemesi”.

Kadın ve erkek girişimcilerin önceki çalışma alanları ve iş tecrübeleriyle birlikte yeni kurulan işlerin başarısını belirleme konusunda önemli bir faktör olarak görülmektedir. Her iki cinsiyette de kazanılan deneyimler akademik anlamda edinilmiş başarısızlık ve başarılarından daha fazla önem arz etmektedir. Tecrübe ve beşeri sermayenin, üniversite eğitimi ile birlikte şekillenme durumunun önemli olduğu görülmektedir. İş kurma başarısında görülen önemli faktörleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür⁸⁷:

- “Bölgeden sağlanan yardım”
- “Üniversite ve rehber ağları; profesyonel ve bireysel ağlar”
- “Yatırımcı önerileri”
- “Finansman/Sermaye”
- “Eğitim”
- “Firmanın yönetim ekibi”
- “Önceki başarılarından ve başarısızlıklardan alınan dersler”
- “Önceki iş alanı ve iş tecrübesi” .

⁸⁶ Ersarı, a.g.e., s. 25.

⁸⁷ Ersarı,a.g.e., s. 26.

Kadınların girişimciliğe yönelmesindeki önemli faktörlerin çoğunun ortak olduğu görülse de ülkeden, ülkeye kültürel ve ülke koşullarına göre farklılıklar görülür. Bunun nedeni girişimcilik ruhunun oluşması halinde toplumun kültür yapısının önemli etkilerinin olduğu görülmektedir. Bireyler adeta içerisinde yaşadıkları toplumun kültürel değerlerinin de taşıyıcısı konumunda olduğunu söylemek mümkündür. Bir toplumun ekonomik gelişmişlik düzeyleri de girişimcilik ruhuyla yakından ilgili olduğunu belirtmek gerekir⁸⁸. Yapılan araştırmalarda dikkat çeken faktörlere sahip olan girişimcilerin, iten unsurlara sahip girişimcilere nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir⁸⁹.

2.1.6. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Engeller ve Yaşadıkları Sorunlar

Toplumlar genelde, fırsat ve yasal haklardan yararlandırılmayla ilgili, kişi ve kesimler konusunda çifte standartların olduğu görülmektedir. Bu durumun neticesinde bireylerin değerlendirilmeye tabi tutulduğunu söylemek mümkündür. Günümüzde gelişmiş ve endüstrileşmiş ülkelere bakıldığında bile ayrımcılığa sıklıkla rastlanıldığı görülmektedir. Bu açıdan ayrımcılıktan paylarını alan bir kesimin de kadınlar olduğunu söylemek gerekir. Genel olarak çalışma hayatında “cam tavan etkisi” şeklinde isimlendirilen cinsler arasında ayrımcılık olgusunun bütün toplumlarda varlığını sürdürdüğü görülmektedir⁹⁰. International Labour Office (2000) de belirttiği gibi, “Cam tavan” 1970’li yıllarda “Amerika Birleşik Devletleri”nde ortaya çıktığı görülen bir kavramdır. Tutumlarla ilgisi olan önyargı ya da kalıpların yarattığı kadınların üst yönetim pozisyonlarına gelmelerini engelleyebilen, görünmez yapay engellerini ifade eder. Cam tavan olgusunun iş hayatı ve politikada daha ziyade gözlemlenmesine karşın, esasen bu konu ekonomik ve sosyal anlamda cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olduğu görülmektedir⁹¹.

Kadınların girişimcilik faaliyetleri konusunda karşılaştıkları diğer bir sorunsal, çevresel ve iş şartlarından kaynaklı sorunlar olarak toplanabilmektedir. Bunlarsa: kadın girişimciliğiyle ilgili dünyada genel olarak, bütüncül bakışın sağlanamama durumu ve örgütlenememek, koordinasyon zorlukları ve kurumsal çeşitlilikle politika uyulama ve geliştirmeyle ilgili engeller şeklinde sıralandığı görülmektedir⁹². Bilgi toplumlarında kadınlar paylaşma, hoşgörü ve sevginin en önemli unsurlarındandır. İşgücü piyasası kapsamında yerini alması gerekir ancak

⁸⁸ İbrahim Durak, “Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması,” *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:9, Sayı:2, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF., 2011, s. 195.

⁸⁹ Aytül Ayşe Özdemir, “Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir’de Bir Araştırma,” *Ege Akademik Bakış*, 2010, s. 122.

⁹⁰ Ali Gürol, *Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler*, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2000, s. 18.

⁹¹ Azize Ergeneli ve Ceren Akçamete, “Bankacılıkta Cam Tavan: Kadın ve Erkeklerin Kadın Çalışanlar ve Kadınların Üst Yönetime Yükseltmelerine Yönelik Tutumları”, *H.Ü. İ.İ.B.F.Dergisi*, Cilt: 22, Sayı:2, 2004, s. 87.

⁹² Yıldız Ecevit, *Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım*, 1. Baskı, Uluslararası Çalışma Ofisi (ILO), Ankara, 2007, s. 28.

karşılaştığı engeller sebebiyle bu piyasada yeteri kadar yer alamamaktadır. Girişimci niteliklerini de böylelikle ortaya çıkaramamaktadır. Kadınların iş sahibi olma ve girişimci olmalarını engelleyen sorunları aşağıdaki başlıklar altında değerlendirmek mümkündür:

2.1.6.1. Mikro Sorunlar

Bilgisizlik, tecrübesizlik, sosyal bilgi ağına girmeme, yalnız kalma ve müşteriyle gereken iletişimi kuramamak, ailenin tepkisi, iş yükünün fazlalığı, tüketici/müşteri ve meslektaşların algılarında görülen olumsuz tutumların mikro boyuttaki sorunlardır. Toplum kadın girişimcilere karşı bakış açısı ile onları algılama biçimi, kadınların toplum içindeki konumunu da etkiler. Bununla birlikte girişimcilerin örgütlerinin performansını yüksek tutabilmeleri için müşteri ve çalışanlarıyla iyi bir etkileşim içerisinde olmaları gerekir. Kadın girişimcilerin cinsiyetleri sebebiyle bu konuda zorlandıkları görülmektedir. Erkeklerin girişimcilik alt yapıları ve geçmiş deneyimlerinin kadınlardan daha çok olması bu konuda çeşitli sorunlar oluşturmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür⁹³:

Güvensizlik; Yeni yatırımlar yapacak olan girişimcilerin algı ve kavrama durumlarının, bireylerin kendisine olan güven derecelerini de etkilemektedir. Şayet birey kendine güveni olan biriye alınan kararları daha az riskli görecektir. Bunun yanında güven düzeyi düşükse, verdiği kararlarda zorlanacak ve daha riskli olduğunu düşünecektir⁹⁴.

Ticari ve Yönetmel Deneyim Eksikliği; Yönetimin, beşeri faktörlerle birlikte, işletmelerdeki bütün kaynakların planlanması, yönlendirilme ve koordine edilmesini kapsayan geniş kapsamlı bir kavram olduğu görülmektedir. Deneyim, belirli bir süre içinde insanların yaşadıkları olay ve durumların neticesinde elde ettikleri, çoğu öğrenilerek elde edilemeyecek olduğu görülen kazanımlardır. Yönetim yeteneği deneyimiyle birleştirildiğindeyse girişimci, problemlerin üstünden rahatça gelebilecek, yeni durumlara kendini ve işletmeyi uyarlayabilmektedir⁹⁵.

Rol Çatışması; Toplum içinde erkek ve kadınların üstlendiği rollerin mekana, zamana ve edinilen kültüre göre değişiklik gösterdiğini belirtmek gerekir. Kültürü, bireyler olarak bir olayın karşısında takınılan tavır şeklinde de ifade etmek mümkündür. Geliştirilen tavrısa, ait olunan kültürel ve toplumsal kimliğe bağlı bir şekilde değişim gösterir. Bireylerin birden çok statü ve rol içerisinde olması toplumsal yapılara göre farklılık gösterebilmektedir. Toplumsal yapı karmaşıklaştığında rollerin de arttığı görülmektedir. Bu sebeple karmaşık toplum yapılarında, rol

⁹³ Özen Kutanis, *Girişimci Kadınlar*, Değişim Yayınları, İstanbul, 2006, s. 60.

⁹⁴ Berfu İler, *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2008, s. 89. (**Yayımlanmış Doktora Tezi**).

⁹⁵ Orhan Küçük, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 45.

oyunma konusunda rol karmaşıklığı ya da uyumsuzluğu zamanla rol çatışmasına dönüşebilmektedir. Böyle bir yapının olduğu toplumlarda bireyler, devamlı öğrenme halindedir. Bunun nedeni de etkileşme durumlarında yeni statüler işgal edildikçe ilgili rollerin uygun biçimde öğrenilmesi gerekmektedir. Rol çatışması, rollerden birinin diğeri ya da diğelerinin baskısına girmesiyle ortaya çıkmaktadır⁹⁶.

Ayrımcılık; Cinsiyet kavramının canlıların ortaya çıkması ile beraber varolan bir kavramdır. Toplumsal hayatta her dönem tartışmalara konu olduğunu da belirtmek gerekir. Yaşamın doğası gereğince iki ayrı cinsiyete sahip olan varlıklar, bunların arasındaki farklılık ve benzerlikleri gündeme getirmektedir. Bu özellikler kapsamında çalışma hayatındaki konumlar biçimlenmektedir⁹⁷.

2.1.6.2. Makro Sorunlar

Eğitim, mal temini, sermaye, işyeri bulma, araç/gereç temini, donanım, resmi kuruluşlarla irtibat, piyasalardaki dalgalanma, kalifiye personel, ödemeler ve diğeri girişimci kadınlar ile örgütlenememe gibi problemler makro sorunları oluşturur. Daha ziyade devlet, sektörel ve yasalarla ilgili olan makro sorunları aşağıdaki başlıklarda değerlendirmek mümkündür:

Beceri ve Mesleki Eğitim: Kadınların güçlendirilme ve toplumsal cinsiyetten kaynaklanan ayrımcılığın azaltılabilmesi için eğitim, önemli araçlardan biridir. Bireylerin, davranış kalıplarının belirlenmesinde etkili unsur olduğu görülen eğitim yoluyla yaşama hazırlandıkları görülmektedir⁹⁸. Eğitim insanların işgücüne katılımını sağlamaktadır. Eğitim gençleri mevcut toplumsal ve siyasi düzene kazandırmaktadırlar. Eğitimin özellikle kadınlar için önemli dönüşümler sağlama potansiyelleri vardır. Kadınların yaşam düzeyleri ve statülerini yükselterek onları ikincil konumdan kurtarmayı sağlayan ve bireysel özgürlüğü kazanmasına yardımcı olan en önemli faktörün eğitim olduğu görülmektedir⁹⁹.

Mesleki Örgütlenme: Örgütlenme, kendi hesabına çalışanlar ve gelecekte bu statüde çalışmayı isteyenler için vazgeçilmez faaliyetlerdendir. Örgütsüz çalışmak, çalışanların emeklerinin karşılığını alamamaları, gelir kaybına uğramaları, rekabetçi olan piyasa şartlarında zorluk çekmelerine sebep olabilmektedir¹⁰⁰. Örgütlenmenin temel hedefini, aynı iş kolu ya da

⁹⁶ İsmail Doğan, **Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000, s. 133-134.

⁹⁷ Şenol Yaprak, Kadın İşgücünün İstihdam Etkileri :Eskişehir Bölgesinde Bir Uygulama, İstanbul Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003, s. 10. **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

⁹⁸ Remzi Altunışık, Şuayip Özdemir ve Ömer Torlak, **Modern Pazarlama**, Değişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 78.

⁹⁹ Ebru Sipahi, Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma, İ.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997, s. 67. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹⁰⁰ Ecevit, a.g.e., s. 28.

meslekte çalışanların bir araya gelip, kendi aralarındaki dayanışma, işbirliği ve koordinasyon sağlamaları oluşturur. Örgütlenme kendi işine sahip olma ve gelecekte bu statülerde çalışmayı düşünenler için her açıdan önemli faaliyettir. Aile örgütlerinin dışında bir faaliyete katılacak kadınların bu faaliyetlerinde yine bir örgütten destek almak ve kendisini bir çatı altında hissedebilme sosyo-psikolojik açıdan da önemli faydaları vardır. Bununla birlikte örgütlenmenin politik ve ekonomik yönünün de önem taşıdığı görülmektedir¹⁰¹.

Sermaye Teminindeki Sorunlar: Girişime başlama konusunda finansman için başvuru kaynaklarının kadın ve erkek girişimciler için farklı olduğu görülmektedir. Hisrich ve Peters'in yaptıkları çalışmalarda, erkek girişimcilerin girişimlerinin başlangıcında çekirdek sermayelerinin yanı sıra finansman kaynağı şeklinde banka ve yatırımcılardan kredi temin edebildikleri görülürken, kadınlar genel olarak yalnızca kişisel birikim ya da varlıklarından faydalanmayı tercih ederler¹⁰². Girişimcilerin yaşadığı önemli sorunlarından birinin de sermaye yetersizliği olduğu görülmektedir. Girişimcilik özelliği olan kişilerin çoğunun, sermaye yetersizliğinden sahaya çıkamadıklarını söylemek gerekir. Bu engeli aşip kendi işlerini kurmaları, kişiler için yine sermaye yetersizliğini sınırlayıcı faktör olabilmektedir. Devlettten iş istemeksizin kendi istihdam problemlerine çözüm üreten, vergilerini ödeyebilen girişimci kadınların en önemli sorunlarından biri olan sermaye teminiyle ilgili desteklenmeleri önemlidir¹⁰³.

2.2. TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Girişimcilik için belirli bir süreç gerekmektedir. Bu süreçler, iş planı geliştirme, fırsatları görme, gereken kaynakların temin edilmesi ve işi yönetme süreçlerini kapsamaktadır. Bu süreçlerin gerçekleştiği platformlarda hükümet, talep, özel sektör ile siyasi etkilerin rol oynadığı görülmektedir. Girişimcilerin iş fırsatlarını görerek faaliyete geçmeleri için, piyasalarda yeterli taleplerin olması, hükümetin desteklemesi ve diğer rakipleri ile rekabet edecek güce sahip olması gerekir. Türkiye'de bulunan girişimciler içerisinde kadın girişimcilere bakıldığında daha ziyade endüstri alanında yoğunlaştıkları görülür. Bunun yanında diğer sektörlerle ticaret hayatında faaliyetlerinin olduğu da görülmektedir¹⁰⁴.

Türkiye'de kadınlar, işgücüne yani kalkınmaya katılımları erkeklere göre daha geride oldukları ve yıllara bakılarak kadınların işgücüne katılım oranlarında devamlı bir düşüşün

¹⁰¹ Fahri Doğanay, "Türkiye'de Kadın Girişimciliğini Özendirme ve Destekleme Konusunda Görüşler ve Öneriler, Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli", Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi, Ankara, 1993, 84-86, s. 85.

¹⁰² D.R. Hisrich ve S.A. Öztürk, "Women Entrepreneurs In A Developing Economy", *The Journal of Management Development*, 1999, Vol:18, No:2, aktaran İler, a.g.e., s. 55.

¹⁰³ Tamer Müftüoğlu ve Tülin Durukan, *Girişimcilik ve KOBİ'ler*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s. 43.

¹⁰⁴ Gökalp, a.g.e., s. 56.

yaşandığı görülmektedir. Çalışma hayatının kadınlara yalnızca ekonomik özgürlük sağlamamaktadır. Bunun yanında özgüvenleri ve toplumsal saygınlıkları artmaktadır. Ayrıca aile içerisindeki konumlarının da iyileştiği görülmektedir. Kadınların işgücüne katılımında yasal olarak herhangi bir ayırım yoktur. Aksine pozitif bir ayrımcılığın yapılması söz konusudur. Buna rağmen, toplumun kadınlara yüklediği rol gereğince aile hayatındaki sorumlulukları ağır gelmektedir. Aile hayatındaki sorumluluklar kadınların, çalışma veya çalışmama şeklinde bir tercih yapmasına sebep olmaktadır. Çalışma hayatıyla aile yaşamının uzlaştırılması için, kadınların ailede yükledikleri yüklerin eşlerinin arasında paylaşımı ve devletin yasal düzenlemeler ile sağlayacağı destek önemlidir¹⁰⁵.

2.2.1. Türk Girişimcilerin Temel Özellikleri

Toplum kültürü girişimciliğin etkilemesinin yanında demografik özelliklerin de girişimcilik kültürünü etkilediği daha önceden söylenmişti. Ülke nüfusunun yaşlı ya da genç olması, aile, birey, aile genişliği, dine ve iş yaşamıyla ilgili etik tutumlar örnek olarak verilebilmektedir. Cinsiyet ise birçok ülkede nüfusun yarısını oluşturduğu görülen kadınların karşısında tutumlarının ayrımcılık olup olmama durumu önem bir konudur. Cinsiyetle ilgili ayrımcılık yaptığı görülen bir ülkede ülke nüfusunun yarısının potansiyeli göz ardı edilmektedir. Birçok ülkede yasal olarak çabaların gösterilmesinin yanında, kadın işgücü ayrımcı uygulamalara maruz kalmaktadır. Genel olarak emeğin yoğun sektörlerde istihdam edildiği görülmektedir. Türkiye'deki kadınların daha ziyade tarım alanında çalışıyor olması, bu durumun bir sonucu olduğunu göstermektedir. Türk kadın girişimci profili aşağıdaki gibi ifade edilebilir¹⁰⁶:

- Kolektif davranışları olan bir ülkede yetişmelerinden dolayı girişimcilik düzeylerinin bireyci toplumlarda yetişmiş bir kadına nazaran daha düşük olduğu,
- Belirsizlikten kaçma derecesinin yüksek olduğu bir toplum içinde yetiştiğinden belirsizlikten kaçınma dereceleri düşük bir kültürde yetişen kadın girişimcilere nazaran daha az risk aldığı ve girişimleri konusunda yakınlarından daha az destek görebildiği,
- Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumda yetiştiğinden, eşitsizliklerin ziyade toleransla karşılandığı bakış açısı ile de mücadele etme zorunda kaldığı,
- Yatırımlarının karşılığını kısa vadede almak isteyen toplum içinde yetiştiğinden uzun vadeli düşünebilen toplumsal bir kültürde yetişen kadın girişimcilere nazaran daha sabırsız ve aceleci dolayısıyla da hata yapmaya yatkınlığı,

¹⁰⁵ TCEUEP, "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013", Ankara, 2008, s. 14.

¹⁰⁶ Serpil Döm, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, 3.Basım, Detay Yayıncılık, Ankara, 2012, s: 40-42.

- Türk toplumu daha az erkeksi ve daha fazla dişil olmasıninsa, Türk kadın girişimcisinin önemli avantajlarından biri olduğunu söylemek mümkündür¹⁰⁷. Öyle ki erkil toplumlara bakıldığında iş ve kariyer daha ziyade erkeklerin yapabileceği bir konu olarak görülür ve iş dünyası ile kariyer söz konusu olduğunda kadın ikinci plana atılabilmektedir. Bunun yanında toplumların genelde olduğu gibi Türk toplumunda kadına atfedilen rollerin, bu avantajın kullanımının önünde önemli engel olduğu söylemek mümkündür.

Türkiye’de, girişimci olmaya aday kadınların yanında girişimci olarak faaliyetleri olan kadınların kültürden kaynaklı sorunlarının olduğu görülmektedir. Bu sorunların en başında, toplumun erkek egemen bir kültüre sahip olduğu görülürken kadın rollerinin kalıplaşmış oluşu; eğitimlerinin yetersizliği, ailelerden gelen tepkiler; iş yükündeki fazlalık; finans bulma güçlüğüyle güven kazanabilmek için kadınların erkeklerden daha çok çaba sarf etmesinin gereği gelir¹⁰⁸.

2.2.2. Türkiye’de Girişimci Kadınlar

Türkiye’de ilk defa kadın istihdamının artırılma durumu 1993’de gündeme gelmiştir. Ancak, bu durumun kamusal bir sorumluluk şeklinde dile getirilişi “Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı”nda (1996-2000) olmuştur. İlerleyen dönemlerde kadın girişimciliğinin kalkınma planları kapsamında, kalkınmada kadın yaklaşımına yer verildiği görülmektedir. Kadınların toplumsal statülerin yükselişi ve kalkınmaya katılımlarının artması için sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve istihdam alanlarıyla ilgili göstergelerinin iyileşmesi, yasal anlamda erkek ile kadın eşitliğini engelleyen konularına düzenleme getirilmesi, toplumsal statülerinin yükselişi ve erkek ile kadın eşitliğinde ilerlemenin sağlanması hedeflenmiştir. 1997’de 54. Hükümet Programı çerçevesinde, kadınların kendi uğraş alanları istihdam ve iş sağlayıcı projelerin uygulanmaya koyacak bir teşkilatın kurulmasına kararlaştırılmıştır. Bunun yanında Türkiye’de kadın istihdamının artırılması ve kadın girişimciliğinin desteklenmesi konusunda çalışma ve programların hızlanması Türkiye’nin 1999 yılı “Helsinki Avrupa Birliği Zirve Toplantısı”nda aday olan ülke statüsü kazanmasının ardından başlamıştır¹⁰⁹.

“Avrupa Birliği Uyum Politikaları” kapsamında ve 1999’dan sonra kadın girişimciliği, kadın istihdamı ve Türkiye’de iş hayatında erkek ve kadın eşitliğini sağlama konularının yaygın bir şekilde desteklendiği görülmektedir. Kalkınma odaklı kadın girişimciliği kavramının, devlet ve piyasalarda temel aktör olduğu yukarıdan aşağıya doğru biçimlenen bir kavram olarak geliştiği

¹⁰⁷ Selami Sargut, *Kültürlerarası Farklılaşma Ve Yönetim*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2010, s. 175-176.

¹⁰⁸ İsa İpçioğlu, *Kadın Girişimcilik ,Girişimcilik ve Kobiler: Teori ve Uygulama*, Ekin Yayınları, Bursa, 2011, s. 102.

¹⁰⁹ Gülay Toksöz, *Türkiye’de Kadın İstihdamının Durumu*, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2007, s. 74.

görülmektedir. Ancak piyasalarda ve evdeki güç ilişkilerinin analizi kavramın tanımlanmasının da göz ardı edilmediğini söylemek gerekir¹¹⁰.

2.2.3. Türkiye’de Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Geliştirme Çalışmaları

Türkiye’de kadınları girişimciliğe teşvik eden çalışmalarındaki çeşitlilik dikkat çekmektedir. Kadın girişimciliğini geliştirme ve destekleme kapsamındaki oluşum ve projelerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür¹¹¹:

- “Başbakanlık,
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM),
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT),
- Bankalar (Vakıfbank, Ziraat Bankası, Halk Bankası),
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR),
- KOSGEB İş Geliştirme Merkezleri,
- Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP),
- Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM),
- Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM),
- Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV),
- Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER),
- Kadın Dayanışma Vakfı (KADAV),
- Kadın Merkezi (KA-MER),
- Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV),
- Türk Grameen Mikrokredi Projesi,
- Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA)”.

Türk Hükümeti’nin, kalkınma hedefleri çerçevesinde kadınların işgücüne katılımlarının artırılması için çeşitli amaçların tayin edildiği görülmektedir. Hükümetin hazırladığı “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı”, Türkiye’deki kadınlarının işgücüne katılımının erkeklere göre çok daha geride olduğunu kabul eder. Raporda esas vurgulanan husus, kadınların genel ekonomik ve sosyal gelişmelerinin işgücüne katılımlarıyla yakından ilişkisi olduğu şeklindedir. Kadınların sosyal ve ekonomik gelişimiyle işgücüne katılımı arasında yakından ilişkinin olması, istihdamın kadınlara yalnızca ekonomik bağımsızlıklarını kazandırmakla kalmamış aynı

¹¹⁰ Nediha Özgün Baltacı, Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikro Kredi, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2011, s. 20, **(Yayımlanmış Uzmanlık Tezi)**.

¹¹¹ Gülay Toksöz, “İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler,” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi Bölümü Çalışma ve Toplum Dergisi**, 2007, s. 75-76.

zamanda kendilerine duydukları güveni ve sosyal saygınlarını da arttırarak aileleri içerisindeki konumlarını iyileştirmesinden ileri geldiği görülmektedir¹¹². Aşağıda “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı” Tablo 5’ te sunulmuştur:

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı¹¹³.

Hedef 1: Kadınların İstihdamını Arttırmaya Yönelik Çabaların Hızlanması	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluş
1.1.Eğitim, mesleki eğitim ve girişimcilik yoluyla kadınların istihdam edilebilirliğinin artırılması. 1.2.Çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması. 1.3.Geleneksel yapılan yaygınlığın azaltılması için sosyal farkındalığın artırılması.	ÇSGB, İŞKUR, MEB, KOSGEB	KSGM, SHÇEK, GAP İdaresi Başkanlığı (GİB), Üniversiteler, Sendikalar ve STK'lar
Hedef 2 : Kadınların Kırsal Alanlardaki Ekonomik Konumunun İyileştirilmesi		
2.1. Kadınların tarım alanındaki girişimciliğinin teşvik edilmesi. 2.2. Kırsal kesimdeki kadınlar için gelir getirici projelerin ve çalışma koşullarını iyileştirmeye dönük projelerin uygulanması.	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, MEB, İŞKUR,ÇSGB	KSGM, GİB, MEB, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ticaret Birlikleri, STK'lar ve Üniversiteler
Hedef 3 : İşgücü piyasasında toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ile mücadele edilmesi.		
3.1. Mevcut çalışma kanununun revize edilerek Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile ilgili hükümlerin kanuna eklenmesi. 3.2. Benzer işleri yapan kadınlar ve erkekler arasında gelir farklılıkları ile ilgili verilerin oluşturulması. 3.3. Kadınların çalışma yaşamında karşılaştığı her türlü ayrımcılığa karşı gerekli önlemlerin alınması.	ÇSGB, KSGM, TÜİK, ÜNİVERSİTELER İŞ-KUR	İŞ-KUR, Barolar Birliği, Sendikalar, STK'lar, ÇSGB (SGK), Özel Sektör, KSGM, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları

Tablodaki gibi toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak temelde üç hedefin belirlendiği görülmüştür. Bu üç hedefin gerçekleştirileceği kurum/kuruluşlarla işbirliği yapılacak olan kurum/kuruluşlar belirlenip; işbölümü yapılan ve etkin neticeler elde etmek için bu hedeflerin alt başlıklar olarak detaylandırılması da önemlidir. Kadınların işgücü piyasalarından alıkoyan önemli sebepler tespit edilmiştir. Bu sebeplerin giderilmesiyle ilgili çeşitli çözümler geliştirilmiştir. Kadın girişimciliğinin artırılmasında, yaşlı ve çocuk bakım hizmetlerinin

¹¹² Kalkınma Bakanlığı, *Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı: Eğilimler, Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi, Beşeri Kalkınma Sektörü Avrupa ve Orta Asya Bölgesi*, Rapor No: 48508-TR, 2009, s. 4.

¹¹³ Kalkınma Bakanlığı, a.g.e., s. 5.

yaygınlaştırılması, geleneksel yapıların yaygınlığının azaltılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların iş hayatında karşılaştığı her çeşit ayrımcılığın ortadan kaldırılması bu ulusal eylem planı kapsamında ön plana çıkan durumların başında gelir¹¹⁴.

Dokuzuncu Kalkınma Planı kapsamında AB ortalamasına bakıldığında işgücüne katılım oranlarının düşük olduğu belirtilmiştir. Bu düşüklükteki neden ise kadınların istihdama ve işgücüne yeteri kadar katılamaması gösterilmiştir. VIII. Plan dönemlerinde aktif işgücü politikalarındaki önemin giderek arttırıldığı, işgücünün yeterlilik ve becerilerin geliştirip istihdam edilebilirliğin arttırılması amaçlanmıştır. Bu aktif işgücü politikaları; mesleki eğitim, işgücü yetiştirme ve işgücü uyum programlarını, mesleki danışmanlık, mesleğe yöneltme ve rehberlik hizmetlerinin sunumu, iş arama stratejilerinin geliştirilmesini, özürllüer, işsizler, gençler ve kadınlar gibi dezavantajlı grupların iş bulması, girişimcilik eğitimleri ve istihdam garantili programlarını kapsar¹¹⁵. Buradaki aktif istihdam politikaları arasındaki meslek edindirme programlarının, girişimciliği destekleme gibi faaliyetlerin kadın işgücüne katılımı üzerinde etkin sonuçlar doğurduğunu da belirtmek gerekir.

2.2.4. Türkiye’de Kadın Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar

Kadınların çalışma hayatında söz sahibi olmaları, gelişmiş olan ülkelerin ortak özelliklerinden biri olduğu görülmektedir. Son dönemlerde Türkiye’de kadınlara gerek kendi işlerini kurması, gerekse de çalışma yaşamına katılıp istihdamı güçlendirebilmeleri için çeşitli girişimci destekleri sağlanmaktadır. Kadın girişimci desteklerinin, özel kurum/kuruluşlar veya kamu kurumları tarafından sunulduğun belirtmek gerekir. Bu destekler genel olarak ödemesi kolay ve faiz oranlarının düşük olduğu kredi ve ücretsiz olan mesleki eğitim kursları verilmektedir. Türkiye’de kadın girişimcilere destek veren kuruluşları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür¹¹⁶:

KOSGEB Kadın Girişimci Destekleri: KOSGEB 1990 yılında kurulmuş olup asıl amacı ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında KOBİ’lerin desteklenmesinin sağlanarak daha etkili olmalarını sağlamaktır. Girişimciliğin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli çalışmaları yapıp girişimcileri desteklemek kuruluşun görevleri arasındadır. “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi (KOSGEB)”, Sanayi Bakanlığı kapsamında kadın girişimcilerin, işlerinin genişletilmesi ve kendi işlerini

¹¹⁴ Adem Korkmaz ve Gülsüm Korkut, “Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımının Belirleyicileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt: 17, Sayı: 2, s. 46.

¹¹⁵ Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Resmi Gazete, Sayı 26215, 1 Temmuz 2006, s. 37-39.

¹¹⁶ A’dan Z’ye kadın girişimci destekleri, <http://www.hurriyet.com.tr/galeri-adan-zye-kadin-girisimci-destekleri-40395964?p=7> (Erişim Tarihi: 22.03.2017).

yapabilmelerini kolaylaştırabilmek için kredi imkanlarını sağlamaktadır. Kredilerin yanında; mesleki eğitim, yazılım, danışmanlık ve AR-GE alanlarında da kadınlara yardımcı olmaktadır. Hizmet ve imalat sektörlerinde girişimcilik faaliyetlerine katılmayı isteyen kadınların, 120 aylık vadelerle 50 - 100 bin TL arasında ve 0 faiz oranı ile devlet destekli kredi ve hibe olarak maddi destek alabilmektedir.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) : 1986 yılında kurulan ve asıl amacı dar gelirli kadınların ekonomik durumlarına destek olmak ve yaşam kalitesini arttırmak olan sivil toplum örgütü dar gelirli kadınların mücadelesinde başarıya ulaşmak için yerel yönetimler, kamu ve sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve toplumdaki diğer aktörlerle işbirliği ve sinerji içinde çalışmalar yapıp kadınlar için iş bulma, destek sağlama ve eğitim verme gibi konularda büyük başarılarla imza atmışlardır.

Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER): 37 kadın girişimci tarafından Eylül 2002'de İstanbul'da kurulmuş olup kar amacı gütmeyen bu dernek ülke çapında faaliyetlerde bulunmaktadır. KAGİDER 'in sanayiden pazarlamaya, denizcilik sektöründen film yapımcılığına kadar bir çok alanda başarılı olmuş ülkenin önde gelen kadın girişimcileri de dahil olmak üzere 300'den fazla üyesi bulunmaktadır. Türkiye'de kadınların yeni fikirlerle iş kurmalarının sağlanması ve desteklenmesi için kurulan KAGİDER, "İşimi Kuruyorum" ile "İşimi Geliştiriyorum" projelerini uygulamaktadır. Teknik ve mesleki eğitimi neticesinde seçilen kadın projelerinin, altı ay boyunca dernekler tarafından desteklendiği görülmektedir. Bu destek içinde ücretsiz danışmanlık ve kredi hizmetleri bulunmaktadır. Kuruluşundan bu yana yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde kamu, özel sektör ve sivil topluma mensup pek çok paydaşla, bu amaca yönelik proje ve çalışmalar geliştirmekte ve yürütmektedir. KAGİDER, vizyonu ve misyonu doğrultusunda, kadın girişimcilerin güçlenmesi için eğitim, rehberlik ve mentörlük desteği vermekte, kadının ekonomik konumunun güçlenmesi ve kadın-erkek fırsat eşitliği konusunda savunucu çalışmaları yapmaktadır.

TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Desteği: TOBB özel sektörün Türkiye'de mesleki üst kuruluşudur. Ülkemizde kadın girişimcileri destekleyen ve bununla ilgili faaliyetleri bulunan kurulun kadın girişimcilere eğitim, istihdam ve fikirlerini hayata geçirmelerinde yardımcı olacak çalışmaları bulunmaktadır. Kadın girişimcilerin daha donanımlı hale gelmesi, her yönden geliştirilmesi ve ilerlemesi için kadınlara her türlü destek ve fırsatı sunmak TOBB 'un çalışmaları arasında yer almaktadır. "Yurt İçi Fuar Katılımında Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi" projesini uyguladığı görülen TOBB, kadınların iş kurmalarını ve işlerini bütün dünyaya tanıtmalarını

sağlamaktadır. Böylelikle kadın girişimcilerin, ürettikleri ürün/mal ve hizmetler için yeni ticari alanlar bulabilmektedirler.

Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) : 1990 yılında kurulan KSGM şuanda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde hizmetini sürdürmektedir. Asıl amacı toplumda kadına fırsat eşitliğini sağlayıp kadın ayrımcılığını önleyerek kadının gelişmesini sağlayıp onu desteklemektir. KSGM; Çalışma ve Sosyal güvenlik, Tarım, Kültür, Milli eğitim, Ticaret, Sanayi, Sağlık Bakanlıkları önde olmak üzere tüm kurum ve kuruluşların kadın politikaları konusunda bilgilendirilmesinin sağlanarak yerel, ulusal ve uluslar arası finansmanlı projelerin gerçekleştirilmesi ve koordinasyonları konusunda önemli çalışmalara imza atmaktadır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Girişimci Desteği: İŞKUR, ülkemizdeki istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin önlenmesi gibi faaliyetleri gerçekleştirip işsizlik sigortası hizmetlerini sağlamak amacıyla kurulmuştur. İŞKUR hem ülke ekonomisine fayda sağlamak hem de iş sahibi olmayan kişilere eğitimler, programlar ve kurslar düzenleyerek iş gücüne katılmamalarını desteklemektedir. İŞKUR' un "Girişimcilik Eğitim Programları" ile kadınların girişimciliğe ve aktif iş hayatına başlamaları sağlanmış olup, bireylerin kendi işlerini kurmaları ve geliştirmeleri de desteklenmiştir. Kendi işlerinin patronu olmayı isteyen kadınlara mesleki eğitimleri ücretsiz veren İŞKUR, rehabilitasyon ve eğitim faaliyetleriyle her kesimden kadına gelir imkanı sunmaktadır.

Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD) : 1986 yılında kurulan TÜGİAD ülkemizdeki ilk Ulusal ve uluslar arası tek genç iş adamları derneğidir. Derneğin amacı genç iş adamları ve iş kadınlarının sosyal sorumluluklarının, liderlik vasıflarının ve ortak bakış açılarının geliştirilerek ülke çapında sosyo-ekonomik anlamda gelişmesi sağlamak amacıyla kurulmuştur. TÜGİAD üyesi olan iş kadınlarına çıraklık, finansman ve pazarlama gibi konularda toplantı ve seminer destekleri sağlamaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) : Kırsal alanda yaşayan kadınlara destek vermek, statülerini yükseltmek ve toplumda yer almalarını sağlamak gibi önemli çalışmalarını bulunan vakıf 1969 yılında kurulmuş olup kırsal kesimde yer alan kadının aktif iş gücüne katılması için kayda değer girişimlerde bulunmuş ve kadın istihdamını desteklemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM, BULGULAR VE YORUM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Girişimcilik insanların doğasında olan bazı bireysel özellik ve çevresinin de etkisi ile edinilen bir nitelik olduğu dolayısıyla öğretilmeyeceği düşüncesinin son dönemlerde değişiklik göstererek, girişimciliği bir disiplin şeklinde diğer disiplinler gibi öğretilbileceği görüşünün yaygınlaşması söz konusudur. Kadınların işgücüne katılımlarının arttırılmasına yönelik politikaların genel olarak mikro kredi yolu ile girişimciliği geliştirme yönünde olduğu görülse de salt ekonomik politikalar kadınların girişimcilik eğilimlerini geliştirilmesinde pek mümkün görülmemiştir. Bu sebeple dünyada genelindeki gibi Türkiye’de de girişimcilik eğitimleri yöntemiyle girişimcilik davranışlarını geliştirmeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Günümüzde kadınlar, girişimcilik çalışmalarını destekleyen proje ve politikalara öncelik verilmesiyle onların sosyal ve ekonomik gelişimlere önemli katkı sağladığı görülmektedir. Kadınların girişimcilik konusunda erkeklere özgü olduğu inancını taşıyan işlerde başarılı olması, daha iyi örgütlenerek olayların karşısında daha sakin, duyarlı ve daha yoğun insan ilişkilerine sahip bir tavırla yaklaşımlarının bu görüşleri desteklediği görülmektedir. Kadınların girişimci olarak, işleriyle ilgili uzun ve kısa vadeli planlar yapmak, kaynakları en iyi şekilde kullanmak, beşeri ilişkiler kurabilme ve sürdürmek, işlerinde edindiği tecrübeleri verimli kanallara aktarmak gibi bir çok olumlu özelliği bulunmaktadır.

Günümüzde kadınların çalışma hayatında, her geçen zamanda etkinliğinin arttırılması, hem kendi hem de toplum bakımından önemlidir. Özellikle kadınların daha azimli, eğitilmiş, kararlı ve hırslı duruşu onları, erkeğe bağımlılıktan kurtararak ekonomik olarak bağımsızlığını ve toplum içindeki konumunu güçlendirmesine fırsat sağlamaktadır. Kadınlara bu gücü veren en önemli olguysa onun girişimcilik özelliği olarak görülmektedir. Girişimcilik faaliyetiyle kadınlar, bir yandan maddi - manevi kazanımlar elde ederlerken, bir yandan da bağımsızlık, toplumsal hizmet, finansal fırsatlar, aile istihdamı, iş güvenliği ve meydan okuyuculuk gibi özelliklerle de cinsiyet ayrımcılığıyla ilgili yargıları kadınların lehine çevirebilme şansını da elde etmiş olduklarını belirtmek gerekir.

Kadınların girişimci olarak çalışma hayatına katılması, kadınlar bakımından getirdiği zorluklarla engellerin bu süreç içinde dikkate alınıp; değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü kadınlar, gerek kadın olmalarından kaynaklı, gerekse toplumsal ve iş hayatının erkek egemen

düzeninde zor şartlarda girişimcilik faaliyetlerini sürdürme çabasındadırlar. Ancak kadınların iş hayatında varlığını kısıtlayan uygulama ve düşüncelerin, kadınları ekonomik yaşamda pasifleştirme anlayışına ittiği söylenebilir. Çünkü son dönemlerde, kadınların çalışma hayatında, karşı cinse oranla başarılı oldukları görülmektedir. Bunun temel nedeniyse daha önceden erkeklere özgü olduğu düşünülen işlerde başarı göstermeleri, erkeklerle aralarında girişimcilikle ilgili deneyim ve bilgi farklarının gittikçe azalması, daha iyi örgütlenir duruma gelmeleri ve olayların karşısında duyarlı, sakin ve yoğun insan ilişkilerine sahip olmaları olarak gösterilmektedir.

Bu kapsamda bu çalışmayla Türkiye’de kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini etkileyen engeller ve fırsatlar ile ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul İlinde bulunan kadın girişimcileri kapsamaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri işletme kuruluş yılı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri işletme hukuki yapısı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri çalışan sayısına göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri aylık gelire göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri iş kurmadan önceki uğraşa göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri ailede girişimci olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri anne çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Girişimcilik Özellikleri deneyim sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri işletme kuruluş yılı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri işletme hukuki yapısı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri çalışan sayısına göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri aylık gelire göre farklılık göstermektedir.

- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri iş kurmadan önceki uğraşa göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri ailede girişimci olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri anne çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İş kurma nedenleri deneyim sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar işletme kuruluş yılı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar işletme hukuki yapısı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar çalışan sayısına göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar aylık gelire göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar iş kurmadan önceki uğraşa göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar ailede girişimci olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar anne çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar deneyim sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar işletme kuruluş yılı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar işletme hukuki yapısı göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar çalışan sayısına göre farklılık göstermektedir.

- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar aylık gelire göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar iş kurmadan önceki uğraşa göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar ailede girişimci olma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar anne çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.
- Kadın girişimcilerin Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar deneyim sahibi olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

3.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

1. Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan araçların istenilen bilgileri toplamaya elverişli olup, geçerlik ve güvenilirlik özelliklerine sahip olduğu,
2. Veri toplama araçlarının test kullanma ilkelerine uygun olarak hazırlanıp kullanıldığı,
3. Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği,

Kadın girişimcilerin ölçme araçlarına içtenlikle ve dürüst olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma İstanbul İlinde bulunan kadın girişimcileri kapsamaktadır.
2. Araştırma verileri Kadın Girişimciliği Ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller Ve Fırsatları değerlendirmek için gerekli ifadelerin yer aldığı sorular ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile sınırlıdır.

3.5. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma genel tarama modelinde kullanılmıştır. Kadın Girişimciliği Ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller Ve Fırsatların neler olduğu ve etkilendiği faktörleri belirlemek amacı ile veriler toplanmıştır.

3.6. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma sonuçlarından elde edilen verilerin (bulgu) genellenmek istenilen bütününe evren adı verilmektedir. Araştırmanın evrenini 2017 yılında İstanbul ilindeki kadın girişimcilerin tamamını oluşturmaktadır. Araştırmalar genellikle örneklem üzerinde yapılmakta, elde edilen araştırma sonuçları birçok durumda ilgili evrene genellenmektedir.

Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma için anket uygulamasında İstanbul ilinde tesadüfi olarak belirlenen 155 kadın girişimcinin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır.

3.7. VERİ TOPLAMA ARACI VE TEKNİKLERİ

Çalışmada veri toplama aracı olarak 4 başlık altında toplanan toplam 32 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde kadın girişimcilerin demografik özellikleri ile işletmelerine ilişkin 10 adet soru yer alırken ikinci bölümünde kadın girişimcilerin girişimcilik özelliklerini belirleme ve iş hayatına başlama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin 11 adet soru bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde kadın girişimcilerin işletme faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin 2 adet soru bulunmakta olup dördüncü bölümde ise kadın girişimcilerin aile, sosyal yaşam ve gelecek planlarına ilişkin 9 adet soru yer almaktadır. Anketin 16, 19, 21, 23 ve 24. sorularında 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Diğer sorular ise çoktan seçmeli sorulardır.

3.8. VERİLERİN ANALİZİ

Örnekleme giren kadın girişimcilere uygulanan anket sonucu elde edilen verilerin analizinde SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır. Örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin çoktan seçmeli sorular ile ilgili bulgular için frekans analizi uygulanmıştır. Örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin likert tipli sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin analizinde; iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Bağımsız T testi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA sonucunda gruplar arasında anlamlı görülmesi durumunda

farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlenmesi post hoc testleri ile belirlenmiştir. Sayısal gelişmelerle ilgili veriler tablolar haline getirilip yorumlanmış, bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $\alpha = 0.05$ düzeyinde test edilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubuna ait demografik bilgilerin açıklanması ve elde edilen verilerin uygun istatistiksel yöntem ile analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

3.9. GÜVENİLİRLİK ANALİZİ

Güvenilirlik, bir ölçümün hatadan bağımsız kalma derecesidir. Cronbach's alfa güvenilirlik testindeki güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında yer almaktadır. Bu katsayının 0.70 ve daha yukarıda olması tavsiye edilmektedir.

Veriler SPSS 23.0 paket programına yüklenmiş ve yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's alpha değeri tüm verilerde 0,70 ve daha yukarı olarak bulunmuştur. Söz konusu Alfa değeri Tablo 6'ya göre çok güvenilir seviyesine yakın çıkmıştır. Bu nedenle kullanılan anketin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayıları
Girişimcilik Özellikleri	0,884	9
İş Kurma Nedenleri	0,738	12
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	0,801	9
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	0,784	10
Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar	0,802	6

3.10. FREKANS TABLOLARININ YORUMLANMASI

Araştırmanın bu bölümünde, anket formunda yer alan I. Bölümdeki kişisel bilgilere ve ölçeklere ait olarak toplu frekans dağılım tabloları oluşturulup yorumlanacaktır.

3.10.1. Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri Ve İşletmelerine İlişkin Bilgiler

Tablo 7. Yaş Dağılımı

	F	%
20-29 yaş	23	14,8
30-39 yaş	46	29,7
40-49 yaş	60	38,7
50 yaş ve üzeri	26	16,8
Toplam	155	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %14,8’i 20-29 yaş arası, %29,7’si 30-39 yaş arası, %38,7’si 40-49 yaş arası ve %16,8’i 50 yaş ve üzerindedir.

Tablo 8. Eğitim Durumu Dağılımı

	F	%
Bir okul bitirmedi	2	1,3
İlköğretim (ilk-orta)	25	16,1
Ortaöğretim(lise ve meslek lisesi)	68	43,9
Üniversite (2 ve 4 yıllık)	46	29,7
Yüksek Lisans ve doktora	14	9,0
Toplam	155	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %1,3’ü bir okul bitirmedi, %16,1’i ilköğretim, %43,9’u ortaöğretim, %29,7’si üniversite ve %9’u yüksek lisans ve doktora mezunudur.

Tablo 9. Medeni Durum Dağılımı

	F	%
Hiç evlenmedi	36	23,2
Evli	91	58,7
Boşanmış	22	14,2
Eşi öldü	6	3,9
Toplam	155	100,0

Tablo 9'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %23,2'si hiç evlenmemiş, %58,7'si evli, %14,2'si boşanmış ve %3,9'u eşi ölmüştür.

Tablo 10. Çocuk Sayısı Dağılımı

	F	%
Çocuğum yok	57	36,8
1 çocuk	41	26,5
2 çocuk	43	27,7
3 çocuk	14	9,0
Toplam	155	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %36,8'i çocuğu yok, %26,5'i 1 çocuğa sahip, %27,7'si 2 çocuğa sahip ve %9'u 3 çocuğa sahiptir.

Tablo 11. İşletmenin Kuruluş Yılı Dağılımı

	F	%
2014 ve öncesi	95	61,3
2015	29	18,7
2016	21	13,5
2017	10	6,5
Toplam	155	100,0

Tablo 11’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %61,3’ü 2014 ve öncesinde kurulmuş, %18,7’si 2015 yılında kurulmuş, %13,5’i 2016 yılında kurulmuş ve %6,5’i 2017 yılında kurulmuştur.

Tablo 12. İşletmenin Hukuki Yapısı Dağılımı

	F	%
Şahıs işletmesi	139	89,7
Limited Şirket	11	7,1
Diğer	5	3,2
Toplam	155	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %89,7’si şahıs işletmesi, %7,1’i limited şirketi ve %3,2’si diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 13. İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Sektör Dağılımı

	F	%
Bilgi ve iletişim	15	9,7
Hizmet	74	47,7
İmalat	28	18,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti	14	9,0
Toptan ve perakende ticaret	19	12,3
Diğer	5	3,2
Toplam	155	100,0

Tablo 13’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %9,7’si bilgi ve iletişim sektöründe kurulmuş, %47,7’si hizmet, %18,1’i imalat, %9’u konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti, %12,3’ü toptana ve perakende ticaret ve %3,2’si diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 14. İşletmede Çalışan Kişi Sayısı Dağılımı

	F	%
Yalnız kendim çalışıyorum	25	16,1
1-4 kişi	101	65,2
5-9 kişi	23	14,8
10-49 kişi	6	3,9
Toplam	155	100,0

Tablo 14’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %16,1’i yalnız kendim çalışıyorum, %65,2’si 1-4 kişi, %14,8’i 5-9 kişi ve %3,9’u 10-49 kişi arası çalışana sahiptir.

Tablo 15. Aylık Gelir Dağılımı

	F	%
1500 TL ve altı	2	1,3
1501-3000 TL	16	10,3
3001-4500 TL	46	29,7
4501 TL ve üzeri	91	58,7
Toplam	155	100,0

Tablo 15’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %1,3’ü 1500 TL ve altı, %10,3’ü 1501-3000 TL, %29,7’si 3001-4500 TL ve %58,7’si 4501 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir.

3.10.2. Kadın Girişimcilerin İş Hayatına Başlamalarına İlişkin Bilgiler

Tablo 16. İş Kurmadan Önceki Uğraş Dağılımı

	F	%
Aynı işi evde yapıyordum	8	5,2
Bir işte çalışıyordum (kamu-özel)	110	71,0
Eğitim/öğretime devam ediyorum	12	7,7
İş arıyordum	9	5,8
Ev işleriyle meşguldüm	14	9,0
Emekliydim	2	1,3
Toplam	155	100,0

Tablo 16’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %5,2’si aynı işi evde yapıyordum, %71’ibir işte çalışıyordum, %7,7’si eğitim/öğretime devam ediyorum, %5,8’i iş arıyordum,%9’u ev işleriyle meşguldüm ve %1,3’ü emeklidir.

Tablo 17. Ailede Girişimci Olma Durumu Dağılımı

	F	%
Evet, var	82	52,9
Hayır, yok	73	47,1
Toplam	155	100,0

Tablo 17’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %52,9’u ailede girişimci olduğu ve %47,1’i ailede girişimci olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 18. Anne Çalışma Durumu Dağılımı

	F	%
Hayatı boyunca hiç çalışmadı	98	63,2
Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor	13	8,4
Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor	44	28,4
Toplam	155	100,0

Tablo 18'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %63,2'si hayatı boyunca hiç çalışmadı, %8,4'ü bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor ve %28,4'ü bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışmaktadır.

Tablo 19. Mesleki Deneyim Dağılımı

	F	%
Deneyimim yok	25	16,1
0-2 yıl	13	8,4
3-5 yıl	34	21,9
5 Yıldan Fazla	83	53,5
Toplam	155	100,0

Tablo 19'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %16,1'i deneyimim yok, %8,4'ü 0-2 yıl, %21,9'u 3-5 yıl ve %53,5'i 5 yıldan fazla mesleki deneyime sahiptir.

Tablo 20. Mesleki Bilgi ve Becerilerinizi Nasıl Kazandınız Dağılımı

	F	%
Aileden	24	10,3
İş hayatından	124	53,4
Örgün ve yaygın eğitim yoluyla	42	18,1
Meslek edindirme programları ile (kurs, eğitim vb.)	42	18,1
Toplam	232	100

Tablo 20’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %10,3’ü mesleki bilgi ve becerilerini aileden, %53,4’ü iş hayatından, %18,1’i örgün ve yaygın eğitim yoluyla, %18,1’i meslek edindirme programları ile kazanmıştır.

Tablo 21. Girişimcilik Özelliklerine Ait Dağılım

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%	Ort.	SS
Risk üstlenebilme yeteneğim vardır	47	30	99	64	7	5	2	1	1,77	0,59
Kendime güvenim ve cesaretim vardır	46	30	103	66	6	4	0	0	1,74	0,52
Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım	27	17	99	64	19	12	10	6	2,08	0,74
İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım	44	28	102	66	8	5	1	1	1,78	0,56
Yönetim becerisine sahibim	40	26	104	67	7	5	4	3	1,84	0,62
Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim	36	23	110	71	4	3	5	3	1,86	0,61
Hırslı ve kararlı bir yapım vardır	41	26	105	68	3	2	6	4	1,83	0,64

Sorunlara çözüm odaklı yaklaşım	32	21	111	72	7	5	5	3	1,90	0,61
Özverili ve çalışkan bir yapım vardır	50	32	103	66	2	1	0	0	1,69	0,49

Tablo 21’de kadın girişimcilerin girişimcilik özelliklerine verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Kadın girişimcilerin girişimcilik özelliklerini incelemek amacıyla uygulanan ölçekteki ölçek maddeleri incelendiğinde, “*Risk üstlenebilme yeteneğim vardır*” ifadesine %30’u kesinlikle katılıyorum, %64’ü katılıyorum, %5’i kararsızım, %1’i katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Kendime güvenim ve cesaretim vardır*” ifadesine %30’u kesinlikle katılıyorum, %66’sı katılıyorum, %4’ü kararsızım cevabını vermiştir.

“*Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım*” ifadesine %17’si kesinlikle katılıyorum, %64’ü katılıyorum, %12’si kararsızım, %6’sı katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım*” ifadesine %28’i kesinlikle katılıyorum, %66’sı katılıyorum, %5’i kararsızım, %1’i katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Yönetim becerisine sahibim*” ifadesine %26’sı kesinlikle katılıyorum, %67’si katılıyorum, %5’i kararsızım, %3’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Aldığım eğitim ve deneyimlerime güvenirim*” ifadesine %23’ü kesinlikle katılıyorum, %71’i katılıyorum, %3’ü kararsızım, %3’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Hırslı ve kararlı bir yapım vardır*” ifadesine %26’sı kesinlikle katılıyorum, %68’i katılıyorum, %2’si kararsızım, %4’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Sorunlara çözüm odaklı yaklaşım*” ifadesine %21’i kesinlikle katılıyorum, %72’si katılıyorum, %5’i kararsızım, %3’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“*Özverili ve çalışkan bir yapım vardır*” ifadesine %32’si kesinlikle katılıyorum, %66’sı katılıyorum, %1’i kararsızım cevabını vermiştir.

Tablo 22. “Kendi İşinizi Kurup Çalışmak İçin Eşinizi Ve/Veya Ailenizi İkna Etmek Zorunda Kaldınız Mı?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Evet	69	44,5
Hayır	86	55,5
Toplam	155	100,0

Tablo 22’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %44,5’i kendi işinizi kurup çalışmak için eşinizi ve/veya ailenizi ikna etmek zorunda kalmış ve %55,5’i kendi işinizi kurup çalışmak için eşinizi ve/veya ailenizi ikna etmek zorunda kalmamıştır.

Tablo 23. “İşletmenizi Kurarken Kimlerden Destek Gördünüz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Hiç kimseden destek görmedim.	6	1,9
Eşimden	86	27,7
Anne ve babadan	112	36,0
Çocuklarımdan	19	6,1
Yakın çevre ve arkadaşlarımdan	68	21,9
Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden	1	0,3
Kamu Kurum ve Kuruluşlarından (Belediye, Valilik, Kaymakamlık)	1	0,3
KOSGEB(Kalkınma Ajansı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, vb.)	18	5,8
Toplam	311	100,0

Tablo 23’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %1,9’u hiç kimseden destek görmemiş, %27,7’si eşinden, %36’sı anne ve babadan, %6,1’i çocuklarından, %21,9’u yakın çevre ve arkadaşlarından, %0,3’ü “Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden”, %0,3’ü “Kamu Kurum ve Kuruluşlarından (Belediye, Valilik, Kaymakamlık)” ve %5,8’i KOSGEB (Kalkınma Ajansı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, vb.)’den destek almıştır.

Tablo 24. “İş Kurma Nedenleri” Değişkenine Ait Dağılım

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	Ort.	SS
Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak için	22	14	115	74	4	3	12	8	2	1	2,08	0,77
Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için	36	23	118	76	1	1	0	0	0	0	1,77	0,43
Kendi işimin patronu olmak için	27	17	110	71	5	3	13	8	0	0	2,03	0,74
Zamanımı değerlendirmek için	18	12	128	83	3	2	4	3	2	1	1,99	0,60
Yüksek kazanç elde etmek için	20	13	118	76	5	3	12	8	0	0	2,06	0,69
İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak	19	12	119	77	8	5	9	6	0	0	2,05	0,64
Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek	18	12	126	81	5	3	6	4	0	0	1,99	0,55
Mesleğimi yapmak	12	8	101	65	16	10	24	15	2	1	2,37	00,88
Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak	10	6	72	46	16	10	55	35	2	1	2,79	1,04
İş bulamadığım için girişimde bulundum	6	4	51	33	11	7	82	53	5	3	3,19	1,06
Finansal destek ve teşvik verildiği için	2	1	26	17	10	6	109	70	8	5	3,61	0,87
Miras yoluyla devraldım veya ailemin işini devam ettirmek zorunda kaldım	1	1	12	8	6	4	110	71	26	17	3,95	0,76

Tablo 24’de kadın girişimcilerin iş kurma nedenlerine verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Kadın girişimcilerin iş kurma nedenlerini incelemek amacıyla uygulanan ölçekteki ölçek maddeleri incelendiğinde, “*Ailemin ihtiyaçlarını*

karşılama için” ifadesine %14’u kesinlikle katılıyorum, %74’ü katılıyorum, %3’ü kararsızım, %8’i katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için” ifadesine %23’u kesinlikle katılıyorum, %76’sı katılıyorum, %1’i kararsızım cevabını vermiştir.

“Kendi işimin patronu olmak için” ifadesine %17’si kesinlikle katılıyorum, %71’i katılıyorum, %3’ü kararsızım, %8’i katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Zamanımı değerlendirmek için” ifadesine %12’si kesinlikle katılıyorum, %83’ü katılıyorum, %2’si kararsızım, %3’ü katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Yüksek kazanç elde etmek için” ifadesine %13’u kesinlikle katılıyorum, %76’sı katılıyorum, %3’ü kararsızım, %8’i katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak” ifadesine %12’si kesinlikle katılıyorum, %77’si katılıyorum, %5’i kararsızım, %9’u katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek” ifadesine %12’si kesinlikle katılıyorum, %81’i katılıyorum, %3’ü kararsızım, %4’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Mesleğimi yapmak” ifadesine %8’i kesinlikle katılıyorum, %65’i katılıyorum, %10’u kararsızım, %15’i katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak” ifadesine %6’sı kesinlikle katılıyorum, %46’sı katılıyorum, %10’u kararsızım, %35’i katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İş bulamadığım için girişimde bulundum” ifadesine %4’u kesinlikle katılıyorum, %33’ü katılıyorum, %7’si kararsızım, %53’ü katılmıyorum ve %3’ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Finansal destek ve teşvik verildiği için” ifadesine %1’i kesinlikle katılıyorum, %17’si katılıyorum, %6’sı kararsızım, %70’i katılmıyorum ve %5’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Miras yoluyla devraldım veya ailemin işini devam ettirmek zorunda kaldım” ifadesine %1’i kesinlikle katılıyorum, %8’i katılıyorum, %4’ü kararsızım, %71’i katılmıyorum ve %17’si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 25. “İşletmenizi Kurarken Sermaye Teminini Nasıl Sağladınız?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Kendi birikimim	115	38,3
Ailemden borç aldım	59	19,7
Çevremden borç aldım	24	8,0
Ortak buldum	26	8,7
Banka kredisi aldım	48	16,0
Devlet desteği aldım	27	9,0
Diğer	1	0,3
Toplam	300	100,0

Tablo 25’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %38,3’ü kendi birikimim, %19,7’si ailemden borç aldım, %8’i çevremden borç aldım, %8,7’si ortak buldum, %16’sı banka kredisi aldım, %9’u devlet desteği aldım ve %1’i diğer yollardan sermayesini temine etmiştir.

Tablo 26. “İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	Ort.	SS
İşletmemi kurarken hiçbir sorunla karşılaşmadım	2	1	19	12	3	2	119	77	12	8	3,77	0,81
İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşadım	3	2	20	13	7	5	121	78	4	3	3,66	0,81
İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorun yaşadım	5	3	54	35	7	5	86	55	3	2	3,18	1,04
İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumlar nedeniyle sorun yaşadım	6	4	42	27	10	6	94	61	3	2	3,30	1,01
İşletmemi kurarken sermaye temininde sorun yaşadım	8	5	119	77	4	3	23	15	1	1	2,29	0,81
İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşadım	7	5	98	63	1	1	48	31	1	1	2,60	1,00
İşletmemi kurarken yer temininde sorun yaşadım	5	3	92	59	2	1	55	35	1	1	2,71	1,01
İşletmemi kurarken personel temininde sorun yaşadım	5	3	76	49	4	3	67	43	3	2	2,92	1,06
İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum	7	5	54	35	9	6	82	53	3	2	3,13	1,06

Tablo 26’da kadın girişimcilerin işletme kurarken karşılaşılan sorunlara verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Kadın girişimcilerin işletme kurarken karşılaşılan sorunları incelemek amacıyla uygulanan ölçekteki ölçek maddeleri incelendiğinde, “İşletmemi kurarken hiçbir sorunla karşılaşmadım” ifadesine %1’i

kesinlikle katılıyorum, %12'si katılıyorum, %2'si kararsızım, %77'si katılmıyorum ve %8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşadım” ifadesine %2'si kesinlikle katılıyorum, %13'ü katılıyorum, %5'i kararsızım, %78'i katılmıyorum ve %3'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorun yaşadım” ifadesine %3'ü kesinlikle katılıyorum, %35'i katılıyorum, %5'i kararsızım, %55'i katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumlar nedeniyle sorun yaşadım” ifadesine %6'sı kesinlikle katılıyorum, %27'si katılıyorum, %6'sı kararsızım, %61'i katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken sermaye temininde sorun yaşadım” ifadesine %5'i kesinlikle katılıyorum, %77'si katılıyorum, %3'ü kararsızım, %15'i katılmıyorum ve %1'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşadım” ifadesine %5'i kesinlikle katılıyorum, %63'ü katılıyorum, %1'i kararsızım, %31'i katılmıyorum ve %1'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken yer temininde sorun yaşadım” ifadesine %3'ü kesinlikle katılıyorum, %59'u katılıyorum, %1'i kararsızım, %35'i katılmıyorum ve %1'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken personel temininde sorun yaşadım” ifadesine %3'ü kesinlikle katılıyorum, %49'u katılıyorum, %3'ü kararsızım, %43'ü katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum” ifadesine %5'i kesinlikle katılıyorum, %35'i katılıyorum, %6'sı kararsızım, %53'ü katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

3.10.3. Kadın Girişimcilerin İşletme Faaliyetleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bilgiler

Tablo 27. “İşinizi Yürütürken Sorunlarla Karşılaşıyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Evet	138	89,0
Hayır	17	11,0
Toplam	155	100,0

Tablo 27’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %89’u işini yürütürken sorunla karşılaşıyor ve %11’i işini yürütürken sorunlarla karşılaşmıyor olarak dağılmaktadır.

Tablo 28. “Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	Ort.	SS
İşletmemin faaliyeti sırasında deneyimsizliğimden dolayı sorun yaşıyorum	3	2	33	21	9	6	107	69	3	2	3,48	0,91
İşletmemin faaliyeti sırasında ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşıyorum	0	0	17	11	6	4	127	82	5	3	3,77	0,68
İşletmemin faaliyeti sırasında tedarikçi ilişkilerinde sorun yaşıyorum	3	2	95	61	5	3	51	33	1	1	2,69	0,98
İşletmemin faaliyeti sırasında müşteri ilişkilerinde sorun yaşıyorum	3	2	46	30	11	7	93	60	2	1	3,29	0,97
İşletmemin faaliyeti sırasında borç ödemeleri nedeniyle sorun yaşıyorum	4	3	118	76	7	5	25	16	1	1	2,36	0,80
İşletmemin faaliyeti sırasında uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorun yaşıyorum	4	3	79	51	4	3	66	43	2	1	2,89	1,04
İşletmemin faaliyeti sırasında bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşıyorum	5	3	95	61	6	4	48	31	1	1	2,65	0,98
İşletmemin faaliyeti sırasında çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorun yaşıyorum	1	1	28	18	11	7	113	73	2	1	3,56	0,82
İşletmemin faaliyeti sırasında pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorun yaşıyorum	13	8	77	50	8	5	56	36	1	1	2,71	1,07
İşletmemin faaliyeti sırasında yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum	6	4	61	39	5	3	82	53	1	1	3,07	1,05

Tablo 28’de kadın girişimcilerin faaliyet sırasında karşılaşılan sorunlara verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Kadın girişimcilerin faaliyet sırasında karşılaşılan sorunları incelemek amacıyla uygulanan ölçekteki ölçek maddeleri incelendiğinde, “İşletmemin faaliyeti sırasında deneyimsizliğimden dolayı sorun

yaşıyorum” ifadesine %2’si kesinlikle katılıyorum, %21’i katılıyorum, %6’sı kararsızım, %69’u katılmıyorum ve %2’si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşıyorum” ifadesine %11’i katılıyorum, %4’ü kararsızım, %82’si katılmıyorum ve %3’ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında tedarikçi ilişkilerinde sorun yaşıyorum” ifadesine %2’si kesinlikle katılıyorum, %61’i katılıyorum, %3’ü kararsızım, %33’ü katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında müşteri ilişkilerinde sorun yaşıyorum” ifadesine %2’si kesinlikle katılıyorum, %30’u katılıyorum, %7’si kararsızım, %60’ı katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında borç ödemeleri nedeniyle sorun yaşıyorum” ifadesine %3’ü kesinlikle katılıyorum, %76’sı katılıyorum, %5’i kararsızım, %16’sı katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında uygun krediye ulaşamamandan dolayı sorun yaşıyorum” ifadesine %79’u kesinlikle katılıyorum, %4’ü katılıyorum, %66’si kararsızım, %1’i katılmıyorum ve %8’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşıyorum” ifadesine %3’ü kesinlikle katılıyorum, %61’i katılıyorum, %4’ü kararsızım, %31’i katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorun yaşıyorum” ifadesine %1’i kesinlikle katılıyorum, %18’i katılıyorum, %7’si kararsızım, %73’ü katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorun yaşıyorum” ifadesine %8’i kesinlikle katılıyorum, %50’si katılıyorum, %5’i kararsızım, %36’si katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“İşletmemin faaliyeti sırasında yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum” ifadesine %4’ü kesinlikle katılıyorum, %39’u katılıyorum, %3’ü kararsızım, %53’ü katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

3.10.4. Kadın Girişimcilerin Aile, Sosyal Yaşam Ve Gelecek Planlarına İlişkin

Bilgiler

Tablo 29. “Aile Yaşamında Karşılaşılan Sorunlar” Değişkenine Ait Dağılım

	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	Ort.	SS
Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum	4	3	66	43	7	5	76	49	2	1	3,04	1,04
Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum	7	5	54	35	5	3	85	55	4	3	3,16	1,08
Girişimci olmamdan dolayı aile bireyelerine yeterli zaman ayıramıyorum	8	5	102	66	4	3	40	26	1	1	2,51	0,96
Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum	7	5	125	81	2	1	20	13	1	1	2,25	0,76
Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum	2	1	43	28	11	7	99	64	0	0	3,34	0,93
Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum	19	12	121	78	2	1	13	8	0	0	2,06	0,69

Tablo 29’da kadın girişimcilerin faaliyet sırasında karşılaşılan sorunlara verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Kadın girişimcilerin faaliyet sırasında karşılaşılan sorunları incelemek amacıyla uygulanan ölçekteki ölçek maddeleri incelendiğinde, “*Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar yaşıyorum*” ifadesine %3’ü kesinlikle katılıyorum, %43’ü katılıyorum, %5’i kararsızım, %49’u katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum” ifadesine %5’i kesinlikle katılıyorum, %35’i katılıyorum, %3’ü kararsızım, %55’i katılmıyorum ve %3’ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Girişimci olmamdan dolayı aile bireyelerine yeterli zaman ayıramıyorum” ifadesine %5’i kesinlikle katılıyorum, %66’sı katılıyorum, %3’ü kararsızım, %26’sı katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum” ifadesine %5’i kesinlikle katılıyorum, %81’i katılıyorum, %1’i kararsızım, %13’ü katılmıyorum ve %1’i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı hissediyorum” ifadesine %1’i kesinlikle katılıyorum, %28’i katılıyorum, %7’si kararsızım, %64’ü katılmıyorum cevabını vermiştir.

“Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum” ifadesine %19’u kesinlikle katılıyorum, %78’i katılıyorum, %1’i kararsızım, %8’i katılmıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 30. “Ev İşlerini Yürütmek Ve/Veya Çocuk Bakımı İçin Destek Alıyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Destek almıyorum	37	18,6
Eşimden destek alıyorum	26	13,1
Aile desteği alıyorum	62	31,2
Temizlikçi desteği alıyorum	56	28,1
Bakıcı desteği alıyorum	6	3,0
Hem bakıcı, hem temizlikçi desteği alıyorum	12	6,0
Toplam	199	100,0

Tablo 30’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %18,6’sı ev işlerini yürütmek ve/veya çocuk bakımı için destek almıyor, %13,1’i eşinden destek

alıyor, %31,2'si aile desteği alıyor, %28,1'i temizlikçi desteği alıyor, %3'ü bakıcı desteği alıyor ve %6'sı hem bakıcı hem temizlikçi desteği alıyor olarak dağılmaktadır.

Tablo 31. "Girişimci Olmanızın Size Sağlamış Olduğu Avantajlar Nelerdir?"
Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Herhangi bir avantajı yok	2	0,3
Bir işle meşgul olma	54	8,3
Evin bütçesine katkıda bulunma	121	18,6
Maddi özgürlük	136	21,0
Kendine güven	116	17,9
Başarma duygusu	98	15,1
Yaşamdan duyulan memnuniyet	60	9,2
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	62	9,6
Toplumdaki sosyal statü	35	5,4
Toplam	649	100,0

Tablo 31'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %0,3'ü Herhangi bir avantajı yok, %8,3'ü Bir işle meşgul olma, %18,6'sı Evin bütçesine katkıda bulunma, %21'i Maddi özgürlük, %17,9'u Kendine güven, %15,1'i başarıya duygusu, %9,2'si yaşamdan duyulan memnuniyet, %9,6'sı Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek ve %5,4'ü Toplumdaki sosyal statü olarak dağılmaktadır.

Tablo 32. “Girişimciliğin Alternatifi Sizin İçin Nedir? Bu İş Yapmasaydınız Ne İş Yapıyor Olurdunuz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Hiçbir iş yapmazdım	12	7,7
Başka bir sektörde, yine girişimci olurum	41	26,5
Aynı işte ücretli çalışırdım	80	51,6
Farklı işte ücretli çalışırdım	16	10,3
Memur olurum	6	3,9
Toplam	155	100,0

Tablo 32’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %7,7’si Hiçbir iş yapmazdım, %26,5’i Başka bir sektörde, yine girişimci olurum, %51,6’sı Aynı işte ücretli çalışırdım, %10,3’ü Farklı işte ücretli çalışırdım ve %3,9’u Memur olurum cevabını vermiştir.

Tablo 33. “İşinizle İlgili Gelecek Planınız Nedir?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
İş bırakmayı düşünüyorum	3	1,9
İşimde mevcut durumu devam ettireceğim	81	52,3
Ürün ve hizmet sayısını arttırarak ve çeşitlendirerek büyümeyi hedefliyorum	65	41,9
Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum	6	3,9
Toplam	155	100,0

Tablo 33’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %1,9’u İş bırakmayı düşünüyorum, %52,3’ü İşimde mevcut durumu devam ettireceğim, %41,9’u Ürün ve hizmet sayısını arttırarak ve çeşitlendirerek büyümeyi hedefliyorum ve %3,9’u Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum cevabını vermiştir.

Tablo 34. “Ülkemizde Kadın Girişimciliğinin Gelişmesi İçin Devletten Beklentiniz Nelerdir?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Vergi kolaylıkları getirilmesi	150	43,5
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	33	9,6
Eğitim olanaklarının sağlanması	35	10,1
Teknik destek sağlanması	23	6,7
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	104	30,1
Bürokratik işlemlerin azaltılması	83	24,1
Toplam	345	100,0

Tablo 34’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %43,5’i Vergi kolaylıkları getirilmesi, %9,6’sı Rekabet koşullarının geliştirilmesi, %10,1’i Eğitim olanaklarının sağlanması, %6,7’si Teknik destek sağlanması, %30,1’i Kredi olanaklarının iyileştirilmesi ve %24,1’i Bürokratik işlemlerin azaltılması cevabını vermiştir.

Tablo 35. “Kadınlarla İlgili Herhangi Bir Sivil Toplum Örgütüne Üye Misiniz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Evet	46	29,7
Hayır	109	70,3
Toplam	155	100,0

Tablo 35’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %29,7’si sivil toplum örgütüne üye ve %70,3’ü sivil toplum örgütüne üye değildir.

Tablo 36. “Kadın Girişimci Olarak Eskiye Oranla (Girişimcilikten Önce) Kişisel İmajınız Ve Kendinize Olan Güveninizin İyi Yönde Geliştiğini Düşünüyor Musunuz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Evet, iyi yönde gelişti	148	95,5
Hayır, kötü yönde gelişti	1	0,6
Herhangi bir değişiklik olmadı	6	3,9
Toplam	155	100,0

Tablo 36’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %95,5’i evet, iyi yönde gelişti, %0,6’sı hayır, kötü yönde gelişti ve %3,9’u herhangi bir değişiklik olmadı vermiştir.

Tablo 37. “Girişimci Olmayı Başka Kadınlara Da Tavsiye Eder Misiniz?” Değişkenine Ait Dağılım

	F	%
Evet	155	100,0
Toplam	155	100,0

Tablo 37’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan kadın girişimcilerin %100’ü başka kadınlara da tavsiye etmektedir.

3.11. T Test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları ve Yorumlanması

Bu bölümde kadın girişimcilerin girişimciliğe ilişkin tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla T Test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmış ve bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 38. Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	F	p	
Girişimcilik Özellikleri	Bir Okul Bitirmedi	2	1,78	0,94	2,494	0,045	İlköğretim > Üniversite
	İlköğretim	25	2,00	0,44			
	Ortaöğretim	68	1,88	0,37			
	Üniversite	46	1,70	0,47			
	Yüksek Lisans Ve Doktora	14	1,74	0,42			
	Toplam	155	1,83	0,43			
İş Kurma Nedenleri	Bir Okul Bitirmedi	2	2,50	0,24	1,621	0,172	
	İlköğretim	25	2,49	0,26			
	Ortaöğretim	68	2,55	0,30			
	Üniversite	46	2,41	0,34			
	Yüksek Lisans Ve Doktora	14	2,44	0,22			
	Toplam	155	2,49	0,30			
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	Bir Okul Bitirmedi	2	3,00	0,79	0,709	0,587	
	İlköğretim	25	3,18	0,62			
	Ortaöğretim	68	3,00	0,48			
	Üniversite	46	3,08	0,46			
	Yüksek Lisans Ve Doktora	14	3,12	0,52			
	Toplam	155	3,06	0,50			
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Bir Okul Bitirmedi	2	3,40	0,28	1,674	0,159	
	İlköğretim	25	3,20	0,58			
	Ortaöğretim	68	2,99	0,57			
	Üniversite	46	2,97	0,47			
	Yüksek Lisans Ve Doktora	14	3,26	0,57			
	Toplam	155	3,05	0,55			

Tablo 38’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda eğitim durumu grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=2,494; p=0,045 < 0.05). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda ilköğretim mezunu olanların girişimcilik özellikleri üniversite mezunlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,621; p=0,172 > 0.05).

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. (F=0,709; p=0,587 > 0.05).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. (F=1,674; p=0,159 > 0.05).

Tablo 39. İşletme Kuruluş Yılına Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	F	P		
Girişimcilik Özellikleri	2014 ve öncesi	95	1,88	0,41	1,224	0,303		
	2015	29	1,73	0,49				
	2016	21	1,76	0,40				
	2017	10	1,79	0,48				
	Toplam	155	1,83	0,43				
İş Kurma Nedenleri	2014 ve öncesi	95	2,54	0,28	3,817	0,011	2014 ve öncesi	
	2015	29	2,34	0,33				
	2016	21	2,44	0,36				
	2017	10	2,56	0,08				
	Toplam	155	2,49	0,30				
İşletme Kurarken	2014 ve öncesi	95	3,05	0,47	1,666	0,177		

Karşılaşılan Sorunlar	2015	29	3,23	0,45					
	2016	21	2,93	0,65					
	2017	10	2,97	0,58					
	Toplam	155	3,06	0,50					
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	2014 ve öncesi	95	3,11	0,49	3,192	0,025	2014 ve öncesi		
	2015	29	3,07	0,60			>		
	2016	21	2,71	0,53			2016		
	2017	10	3,09	0,72					
	Toplam	155	3,05	0,55					

Tablo 39'da görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının işletme yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda işletme yılı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,224$; $p=0,303 > 0.05$).

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($F=3,187$; $p=0,011 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda 2014 yılı ve öncesinde kurulan işletmelerin iş kurma nedenleri 2015 yılında kurulanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,666$; $p=0,177 > 0.05$).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=3,192$; $p=0,025 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda 2014 yılı ve öncesinde kurulan işletmelerin faaliyet sırasında karşılaşılan sorunlar 2016 yılında kurulanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 40. İşletme Hukuki Yapısına Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	F	p	
Girişimcilik Özellikleri	Şahıs İşletmesi	139	1,86	0,43	3,142	0,011	Şahıs İşletmesi > Diğer
	Limited Şirket	11	1,7	0,45			
	Diğer	4	1,28	0,19			
	Toplam	155	1,83	0,43			
İş Kurma Nedenleri	Şahıs İşletmesi	139	2,5	0,28	4,783	0,047	Şahıs İşletmesi > Diğer
	Limited Şirket	11	2,3	0,33			
	Diğer	4	2,83	0,49			Şahıs İşletmesi > Limited Şirket
	Toplam	155	2,49	0,3			
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	Şahıs İşletmesi	139	3,06	0,48	1,558	0,202	
	Limited Şirket	11	2,95	0,53			
	Diğer	4	3,5	0,9			
	Toplam	155	3,06	0,5			
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Şahıs İşletmesi	139	3,06	0,52	1,463	0,227	
	Limited Şirket	11	2,75	0,38			
	Diğer	4	3,3	1,33			
	Toplam	155	3,05	0,55			

Tablo 40'da görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının işletme hukuki yapısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda işletme hukuki yapısı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,142$; $p=0,011 < 0,05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda şahıs işletmesi olanların girişimcilik özellikleri diğer işletme tiplerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,783$; $p=0,047 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda şahıs işletmesi olanların iş kurma nedenlerinin limited şirket ve diğer işletme tiplerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,558$; $p=0,202 > 0.05$).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,463$; $p=0,227 > 0.05$).

Tablo 41. Çalışan Sayısına Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	F	p
Girişimcilik Özellikleri	Yalnız Kendim Çalışıyorum	25	1,91	0,41	2,633	0,052
	1-4 Kişi	101	1,86	0,42		
	5-9 Kişi	23	1,73	0,46		
	10-49 Kişi	6	1,43	0,49		
	Toplam	155	1,83	0,43		
İş Kurma Nedenleri	Yalnız Kendim Çalışıyorum	25	2,59	0,29	1,728	0,164
	1-4 Kişi	101	2,48	0,30		
	5-9 Kişi	23	2,47	0,25		
	10-49 Kişi	6	2,31	0,53		
	Toplam	155	2,49	0,30		
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	Yalnız Kendim Çalışıyorum	25	3,06	0,59	0,603	0,614
	1-4 Kişi	101	3,06	0,51		
	5-9 Kişi	23	3,00	0,38		
	10-49 Kişi	6	3,31	0,51		
	Toplam	155	3,06	0,50		

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Yalnız Kendim Çalışıyorum	25	3,03	0,64	0,344	0,793
1-4 Kişi	101	3,07	0,55			
5-9 Kişi	23	2,95	0,43			
10-49 Kişi	6	3,10	0,51			
Toplam	155	3,05	0,55			

Tablo 41’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının çalışan sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda çalışan sayısı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2,663$; $p=0,052 > 0.05$).

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,728$; $p=0,164 > 0.05$).

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=0,603$; $p=0,614 > 0.05$).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=0,344$; $p=0,793 > 0.05$).

Tablo 42. Aylık Gelire Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	F	P	
Girişimcilik Özellikleri	1500 TL Ve Altı	2	1,11	0,16	2,751	0,045	3001-4500 > 1500 TL ve altı
	1501-3000 TL	16	1,87	0,47			
	3001-4500 TL	46	1,92	0,34			
	4501 TL Ve Üzeri	91	1,80	0,46			
	Toplam	155	1,83	0,43			
İş Kurma Nedenleri	1500 TL Ve Altı	2	2,71	0,65	2,473	0,064	
	1501-3000 TL	16	2,43	0,30			
	3001-4500 TL	46	2,58	0,31			

	4501 TL Ve Üzeri	91	2,45	0,28				
	Toplam	155	2,49	0,30				
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	1500 TL Ve Altı	2	3,00	0,94	4,737	0,003	3001-4500 TL	>
	1501-3000 TL	16	2,63	0,73				
	3001-4500 TL	46	3,11	0,48			4501 TL ve üzeri	>
	4501 TL Ve Üzeri	91	3,12	0,42			1501-3000 TL	
	Toplam	155	3,06	0,50				
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	1500 TL Ve Altı	2	2,70	1,56	2,806	0,042	4501 TL ve üzeri	>
	1501-3000 TL	16	2,72	0,62			1501-3000 TL	
	3001-4500 TL	46	3,04	0,55				
	4501 TL Ve Üzeri	91	3,12	0,49				
	Toplam	155	3,05	0,55				

Tablo 42’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda aylık gelir grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,751$; $p=0,045 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda aylık geliri 3001-4500 TL olanların girişimcilik özellikleri 4501 TL Ve Üzeri olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,473$; $p=0,064 > 0.05$). İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,737$; $p=0,003 > 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda 3001-4500 TL ve 4501 TL ve üzeri olanların İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar 1501-3000 TL olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,806$; $p=0,042 > 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda 4501 TL ve üzeri olanların Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar 1501-3000 TL olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 43. İş Kurmadan Önceki Uğraşa Göre Farklılık Analizi

			N	Ort.	S	F	P	Fark
Girişimcilik Özellikleri		Aynı İş Evde Yapıyordum	8	1,75	,46	2,12	0,06	
		Bir İşte Çalışıyordum (Kamu-Özel)	110	1,84	,45			
		Eğitim/Öğretime Devam Ediyorum	12	1,81	,33			
		İş Arıyordum	9	1,48	,30			
		Ev İşleriyle Meşguldüm	14	2,06	,37			
		Emekliydim	2	1,89	,16			
		Toplam	155	1,83	,43			
İş Kurma Nedenleri		Aynı İş Evde Yapıyordum	8	2,50	,22	1,62	0,15	
		Bir İşte Çalışıyordum (Kamu-Özel)	110	2,48	,29			
		Eğitim/Öğretime Devam Ediyorum	12	2,49	,33			
		İş Arıyordum	9	2,38	,41			
		Ev İşleriyle Meşguldüm	14	2,62	,32			
		Emekliydim	2	2,92	,12			
		Toplam	155	2,49	,30			
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar		Aynı İş Evde Yapıyordum	8	3,19	,46	3,07	0,01	Bir işte çalışıyordum
		Bir İşte Çalışıyordum (Kamu-Özel)	110	3,13	,46			>
		Eğitim/Öğretime Devam Ediyorum	12	2,99	,52			Ev işleri ile meşguldü

	İş Arıyordum	9	2,7 2	,6 0			m
	Ev İşleriyle Meşguldüm	14	2,7 2	,5 8			
	Emekliydim	2	3,4 4	,1 6			
	Toplam	15	3,0 5	,5 6			
	Aynı İşi Evde Yapıyordum	8	3,1 8	,3 3	3,11 9	0,01 0	Bir işte çalışıyordum
	Bir İşte Çalışıyordum (Kamu-Özel)	11	3,0 0	,5 9			>
	Eğitim/Öğretime Ediyorum	Devam	12	3,0 9	,5 4		İş arıyordum
	İş Arıyordum	9	2,4 6	,6 8			
	Ev İşleriyle Meşguldüm	14	2,9 1	,4 8			
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Emekliydim	2	3,6 0	,2 8			
	Toplam	15	3,0 5	,5 5			

Tablo 43’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının iş kurmadan önceki uğraş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda iş kurmadan önceki uğraş grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,120$; $p=0,066 < 0.05$).

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=1,623$; $p=0,157 > 0.05$).

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=3,078$; $p=0,011 > 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda “Bir işte çalışıyordum” olanların iş kurma nedenlerinin Ev işleri ile meşguldüm daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=3,119$; $p=0,010 > 0,05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda “Bir işte çalışıyordum” olanların iş kurma nedenlerinin iş arayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 44. Ailede Girişimci Olma Durumuna Göre Farklılık Analizi

		N	Ort.	SS	T	P
Girişimcilik özellikleri	Evet, var	82	1,77	0,48	-1,993	0,048
	Hayır, yok	73	1,90	0,37		
İş kurma Nedenleri	Evet, var	82	2,45	0,30	-1,666	0,098
	Hayır, yok	73	2,53	0,30		
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	Evet, var	82	3,09	0,48	0,782	0,435
	Hayır, yok	73	3,03	0,52		
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Evet, var	82	3,07	0,58	0,541	0,590
	Hayır, yok	73	3,02	0,51		

Tablo 44'e göre kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri ailede girişimci olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, girişimcilik özellikleri grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=-1,993$; $p=0,048 < 0,05$). Destek almayanların girişimcilik özelliklerinin destek alanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-1,666$; $p=0,098 > 0,05$).

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=0,782$; $p=0,435 > 0,05$).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=0,541$; $p=0,590 > 0,05$).

Tablo 45. Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılık Analizi

				F	p				
		N	Ort.	SS					
Girişimcilik Özellikleri	Hayatı Boyunca Hiç Çalışmadı	98	1,89	0,37	2,616	0,076			
	Bir Yıldan Az Süreli Çalıştı/Çalışıyor	13	1,74	0,52					
	Bir Yıldan Uzun Süreli Çalıştı/Çalışıyor	44	1,72	0,52					
	Toplam	155	1,83	0,43					
İş Nedenleri	Kurma Hayatı Boyunca Hiç Çalışmadı	98	2,55	0,27	5,522	0,005	Hayatı Boyunca Hiç Çalışmadı > Bir Yıldan Az Süreli Çalıştı/Çalışıyor		
	Bir Yıldan Az Süreli Çalıştı/Çalışıyor	13	2,32	0,24					
	Bir Yıldan Uzun Süreli Çalıştı/Çalışıyor	44	2,41	0,35					
	Toplam	155	2,49	0,30					
İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar	Hayatı Boyunca Hiç Çalışmadı	98	3,02	0,52	1,145	0,321			
	Bir Yıldan Az Süreli Çalıştı/Çalışıyor	13	3,03	0,46					
	Bir Yıldan Uzun Süreli Çalıştı/Çalışıyor	44	3,16	0,46					
	Toplam	155	3,06	0,50					
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Hayatı Boyunca Hiç Çalışmadı	98	3,01	0,54	2,083	0,128			
	Bir Yıldan Az Süreli Çalıştı/Çalışıyor	13	2,91	0,58					
	Bir Yıldan Uzun Süreli Çalıştı/Çalışıyor	44	3,18	0,54					
	Toplam	155	3,05	0,55					

Tablo 45’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının anne çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda anne çalışma durumu grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2,616$; $p=0,076 > 0.05$).

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,522$; $p=0,005 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda hayatı boyunca hiç çalışmayanların iş kurma nedenlerinin bir yıldan az ve daha fazla süreli çalışanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=1,145$; $p=0,321 > 0.05$).

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=2,083$; $p=0,128 > 0.05$).

Tablo 46. Deneyime Sahip Olma Durumuna Göre Farklılık Analizi

			N	Ort.	SS	F	p	Fark
Girişimcilik Özellikleri	Deneyimim Yok	25	1,90	0,37	0,270	0,847		
	0-2 Yıl	13	1,79	0,38				
	3-5 Yıl	34	1,82	0,47				
	5 Yıldan Fazla	83	1,82	0,45				
	Toplam	155	1,83	0,43				
İş Kurma Nedenleri	Deneyimim Yok	25	2,66	0,35	3,666	0,014	Deneyimim Yok >3-5 Yıl	
	0-2 Yıl	13	2,41	0,16				
	3-5 Yıl	34	2,43	0,25			Deneyimim Yok >5 Yıldan Fazla	
	5 Yıldan Fazla	83	2,47	0,31				
	Toplam	155	2,49	0,30				
İşletme Kurarken Karşılaşılan	Deneyimim Yok	25	2,77	0,60	3,932	0,010	3-5 yıl > Deneyimim yok	
	0-2 Yıl	13	3,15	0,70				

Sorunlar	3-5 Yıl	34	3,18	0,45	5 yıldan fazla > Deneyimim yok	
	5 Yıldan Fazla	83	3,09	0,42		
	Toplam	155	3,06	0,50		
Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar	Deneyimim Yok	25	2,80	0,60	2,613	0,053
	0-2 Yıl	13	3,04	0,69		
	3-5 Yıl	34	3,02	0,56		
	5 Yıldan Fazla	83	3,14	0,48		
	Toplam	155	3,05	0,55		

Tablo 46'da görüldüğü üzere kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri puanları ortalamalarının deneyime sahip olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda deneyime sahip olma grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,270$; $p=0,847 > 0.05$).

İş kurma nedenleri grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,666$; $p=0,014 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda deneyimi olmayanların iş kurma nedenlerinin 3-5 yıl ve 5 yıldan fazla deneyime sahip olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İşletme Kurarken Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=3,932$; $p=0,010 < 0.05$). Hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc testi sonucunda "3-5 yıl ve 5 yıldan fazla deneyime sahip olanların işletme kurarken karşılaşılan sorunları deneyime sahip olmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Faaliyet Sırasında Karşılaşılan Sorunlar grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($F=2,163$; $p=0,053 > 0.05$).

SONUÇ

Girişimcilik, hem kadının maddi özgürlüğünü kazanmasını hem toplumda yer edinmesini hem de aile ve iş dengesini kurarak bu dengenin devam etmesini sağladığı gibi bir çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Eğitim, aile sorumluluğu, cinsiyet ayrımcılığı, finansal yetersizlikler, iş tecrübesi, kültür, iletişim, mesleki bilgi ve bürokratik engeller kadınların girişimci olma yolundaki karşılıklarına çıkan en önemli engeller arasında sayılmaktadır.

Her geçen gün çalışan bayan sayısının artması, kadın girişimciliğinin de gelişmesi aynı zamanda kadınların ekonomik ve sosyal anlamda etkin olarak rol alması önemli bir husus olup hem kişinin ev ekonomisine hem de ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Erkeklerle nazaran daha duygusal olan kadın girişimciler iş yaşamının, aile hayatının ve kadın olmanın gerektirdiği zorluklar ve sorunlarla mücadele etmektedirler.

Ülke ekonomisine büyük etkisi olan kadın girişimcilerin çalışma hayatına atılma nedenleri, is kurarken karşılaştıkları sorunlar, kendilerine sağlanan destekler ve engellerin hepsine yönelik araştırmalara ihtiyaç vardır.

Türkiye de kadın girişimcilerin karşılaştığı engeller ve fırsatların tespiti amacıyla bu çalışma İstanbul ilinde bulunan 155 kadın girişimciyle yüz yüze görüşme ve anket çalışması yapılmış ve farklı bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada kadın girişimcilerin demografik özelliklerine göre ağırlıklı olarak 40-49 yaş grubunda oldukları, eğitimlerinin çoğunlukla ortaöğretim düzeyinde olduğu, büyük bir kısmının evli ve çocuğunun olmadığı, işletmesini son 3 yıldan önce kurduğu, hukuki statü olarak şahıs işletmesi sahibi oldukları ve genellikle hizmet sektöründe faaliyette bulunduğu anlaşılmıştır. Kadın girişimcilerin bir çoğunun 1-4 kişi istihdam ettiği ve aylık 4501 TL ve üstü aylık net gelire sahip oldukları görülmüştür.

Kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun girişimciliğe başlamadan önce başka yerlerde çalıştığı, mesleki tecrübelerinin 5 yıldan fazla olduğu ve mesleki beceri ve deneyimlerini iş hayatında kazandıkları görülmüştür. Kadın girişimcilerin ailelerindeki girişimcilik durumları incelendiğinde ise büyük bir çoğunluğunun ailesinde girişimci olduğu için girişimciliği tercih ettiği anlaşılmış, kadın girişimcilerin büyük bir kısmının annelerinin hayatı boyunca hiçbir işte çalışmadıkları ve ailelerinin girişimci olmalarında

kendilerini destekledikleri görülmüştür. Girişimci bayanların eğitimlerinin yükselmesi ve iş hayatında yer alması girişimcilikte ilerlemesini sağlayan etkenler arasında yer almaktadır. İşletmesini kurarken kadın girişimcilerin eşinden ve ailelerinden den aldığı desteğin motivasyon ve özgüvenlerini arttırarak daha güvenle girişimciliğe başladıklarını anlaşılmıştır. Kadın girişimcilerin işlerini kurarken gerekli olan sermayeyi kendi birikimi ile sağladıkları anlaşılmıştır. İş kurma nedenleri araştırıldığında ise “ Bilgi, beceri ve deneyimlerimi değerlendirebilmek” , “Kendi işimin patronu olmak için” , ve “İdeallerimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak” seçeneklerinin yüksek oranda cevaplandırıldığı anlaşılmıştır. Kadınların toplum içindeki rol ve statüsü göz önüne alındığında girişimci olurken desteğe ihtiyaç duyduğu eş ve aile desteğinin girişimciliğe attığı ilk adımda önemli bir husus teşkil ettiği ve devlet teşviklerinin kadın girişimciliğini önemli bir şekilde etkilediği anlaşılmıştır.

Kadın girişimcilerin girişimcilik özellikleri incelendiğinde “Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım“ ifadesi en yüksek cevaplandırma oranına sahiptir. Kadın girişimcilerin büyük bir kısmının işletmelerini kurarken herhangi bir sorunla karşılaşmadığını belirtmiş olup kadın girişimcilerin asıl sorunu işlerini yürütürken yaşadıkları ve “İşletmemin faaliyeti sırasında ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşıyorum ” ifadesi en yüksek cevaplandırma oranına sahip olduğu anlaşılmıştır. Ulaşılan bilgilere göre işletmenin yürütülmesi sırasında sorun yaşadığını ifade edenlerin oranının yüksek olması bu konularda daha detaylı ve iyileştirici çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Kadın girişimcilerin ev işleri ve çocuk bakımı sırasında destek alma durumları incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun ailesinden, eşinden veya dışarıdan yardım aldığı anlaşılmıştır. Bu bilgilere göre kadın girişimcilerin aile ve sosyal hayatları incelendiğinde bayanlara has kaynaklı sorunlar yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu nedenle bu sorunların çözümü için ek yatırımlar, destekleyici eğitim programları ve gerekli yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

Kadın girişimcilerin girişimci olmanın kendilerine sağladığı avantajlar incelendiğinde büyük çoğunluğunun girişimciliğin kendilerine avantaj sağladığını ve en büyük avantajının kendilerine maddi özgürlük sağlaması olduğunu belirtmişlerdir. Kadın girişimcileri büyük çoğunluğunun devletten vergi kolaylıkları getirmesini bekledikleri ve büyük bir çoğunluğunun sivil toplum örgütlerine üye olmadıkları anlaşılmıştır. Girişimciliğin alternatifi olarak büyük çoğunluğunun çalışma isteğinin bulunduğu ve eğer girişimci olmasalardı aynı işte ücretli çalışma isteğinde buldukları anlaşılmıştır. Kadın

girişimcilerin gelecek planları incelendiğinde ise büyük çoğunluğunun mevcut durumlarını korumayı hedefledikleri tespit edilmiştir. Girişimcilik öncesi ve sonrası kişisel imaj ve güven değişikliği durumları incelendiğinde çoğunun iyi yönde geliştiğini ve tamamının girişimciliği başkalarına da tavsiye ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumsal cinsiyet konusunun benimsendiği ve tartişıldığı zor dönemlerde cinsiyet farklılığı kapsayan araştırmaların bazı akademik çevreler tarafından eleştirildiğini belirtmek gerekir. Ancak, konu çalışma hayatı olduğu için erkek ve kadınların doğalarında ve yaradılışlarından kaynaklanan bazı farklı davranış ve tutumların ortaya çıktığı görölmektedir. Bu farklılıklar, girişimcilik konusunda için de önem arz etmektedir. Öyle ki bu tarz çalışmaların sayılarının arttıka özellikle iş hayatında dezavantajlı durumdaki kadın girişimciler için daha fazla strateji belirlenebileceğini söylemek mümkündür. Bunun yanında, literatürde kadın girişimciler, erkek girişimcilere göre iş modelleri ve stratejileri açasından farklı olduğunu ortaya koyan araştırmaların olduğunu belirtmek gerekir. Araştırma kapsamında aşağıdaki önerileri sunmak mümkündür:

- Daha fazla dişil özellik gösteren toplumlarda yetiştikleri için, hafif hizmet ve sanayi sektörüne ait olan iş kollarında küçük organizasyonlar kurmaktadır ve bunları büyötmeyi düşünmedikleri görölmektedir. Türk kadın girişimcilere, belirli bir başarı elde etmelerinin ardından, yatırımları büyötmeye odaklanmaları önerilebilir.
- Belirsizlikten kaçınma dereceleri yüksek olan bir toplumda yetiştikleri için özellikle rakiplerine nazaran daha fazla stres yaşadıkları ve daha fazla endişe duydukları görölür. Türk kadın girişimcilere, risk ve stres yönetimi konularında eğitim verilmesi, kadın girişimcilerin faydasına çalışan kuruluş ve kurumlara da risk ve stres yönetimiyle ilgili Türk kadın girişimcilerinin farkındalıklarının artırılma için çeşitli çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Güç mesafesi yüksek olan bir toplumda yetiştikleri için çalışanlar ile ilişkiler daha ziyade duygusaldır. Bu konuda cinsiyet faktörü de girerse Türk kadın girişimcilerinin çalışanları ile ilişkilerinde duygusal davrandıkları görölmektedir. Bu anlamda, Türk kadın girişimcileriyle ilgili liderlik ve yönetimi gibi konularda eğitim alıp; kadın girişimcilerin yararına çalışan kurum/kuruluşlarsa ilişki yönetimi ve liderlikle ilgili Türk kadın girişimcilerinin farkındalıklarının artırılması konusunda çeşitli çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ALTUNIŞIK Remzi, Özdemir Şuayip ve Torlak Ömer, Modern Pazarlama, İstanbul: Değişim Yayınları, 2002.
- ARIKAN Semra, Girişimcilik, 2. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2004.
- BOZKURT Özlem Çetinkaya, Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler”. Detay Yayınları, 2011.
- BÖRÜ Deniz, “Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, İstanbul Marmara Üniversitesi Yayını, 2006.
- BRIDGE Simon, Ken O’Neill ve Stan Cromie, Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business, Hampshire : Macmillan Business, 1993.
- CÜCELOĞLU Doğan, İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1996.
- DOĞAN İsmail, Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2000.
- DOLGUN Uğur, Girişimcilik, Alfa Basım, 1.Baskı, İstanbul, Ağustos, 2003.
- DÖM Serpil, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, 3.Basım, Ankara: Detay Yayıncılık, 2012.
- DZISI Smile, “Women Entrepreneurs in Small and Medium Enterprises(SMEs) in Ghana,” Faculty of Business and Enterprise, Swinburne University of Technology Doctorate Thesis, Victoria, Australia, 2008.
- ECEVİT Yıldız, Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar. Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara: Eğitim Serisi, 1993.
- ECEVİT Yıldız, Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım, 1. Baskı, Uluslararası Çalışma Ofisi (ILO), Ankara, 2007.
- GÜROL Ali, Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük işletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayını, 2000.
- İPÇİOĞLU İsa, Kadın Girişimcilik , Girişimcilik ve Kobiler: Teori ve Uygulama içinde (Ed: B.Zafer Erdoğan), 97-110, Bursa: Ekin Yayınları, 2011.
- İRİZ Rifat, Yaratıcılık ve yenilik bağlamında girişimcilik ve kobiler, Konya: Çizgi Kitabevi, 2005.
- KUTANİS Özen, Girişimci Kadınlar, İstanbul: Değişim Yayınları, 2006.
- KÜÇÜK Orhan, “Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi”, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

- MARANGOZ Mehmet, Girişimcilik, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, 2016.
- MÜFTÜOĞLU Tamer ve Durukan Tülin, Girişimcilik ve KOBİ'ler, Ankara: Gazi Kitabevi, 2004.
- NURDAN Aşkım ve Tekeoğlu Tümbek, "Bütünleşik Pazarlama İletişimi ile Kadın Girişimciliği ve KAGİDER'in İncelenmesi", Cilt.10 Sayı.39, Ocak 2013.
- ÖZDEVECİOĞLU Mahmut ve Mahmut Akın, Yöneticilerin Örgüt Kültürü ve Örgütlerarası Vatandaşlık Davranışları Algılamaları, Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2013.
- SARGUT Selami, Kültürlerarası Farklılaşma Ve Yönetim, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2010.
- TEKİN Mahmut, "Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yöneticiliği" , Ankara: Detay Yayınları, 2004.
- TOKGÖZ Gülay, The State of Female Labor in the Impasse of Neoliberal Market and Patriarchal Family and Society, Dedeoğlu Saniye, Elveren, Adem Yavuz (eds), Gender and Society in Turkey: The Impact of Neo-liberal Policies, Political Islam and EU Accession, I. B. Tairus, London and New York, 2012.
- TOKSÖZ Gülay, "İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler," Çalışma ve Toplum, 2007.
- TOKSÖZ Gülay, Türkiye'de Kadın İstihdamının Durumu, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2007.
- TOP Seyfi, Girişimcilik Keşif Süreci, 1. Basım, İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.
- UFUK Hatun ve Özgen Özlen, Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği), Ankara: Mavi Ofset, 2000.

MAKALELER VE DERGİLER

- ARSLAN Kahraman ve Toksoy Demet, Türkiye'de Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi Yıl:1 Sayı:1 Bahar 2017/1 s.123-148.
- AYTAÇ Ömer, "Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif" , Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2006, Sayı.15, Ağustos.
- BAŞAR Mehmet , "Girişimcilik ve Girişimcinin Özellikleri" , Yavuz Odabaşı (Ed.), Girişimcilik içinde (4-10) , Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1567 Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2005.

- BAŞER Hakan ve Recep Büber, “İş Kurma Amacı Olan Adayların Girişimcilik Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İli’nde Bir Uygulama”. Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi 2012, C.4 S.1/135-143.
- BOZKURT Özlem, “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2007, 1(2), 93-111.
- BOZKURT Öznur, “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt.1 Sayı.2,Ocak 2007.
- BRUSH Candida, “Research On Women Business Owners: Past Trends, A New Perspective And Future Directions”, Entrepreneurship Theory And Practice, 1992, Vol.16, No.4
- ÇAĞLAR İrfan, “Yönetim Kültür Bağlamında Türk Yönetim Modelinin Saptanmasına Yönelik Kavramsal Bir Çalışma”, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2012, Cilt.3 Sayı.3.
- DELMAR Federic, The Psychology of the Entrepreneur, In S. Carter, &D. Jones- Evans (Der.), Enterprise and Small Business: Principles, Practice and Policy, Harlow-England: Pearson Education Ltd., 2000, 132-154.
- DİMA Jamalı, Constraints and opportunities facing women entrepreneurs in developing countries A relational perspective, 2009, Vol. 24 No. 4.
- DURAK İbrahim, “Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması,” Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:9, Sayı:2, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF., 2011.
- ERGENELİ Azize ve Akçamete Ceren, Bankacılıkta Cam Tavan: Kadın ve Erkeklerin Kadın Çalışanlar ve Kadınların Üst Yönetime Yükseltilmelerine Yönelik Tutumları, H.Ü. İ.İ.B.F.Dergisi, Cilt 22, Sayı 2, 2004, ss.85-109.
- GÜL Songül Sallan ve Altındal Yonca, Türkiye’de Kadın Girişimciliğinin Serüveni: Başarı Mümkün Mü?, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016, C.21, S.4, s.1361-1377.
- GÜNEY Semra, Yalçın Öykü ve Çetin Aysun, “Girişimcilik ve Kültür”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 2007, Cilt.1 Sayı.2. Ocak.
- KESKİN Sevtap, Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2014, (9:1).
- KIZILGÖL Ömür ve Burcu İşgüden, “Bandırma’nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi”. Balıkesir Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 2008, C.9, S.2/257-279.

- KORKMAZ Adem ve Korkut Gülsüm, Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımının Belirleyicileri, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2012, C.17, S.2, s.41-65, s. 46.
- KORKMAZ Oya, (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği” , Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, (C.XIV, S II), s.211,
- KUTANİS Rana ve Alparslan Sümeyra, “Girişimci ve Yönetici Kadınların Profilleri Farklı Mıdır?”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2006, C. 8, S. 2, 139-153.
- MEMİŞ Hasan, Paksoy Mustafa ve Paksoy Sadettin, “Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: GAP Bölgesinde Bir Araştırma” [Elektronik Versiyon], Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi, Cilt: 2 Sayı:2, Aralık 2007, s.141.
- MİNNİTİ Maira ve Pia Arenius, “Women In Entrepreneurship”, The Entrepreneurial Advantage Of Nations: First Annual Global Entrepreneurship Symposium, United Nations Headquarters, April, 2003
- ÖZAR Şemsa, GAP Bölgesi’nde Kadın Girişimciliği, Ankara, GAP-GİDEM Yayınları, 2005, Ocak / 13. ss. 71-94
- ÖZDEMİR Aytül Ayşe, “Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir’de Bir Araştırma,” Ege Akademik Bakış, 2010, 10 (1), s. 122.
- SOYSAL Abdullah, “Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller Ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2010, Cilt.65 Sayı.1.
- YELOĞLU Hakkı Okan, “Türk Toplumsal Kültürünün Örgüt Yapılarına Olan Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma”, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2011, Cilt. 2 Sayı. 4, Aralık.

İNTERNET KAYNAKLARI

- A'dan Z'ye kadın girişimci destekleri, <http://www.hurriyet.com.tr/galeri-adan-zye-kadin-girisimci-destekleri-40395964?p=7> (Erişim tarihi: 22.03.2017).
- ÖZTÜRK İbrahim, (2008) “Girişimcilik Raporu” ,İGİAD Yayınları 8 Raporlar 1, s.20-21-24,İstanbul,http://www.fatih.edu.tr/~ahmetcaliskan/buyume-gelisme1/girisimcilik_raporu.pdf , s. 24. (Erişim tarihi 02.06.2017)
- Starcom MediaVest Group Connected, <http://smgconnected.com/2011-turkiye-degerlerarastirmasi>edergi.marmara.edu.tr/index.php/oneri/article/view/307/pdf_133 (Erişim tarihi : 26.02.2017).

YETİM Nalan, “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği,”
eab.ege.edu.tr/pdf/2_2/C2-S2-%20M8.pdf (Erişim tarihi: 04.11.2017).

TEZLER

ALAYBEYOĞLU Kübra, Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi; “Abant İzzet Baysal Üniversitesi” Örneği. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, 2014.
(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

AVŞAR Mustafa, “Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama”, Adana: Çukurova Üniversitesi SBE, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

BALTACI Nediha Özgün, Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikrokredi, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011, **(Uzmanlık Tezi).**

BÖRÜ Deniz , Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

CANSIZ Emine, Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2007. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

ERSAN Pınar, Kadın Girişimcilerde Girişimcilik Özellikleri Ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 2015. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

GÖKALP İsmet Emre, Türkiye’de Kadın Girişimciler Ve Kadın Yöneticiler, Kırıkkale Üniversitesi, 2008, s. 26. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

GÖZEK Sadık, Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

İLTER Berfu, Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Nisan 2008. **(Yayımlanmış Doktora Tezi).**

KİNAY Hasan Fehmi, Girişimcilik Kalkınma ve Rekabet İlişkisi. Anadolu Üniversitesi, 2006. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

MUNGAN Seylan, Kadın Girişimcilik Değerleri İle Kadın Girişimcilik Algısı Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

ÖZYILMAZ Ahmet Merih, Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, Nevşehir Hacı Beştâş Veli Üniversitesi, 2016. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

ŞEKERLER Hülya, Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri, Dumlupınar Üniversitesi, 2006.

(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

YAPRAK Şenol, Kadın İşgücünün İstihdama Etkileri: Eskişehir Bölgesinde Bir Uygulama, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2003. **(Yayımlanmış Doktora Tezi).**

RAPOR VE SEMPOZYUM

ÇELİK Cemile ve Özdevecioğlu Mahmut, “Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma”, 1. Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir, 2001, 487-498.

DOĞANAY Fahri, Türkiye’de Kadın Girişimciliğini Özendirme ve Destekleme Konusunda Görüşler ve Öneriler, Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi Yayın No: 74, Ankara, 1993, s.84-86.

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Resmi Gazete 1 Temmuz 2006, Sayı 26215, s. 37-39.

KAGİDER, ‘Bazı İstatistikler’, 23.10.2005

Kalkınma Bakanlığı, Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı: Eğilimler, Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi, Beşeri Kalkınma Sektörü Avrupa ve Orta Asya Bölgesi, Rapor No: 48508-TR, 2009.

KAVAF Aliye, “Avrupa’da Kadın Girişimciliğinin Teşvik Edilmesi” Konulu Konferans Konuşması.

http://www.selmaaliyekavaf.com.tr/habericerik.asp?hb=288&keepThis=true&TB_iframe=true&height=500&width=850 (erişim tarihi: 30. 05. 2017), s. 1.

TCEUEP, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013, Ankara, 2008.

EKLER

EK-A

ANKET FORMU

Sayın Kadın Girişimcimiz;

Bu anket alışması, İstanbul genelinde kadın girişimci profilinin incelenmesi, kadın girişimciliğinin gelişmesini ve engellenmesini etkileyen faktörlerin tespiti ile girişimcilik öncesi ve sonrasındaki hayat farklılıklarının incelenmesi amacıyla yapılmaktadır.

Anket sorularına verilen cevapların tam ve doğru olması araştırma sonuçlarını yakından etkileyecektir. Elde edilen bilgiler akademik amaçla kullanılacak olup tamamen gizli tutulacaktır.

Değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

Tena ERDEMİR

A. KADIN GİRİŞİMCİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE İŐİETMELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER¹¹⁷.

1. İliniz:

2. Yaşınız:

- 19 ve altı
 20 - 29
 30 - 39
 40 - 49
 50 ve üzeri

3. Eğitim durumunuzu belirtiniz(açık öğretim dahil):

- Bir okul bitirmede
 İlköğretim (ilk-orta)
 Orta öğretim (lise ve meslek lisesi)
 Üniversite (2 ve 4 yıllık)
 Yüksek Lisans ve Doktora

4. Medeni durumunuzu belirtiniz:

- Hiç evlenmedi Evli Boşanmış Eşi öldü

¹¹⁷ Ahmet Merih ÖZYILMAZ, Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir, 2016. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

5. Çocuğunuz var mı, varsa kaç çocuğunuz var?

- Çocuğum yok.
 1
 2
 3
 4 ve üzeri

6. İşletmenizin Kuruluş Yılı:

- 2014 ve öncesi 2015 2016 2017

7. İşletmenizin hukuki yapısını belirtiniz:

- Şahıs İşletmesi Limited Şirket Anonim Şirket Diğer

8. İşletmenizin faaliyet gösterdiği sektörü belirtiniz:

- Bilgi ve iletişim
 Hizmet
 İmalat
 İnşaat
 Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti
 Madencilik ve taş ocakçılığı
 Toptan ve perakende ticaret
 Ulaştırma ve depolama
 Diğer (Belirtiniz)

9. İşletmeniz bünyesinde kaç kişi çalıştırıyorsunuz?

- Yalnız kendim çalışıyorum.
 1 - 4 kişi
 5 - 9 kişi
 10 - 49 kişi
 50 ve üzeri kişi

10. Aylık ortalama kazancınız ne kadar?

- 1.500-TL ve altı
 1.501 – 3.000-TL
 3.001 – 4.500-TL
 4.501-TL ve üzeri

B. KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞ HAYATINA BAŞLAMALARINA İLİŞKİN BİLGİLER

11. İş kurmadan önceki uğraşınız?

- Aynı işi evde yapıyordum
 Bir işte çalışıyordum (kamu-özel)
 Eğitim/öğretime devam ediyordum
 İş arıyordum
 Ev işleriyle meşguldüm
 Emekliydim
 Diğer (Belirtiniz)

12. Ailenizde; anne, baba ve/veya, eşinizden girişimci olan var mı?

- Evet, var Hayır,yok

13. Anneniz çalıştı mı/çalışıyor mu ?

- Hayatı boyunca hiç çalışmadı
 Bir yıldan az süreli çalıştı/çalışıyor
 Bir yıldan uzun süreli çalıştı/çalışıyor

14. Kurduğunuz işle ilgili mesleki deneyiminiz var mı?

- Deneyimim yok
 0 - 2 yıl
 3 - 5 yıl
 5 yıldan fazla

15. Mesleki bilgi ve becerilerinizi nasıl kazandınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Aileden
 İş hayatından
 Örgün ve yaygın eğitim yoluyla
 Meslek edindirme programları ile (kurs, eğitim vb)
 Diğer (Belirtiniz):

16. Aşağıda başarılı bir girişimci olabilmek için bazı kişilik özellikleri verilmiştir. Bu özelliklere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Risk üstlenebilme yeteneğim vardır					
Kendime güvenim ve cesaretim vardır					
Sabırlı ve hoşgörülü bir insanım					
İnsanlarla kolay ve iyi iletişim kurarım					
Yönetim becerisine sahibim					
Aldığım eğitim ve deneyimlerime Güvenirim					
Hırslı ve kararlı bir yapım vardır					
Sorunlara çözüm odaklı yaklaşırım					
Özverili ve çalışkan bir yapım vardır					

17. Kendi işinizi kurup çalışmak için eşinizi ve/veya ailenizi ikna etmek zorunda kaldınız mı?

() Evet () Hayır

18. İşletmenizi kurarken kimlerden destek gördünüz? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- () Hiç kimseden destek görmedim.
 () Eşimden
 () Anne ve babadan
 () Çocuklarımdan
 () Yakın çevre ve arkadaşlarımdan
 () Sivil toplum kuruluşları veya kadın örgütlerinden
 () Kamu Kurum ve Kuruluşlarından (Belediye, Valilik, Kaymakamlık,
 () KOSGEB, Kalkınma Ajansı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, vb.)
 () Diğer (Belirtiniz).....

19. Aşağıda sizin iş kurma nedenlerine ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

İŞ KURMA NEDENLERİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak için					
Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için					
Kendi işimin patronu olmak için					
Zamanımı değerlendirmek için					
Yüksek kazanç elde etmek için					
İdealimi gerçekleştirmek ve kendimi kanıtlamak					
Bilgi, beceri ve deneyimlerimi Değerlendirebilmek					
Mesleğimi yapmak					
Sosyal statümü yükseltmek, toplumda bir prestij ve ün sahibi olmak					
İş bulamadığım için girişimde bulundum					
Finansal destek ve teşvik verildiği için					
Miras yoluyla devraldım veya ailemin işini devam ettirmek zorunda kaldım					

20. İşletmenizi kurarken sermaye teminini nasıl sağladınız ?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- () Kendi birikimim
 () Ailemden borç aldım
 () Çevremden borç aldım
 () Ortak buldum
 () Banka kredisi kullandım
 () Devlet desteği aldım
 () Diğer (Belirtiniz)

21. Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlara ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

İŞLETME KURARKEN KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İşletmemi kurarken hiçbir sorunla karşılaşmadım					
İşletmemi kurarken ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşadım					
İşletmemi kurarken bilgi eksikliği ve tecrübesizliğimden dolayı sorun yaşadım					
İşletmemi kurarken toplumun olumsuz bakışı, önyargılı tutumlar nedeniyle sorun yaşadım					
İşletmemi kurarken sermaye temininde sorun Yaşadım					
İşletmemi kurarken bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşadım					
İşletmemi kurarken yer temininde sorun yaşadım					
İşletmemi kurarken personel temininde sorun Yaşadım					
İşletmemi kurarken yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını düşünüyorum					

C. KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞLETME FAALİYETLERİ SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BİLGİLER

22. İşinizi yürütürken sorunlarla karşılaşıyor musunuz?

() Evet () Hayır

23. Kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

FAALİYET SIRASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İşletmemin faaliyeti sırasında deneyimsizliğimden dolayı sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında ailevi nedenlerden dolayı sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında tedarikçi ilişkilerinde sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında müşteri ilişkilerinde sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında borç ödemeleri nedeniyle sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında uygun krediye ulaşamamamdan dolayı sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında bürokratik işlemlerden dolayı sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında çalışanların üzerinde otorite kurmakta sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında pazardaki erkek hâkimiyetinden dolayı sorun yaşıyorum					
İşletmemin faaliyeti sırasında yaşadığım sorunların kadın olmamdan dolayı kaynaklandığını Düşünüyorum					

D.KADIN GİRİŞİMCİLERİN AİLE, SOSYAL YAŞAM VE GELECEK PLANLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

24. Kadın girişimcilerin aile yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı verilen ölçeği kullanarak belirtiniz.

AİLE YAŞAMINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Girişimci olmamdan dolayı ev işlerinde sorunlar Yaşıyorum					
Girişimci olmamdan dolayı çocuk bakımında sorunlar yaşıyorum					
Girişimci olmamdan dolayı aile bireylerine yeterli zaman ayıramıyorum					
Girişimci olmamdan dolayı kendime yeterli zaman ayıramıyorum					
Girişimci olmamdan dolayı sosyal baskı Hissediyorum					
Girişimci olmamdan dolayı fiziksel ve zihinsel yorgunluk yaşıyorum					

25. Ev işlerini yürütmek ve/veya çocuk bakımı için destek alıyor musunuz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Destek almıyorum
- Eşimden destek alıyorum
- Aile desteği alıyorum
- Temizlikçi desteği alıyorum
- Bakıcı desteği alıyorum
- Hem bakıcı, hem temizlikçi desteği alıyorum

26. Girişimci olmanızın size sağlamış olduğu avantajlar nelerdir?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Herhangi bir avantajı yok
- Bir işle meşgul olma
- Evin bütçesine katkıda bulunma
- Maddi özgürlük
- Kendine güven

- Başarma duygusu
- Yaşamdan duyulan memnuniyet
- Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek
- Toplumdaki sosyal statü
- Diğer (Belirtiniz):.....

27. Girişimciliğin alternatifi sizin için nedir?Bu işi yapmasaydınız ne iş yapıyor olurdunuz?

- Hiçbir iş yapmazdım
- Başka bir sektörde, yine girişimci olurum
- Aynı işte ücretli çalışırdım
- Farklı işte ücretli çalışırdım
- Memur olurum
- Diğer(Belirtiniz):.....

28. İşinizle ilgili gelecek planınız nedir?

- İş bırakmayı düşünüyorum
- İşimde mevcut durumu devam ettireceğim
- Ürün ve hizmet sayısını arttırarak ve çeşitlendirerek büyümeyi hedefliyorum
- Farklı sektöre girmeyi düşünüyorum
- Diğer(Belirtiniz):.....

29. Ülkemizde kadın girişimciliğinin gelişmesi için devletten beklentiniz nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Vergi kolaylıkları getirilmesi
- Rekabet koşullarının geliştirilmesi
- Eğitim olanaklarının sağlanması
- Teknik destek sağlanması
- Kredi olanaklarının iyileştirilmesi
- Bürokratik işlemlerin azaltılması
- Diğer(Belirtiniz):.....

30. Kadınlarla ilgili herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?

- Evet
- Hayır

31. Kadın girişimci olarak eskiye oranla (girişimcilikten önce) kişisel imajınız ve kendinize olan güveninizin iyi yönde geliştiğini düşünüyor musunuz?

- Evet, iyi yönde gelişti
- Hayır, kötü yönde gelişti
- Herhangi bir değişiklik olmadı

32. Girişimci olmayı başka kadınlara da tavsiye eder misiniz?

- Hayır
- Evet

ANKET BİTTİ - TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Tena ERDEMİR

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara

28.09.1986

Medeni Durumu: Evli

E-posta: tenaerdem@gmail.com

EĞİTİM

Kurum	Mezuniyet Tarihi
Kocamustafa Paşa Lisesi	2003
Süleyman Demirel Üniversitesi Uluborlu M.Y.O. Bilgisayar Programcılığı	2007
Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü	2012

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2007-2010	Akbank T.A.Ş., İstanbul	Müşteri Temsilciliği
2010-Devam	Milli Savunma Bakanlığı İstanbul Askeralma Bölge Başkanlığı	Uzman Memur